

Bijlagenbundel Jaarstukken 2017 – (PS 14/18)

Provincie Noord-Brabant

Inhoud	Blz.
<i>Specificaties vaste activa en lange passiva</i>	
1 Immateriële vaste activa	4
2 Materiële vaste activa	6
3 Financiële vaste activa	
a Deelnemingen	8
aa Uitwerking paragraaf verbonden partijen: Toelichting deelnemingen en overige verbonden partijen	9
b Verstrekte geldleningen	90
4 Reserves	93
5 Voorzieningen	99
5a Transitoria inzake uitkeringen van het Rijk en EU	102
6 Vaste schulden	104
7 Borg- en garantstellingen	
a Gewaarborgde geldleningen	105
b Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen	106
c Garanties	107
<i>Overige bijlagen</i>	
8 Personeel (ontslagregelingen/WNT/kosten ambtelijk apparaat)	114
9 Modelstaten A en B bij paragraaf treasury	116
10 Toelichting begrotingsrechtmatigheid	121
11 Afwijkingen t.o.v. de begroting gespecificeerd per productgroep	122
12 Bijlagen jaarrekening i.o.m. BBV art 24 lid 3c en 3d	124
12a Lasten en baten per taakveld	126
12b Sisa bijlage doeluitkeringen	137
Nationaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit (E11)	
Brede doeluitkering verkeer en vervoer (E27)	
13 Overzicht van de incidentele lasten en incidentele baten	138
14 Uitwerking paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	148

De in deze bijlagen vermelde financiële cijfers betreffen bedragen in hele Euro, tenzij in de desbetreffende bijlage anders is vermeld.

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Desinvesteringen	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar
Agio op obligaties	230.279.254	34.215.574	51.969.835	212.524.993	149.722.025
	230.279.254	34.215.574	51.969.835	212.524.993	149.722.025

*afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Methode van de afschrijving	*	Boekwaarde per 1 jan 2017	Totaal van de afschrijvingen in 2017	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec 2017
Agio op obligaties	Looptijd obligaties	L	80.445.028	12.324.771		50.365.996
			80.445.028	12.324.771	0	50.365.996

*afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

Verloop van de materiële vaste activa

bijlage 2

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Herrubricering	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving
Investerings met economisch nut						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	109.782.508	1.642.658		111.425.166	61.519.982	20 jaar
Renovatie Noordbrabants Museum	28.389.384			28.389.384	4.544.654	25 jaar
Beveiliging	2.443.339			2.443.339	2.263.634	10 jaar
Steunpunten	5.727.302	44.773		5.772.075	5.648.003	20 jaar
Waterstraat 16-18	2.396.141			2.396.141	1.213.397	20 jaar
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Brandweerauto	112.837			112.837	63.957	15 jaar
Kantoorinnovatie	908.065			908.065	621.900	10 jaar
Arbo	1.016.643			1.016.643	1.009.906	10 jaar
Materieel Provinciale wegen	2.324.147	655.366		2.979.513	693.626	Diverse
Telefooncentrale	983.424			983.424	156.303	15 jaar
Laadinfrastructuur	1.054.340	3.552		1.057.892	205.165	7 jaar
ICT & Automatisering	0	569.429		569.429	0	3 jaar
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	2.220.392			2.220.392	2.059.758	Diverse
<u>Gronden en terreinen</u>						
Gronden ontwikkelbedrijf	1.078.256	-39.900		1.038.356	0	Geen
Totaal investeringen met economisch nut				<u>2.875.877</u>		<u>0</u>
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut						
Oud voor 2017						
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	9.662.140			9.662.140	9.599.991	15 jaar
Wegeninvesteringen	526.404.127			526.404.127	290.832.327	15 jaar
Benutten (DVM)	10.404.754			10.404.754	6.413.718	15 jaar
N-261	78.900.000			78.900.000	7.969.898	15 jaar
Infraprojecten in voorbereiding	11.735.191			11.735.191	3.319.081	15 jaar
Monitoring meetnet	543.972			543.972	360.045	15 jaar
Komomleiding	9.278.174			9.278.174	461.900	15 jaar
Nieuw m.i.v. 2017						
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten				0	0	15 jaar
Wegeninvesteringen	0	62.942.477		62.942.477	0	15 jaar
Benutten (DVM)	0			0	0	15 jaar
N-261	0	34.077		34.077	0	15 jaar
Infraprojecten in voorbereiding	0			0	0	15 jaar
Monitoring meetnet	0			0	0	15 jaar
Komomleiding	0	3.337.227		3.337.227	0	15 jaar
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut				<u>66.313.781</u>		<u>0</u>
Totaal Materiële vaste activa				<u>69.189.659</u>		<u>0</u>

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Verloop van de materiële vaste activa

bijlage 2

Omschrijving	*	Boekwaarde per 1 jan 2017	Totaal van de afschrijvingen in 2017	Afwaardering wegens duur- zame waarde- vermindering	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 2017
Investerings met economisch nut						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	L	48.262.526	4.818.138			45.087.046
Renovatie Noordbrabants Museum	L	23.844.729	837.736			23.006.993
Beveiliging	L	179.705	121.370			58.334
Steunpunten	L	79.299	3.965			120.107
Waterstraat 16-18	L	1.182.744	131.416			1.051.328
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Brandweerauto	L	48.880	3.259			45.621
Kantoorinnovatie	L	286.164	44.058			242.106
Arbo	L	6.737	6.737			0
Materieel Provinciale wegen	L	1.630.521	177.443			2.108.444
Telefooncentrale	L	827.121	65.562			761.559
Laadinfrastructuur	L	849.175	150.620			702.107
ICT & Automatisering	L	0	0			569.429
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	L	160.634	105.139			55.496
<u>Gronden en terreinen</u>						
Gronden ontwikkelbedrijf		1.078.256	0			1.038.356
Totaal investeringen met economisch nut		78.436.490	6.465.443			74.846.925
Investerings in de openbare ruimte met r						
Oud voor 2017						
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	L	62.148	62.148			0
Wegeninvesteringen	L	235.571.800	32.448.370			203.123.430
Benutten (DVM)	L	3.991.036	684.537			3.306.499
N-261	L	70.930.102	5.260.000			65.670.102
Infraprojecten in voorbereiding	L	8.416.110	782.346			7.633.764
Monitoring meetnet	L	183.928	41.606			142.322
Komomleiding	L	8.816.274	618.545			8.197.729
Nieuw m.i.v. 2017						
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	L	0	0			0
Wegeninvesteringen	L	0	0		8.963.037	62.942.477
Benutten (DVM)	L	0	0			0
N-261	L	0	0			34.077
Infraprojecten in voorbereiding	L	0	0			0
Monitoring meetnet	L	0	0			0
Komomleiding	L	0	0		2.458.500	3.337.227
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut		327.971.397	39.897.551			354.387.627
Totaal Materiële vaste activa		406.407.887	46.362.994			429.234.552

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Kapitaalverstrekking aan deelnemingen 2017

Bijlage 3a

	Restant bedrag aan het begin van het dienstjaar	Deelnemingen in de loop van het jaar	Verminderen in de loop van het jaar	Restant bedrag aan het einde van het dienstjaar
Aandelenkapitaal GOB	1			1
Aandelenkapitaal Ruimte voor Ruimte	9.608.400			9.608.400
Aandelen Agro & Co (2.000.380)	0			0
BV BOM Holding	41.773.503		10.445.366	31.328.137
Deelneming Hightec Automotive Campus	0			0
Deelneming vordering Enexis	6.166			6.166
Deelneming CBL Vennootschap BV	6.166			6.166
Deelneming Verkoop op Vennootschap BV	6.166			6.166
Deelneming Claim Vennootschap BV	6.166			6.166
Deelneming Aviolanda	6.488.160			6.488.160
Deelneming LSP*	4.500.000			4.500.000
Deelneming Green Chemistry	2.298.570	1.430		2.300.000
Deelneming Monumentenfonds	0	2.058.000		2.058.000
Totaal	64.693.298	2.059.430	10.445.366	56.307.362
<i>In mindering gebrachte voorziening</i>	-6.228.996			-11.010.234
<i>Balanswaarde</i>	58.464.302			45.297.128

* 50% van Deelneming LSP via Voorziening Kap. verstrekking aan Deelneming

Uitwerking Paragraaf Verbonden Partijen

Om het inzicht in de verbonden partijen te vergroten is de lijst van verbonden partijen uitgesplitst naar verschillende typen verbonden partijen:

1. Gemeenschappelijke regelingen;
2. Vennootschappen en coöperaties;
3. Stichtingen en verenigingen;
4. Overige verbonden partijen;
5. Brabantse investeringsfondsen

1 Gemeenschappelijke Regelingen

1.1 Havenschap Moerdijk

De verbonden partij Havenschap Moerdijk kent een meervoudige structuur in een GR-NV constructie. De Gemeenschappelijke Regeling vervult het aandeelhouderschap en verzorgt de financiering van de NV. De bedrijfsactiviteiten vinden plaats in de NV. Hieronder worden de gegevens met betrekking tot de GR en NV gesplitst.

Gemeenschappelijke Regeling

Naam:	Havenschap Moerdijk
KvK:	5132027
Rechtspersoon:	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Moerdijk
Publiek belang:	De Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk maakt het bestaan van Havenbedrijf Moerdijk NV mogelijk door het vervullen van het aandeelhouderschap ervan en het aantrekken van de financiering.
Belang provincie:	50 % (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Van Merrienboer
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Havenschap Moerdijk	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 97.265.224	pm
- Waarvan reserves	€ 92.305.407	pm
Vreemd Vermogen	€ 137.047.433	pm
- Waarvan voorzieningen	€ 0	pm
Resultaat na belasting 2017	€ 4.960.000	pm

Cijfers per 1 januari 2017 betreffen vastgestelde cijfers uit de jaarrekening 2016 van Havenschap Moerdijk. De cijfers per 31 december 2017 zijn nog niet bekend.

Doelstelling

De Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk maakt het bestaan van Havenbedrijf Moerdijk NV mogelijk door het vervullen van het aandeelhouderschap ervan en het aantrekken van de financiering.

Governance

Het governancebeleid voldoet aan de gestelde voorwaarden en is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.

Financiële risico's

Het weerstandsvermogen in de activa van Havenbedrijf Moerdijk NV biedt voldoende zekerheid voor financiering die door het Havenschap wordt verstrekt.

Wat is de bijdrage van HM aan de doelstellingen van het programma Economie?

Het Havenschap Moerdijk maakt het bestaan van Havenbedrijf Moerdijk NV mogelijk door het vervullen van het aandeelhouderschap en zorgdragen van de financiering.

Stoplichtenmodel (uitleg zie bijlage stoplichtenmodel en overzichtsschema)

Beleid Governance Financiën

GR Havenschap Moerdijk

Havenbedrijf Moerdijk NV

Naam:	Havenbedrijf Moerdijk N.V.
KvK:	67415938
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Moerdijk
Publiek belang:	Het Havenbedrijf is van groot belang voor de versterking van de economische structuur van Brabant en voor de werkgelegenheid in de regio.
Belang provincie:	50 % (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Pauli
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Havenbedrijf Moerdijk	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen		Pm
- Waarvan reserves		Pm
Vreemd Vermogen		Pm
- Waarvan voorzieningen		Pm
Resultaat na belasting 2017		Pm

Doelstelling

Op het Haven- en Industrierrein Moerdijk werken ongeveer 8500 mensen en indirect biedt het nog eens bijna 8000 banen, waarmee het stevig bijdraagt aan het Actieplan Economische Structuurversterking West-Brabant en de werkgelegenheid in de regio. Verder is de Haven van Moerdijk een nationaal en Europees knooppunt van multimodale vervoersstromen, dat een belangrijke positie inneemt in de Vlaams Nederlandse Delta. De aanwezige chemie op het terrein draagt bij aan innovaties op de cross sectorale ontwikkelingen van de biobased economy. Op het gebied van energie worden ook de mogelijkheden verkend om duurzame verbindingen tot stand te brengen door het hergebruik van warmte reststromen.

Conform de in juli 2014 vastgestelde Havenstrategie is het uitgangspunt hierbij een goede balans tussen waardecreatie, duurzaamheid en een veilige en leefbare regio (3P's). De ambitie is dat

Moerdijk in 2030 hét belangrijkste knooppunt is van duurzame logistiek en duurzame chemie en procesindustrie in de Vlaams- Nederlandse Delta. Randvoorwaarde hierbij is dat groei niet ten koste mag gaan van de veiligheid en leefbaarheid in de regio. Tot de economische speerpunten behoren:

- Uitbouwen van de extended gate functie ten opzichte van Rotterdam en Antwerpen. Hiermee wordt de poort van de zeeterminal “verlegd” naar het achterland. Naar verwachting levert dit de voor Moerdijk substantiële extra goederenstromen op.
- Short sea shipping: Moerdijk heeft een directe verbinding met zee en kan een rol spelen in het intra-continentale zeeverkeer. Betrouwbaarheid van vaartijden en afhandeling en flexibiliteit zijn hierbij cruciaal. Randvoorwaarde voor deze functie is dat kwaliteit van ontsluiting minimaal gehandhaafd blijft en er voldoende terminalruimte beschikbaar is.
- Benutten van het chemisch industrieel complex; het gaat hierbij om het innovatief uitbouwen van het huidige complex, zowel op fijnchemie als biobased gefundeerde chemie. M.b.t. biobased chemie gaat het zowel om overslag van grondstoffen als om het creëren van startups en benutten van reststromen. Maintenance levert een belangrijke bijdrage aan hoogwaardige dienstverlening en innovatiekracht in dit cluster.

Governance

De NV Havenbedrijf Moerdijk in combinatie met een gemeenschappelijke regeling Havenschap Moerdijk is per 1-1-2017 ingegaan. Het governancebeleid voldoet aan de gestelde voorwaarden en is vastgelegd in actuele statuten.

Financiële risico’s

Havenbedrijf Moerdijk is financieel gezond. Er is sprake van ruim voldoende weerstandsvermogen. Om zicht te houden op de mogelijke risico’s die wij als provincie lopen, kijken wij jaarlijks naar de garantieverplichting die de provincie heeft als deelnemer in het Havenschap. Bij de begroting 2017 is de reserve ten behoeve van Havenschap Moerdijk in de provinciale begroting komen te vervallen, gezien de omvang van het weerstandsvermogen van het Havenschap in relatie tot de risico’s. Er is geen aanleiding om hier nu verandering in te brengen.

Wat is de bijdrage van HM aan de doelstellingen van het programma Economie?

Op het Haven- en Industrierrein Moerdijk werken ongeveer 8500 mensen en indirect biedt het nog eens bijna 8000 banen, waarmee het stevig bijdraagt aan het Actieplan Economische Structuurversterking West-Brabant en de werkgelegenheid in de regio. Verder is de Haven van Moerdijk een nationaal en Europees knooppunt van multimodale vervoersstromen, dat een belangrijke positie inneemt in de Vlaams-Nederlandse Delta.

De aanwezige chemie op het terrein draagt bij aan innovaties op de cross sectorale ontwikkelingen van de biobased economy. Op het gebied van energie worden ook de mogelijkheden verkend om duurzame verbindingen tot stand te brengen door het hergebruik van warmte reststromen.

Stoplichtenmodel (uitleg zie bijlage stoplichtenmodel en overzichtsschema)

	Beleid	Governance	Financiën
Havenbedrijf Moerdijk			

Governance

In oktober 2016 is met Havenbedrijf Rotterdam (HbR) een traject gestart om via een Joint Fact Finding de mogelijkheden voor samenwerking tussen Havenbedrijf Moerdijk (HbM) en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) nader te verkennen. De afspraken zijn vastgelegd in Memoranda of Understanding (MoU). De verkenning (Joint Fact Finding) heeft als doel om de gedeelde belangen ingeval van

samenwerking te identificeren en om een gedeeld beeld op te stellen over de inhoud en organisatievorm van de toekomstige samenwerking. Op basis van de uitkomsten van de verkenning nemen partijen, de directie, bestuurders en aandeelhouders van de havenbedrijven nadere besluiten over het vervolg van het proces.

1.2 Parkschap Nationaal Park de Biesbosch (programma 3 Ecologie)

Deelname aan parkschap Nationaal Park de Biesbosch eindigt per 1-1-2018.

Parkschap Nationaal Park de Biesbosch (programma 3 Ecologie)

Naam: Parkschap Nationaal Park de Biesbosch

Rechtspersoon: Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats (hoofdkantoor): Dordrecht

Publiek belang: handhaving milieu en veiligheid binnen de Biesbosch, bevorderen recreatie en toerisme

Belang provincie aan begin en einde van het jaar: 25 %

Portefeuillehouder en inhoudelijke rol: Johan van den Hout

Parkschap	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 884.605	€ 1.151.589
- Waarvan reserves	€ 693.313	€ 753.183
Vreemd Vermogen	€ 1.553.622	€ 1.374.086
- Waarvan voorzieningen	€ 898.816	€ 749.086
Resultaat na belasting 2016/2017	€ 0	€ 0
Dividend over 2016 / over 2017	€ 0	€ 0

Doelstelling

Motivering besluit PS80/15A

Governance

Eind 2015 is aangekondigd (PS 80/15A d.d. 18 dec 2015) dat de provincie Noord-Brabant haar formele rol met betrekking tot de Parkschap per 1-1-2018 zal beëindigen.

Zie hiervoor ook onlangs gepubliceerde wijzigingsbesluit van de GR.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2017-6138.html>

Financiële risico's

De hoogte van de afkoopsom is thans nog onbekend, maar kan worden voldaan uit structurele middelen op de begroting.

Deelname aan parkschap Nationaal Park de Biesbosch zal per 1-1-2018 zal beëindigen.

Parkschap Nationaal Park de Biesbosch

--	--	--

1.3 Zuidelijke Rekenkamer

Naam: Zuidelijke Rekenkamer (ZRK)

Kvk: 58959785

Rechtspersoon: Gemeenschappelijke Regeling

Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Eindhoven
Publiek belang:	Door onderzoek wil de rekenkamer voor Provinciale Staten en de burgers van de provincies Noord-Brabant en Limburg zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er van de beleidsvoornemens terecht komt.
Belang provincie:	50% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Provinciale Staten (in casu Programmaraad ZRK)
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Voldoet

ZRK	Per 1 januari 2016	Per 31 december 2016
Eigen Vermogen	€ 30.000	€ 30.000
- Waarvan reserves	€ 30.000	€ 30.000
Vreemd Vermogen	€ 201.395	€ 251.854
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016	N.v.t.	€ 59.963

Doelstelling

De Zuidelijke Rekenkamer onderzoekt de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur van de provincies Noord-Brabant en Limburg. Doeltreffendheid: levert het beleid van het provinciebestuur de gewenste resultaten op?

Doelmatigheid: zet de provincie de juiste budgetten zo goed mogelijk in voor de gewenste resultaten?

Rechtmatigheid: werken de provincies volgens de in de wet gestelde regels?

De provincie heeft twee rollen in relatie tot de Zuidelijke Rekenkamer:

- 1) De provincie als financiële deelnemer: 50 %
- 2) Onderzoeksplan, financiële begroting & verantwoording worden afgestemd met de Programmaraad (per deelnemende provincie Brabant en Limburg ieder drie Statenleden).

Governance

Het governancebeleid voldoet aan de gestelde voorwaarden en is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.

Financiële risico's

Zuidelijke Rekenkamer is financieel gezond en er zijn afspraken met de provincies Limburg en Noord-Brabant gemaakt over de financiële bijdrage 2017-2022.

Wat is de bijdrage van de ZRK aan de doelstellingen van het programma Bestuur?

De Zuidelijke Rekenkamer onderzoekt de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur van de provincies Noord-Brabant en Limburg. Zij tracht met haar onderzoek inzicht te verschaffen in de bestedingen van publiek geld en de realisatie van bijbehorende beleidsvoornemens.

Stoplichtenmodel

Zuidelijke Rekenkamer

Beleid Governance Financiën

1.4 Kleinschalig Collectief Vervoer Noordoost-Brabant

Naam:	Kleinschalig Collectief Vervoer Noordoost-Brabant (KCV)
Kvk:	51335093
Rechtspersoon:	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats:	Oss
Publiek belang:	Regiotaxi vervoer als vangnet voor de OV reiziger.
Belang provincie:	6,25% (begin en eind van het jaar: samenwerking van de provincie en 15 gemeenten)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Van der Maat
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Geraamde provinciale bijdrage uit programma / Opgave	
Verstrekke Subsidie	€ 387.902
Waarvan lening	€ 0

KCV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 919.340	€ 852.000
- Waarvan reserves	€ 919.340	€ 852.000
Vreemd Vermogen	-	-
- Waarvan voorzieningen	-	-
Resultaat na belasting 2018	€ 4.266	€ 2.000

Bovenstaande betreffen voorlopige getallen, definitieve cijfers van de GR worden in april verwacht.

Doelstelling

Een kwalitatief hoogwaardig stelsel van kleinschalig collectief vervoer nastreven ter voorziening in de behoefte aan openbaar vervoer, de instandhouding en verbetering van de bereikbaarheid van kleine kernen en het aanbod van adequate vervoersvoorzieningen in daarvoor in aanmerking komende gevallen.

De samenwerking is gericht op aanbesteding, beheer en ontwikkeling van de Regiotaxi en de transitie van gehandicapte reizigers uit de Regiotaxi naar het toegankelijke OV.

Governance

De governance voldoet aan de voorwaarden. Er is een samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2016-2020.

Financiële risico's

De samenwerking regelt onder andere de jaarlijkse besteding van de provinciale bijdrage uit te geven aan exploitatiekosten regiotaxi, contractbeheer, (toegankelijk) OV en onderzoek. In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over een effectievere besteding van de middelen. Daartoe behoort ook een afname van een provinciale bijdrage die nu deels wordt ingezet voor de bekostiging van vervoer op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning.

Wat is de bijdrage van KCV aan de doelstellingen van het programma Mobiliteit?

Met de gemeenschappelijke regeling 'Kleinschalig Collectief Vervoer Noord-Oost Brabant' wordt een kwalitatief hoogwaardig stelsel van collectief vervoer nagestreefd ter voorziening in de behoefte aan openbaar vervoer, de instandhouding en verbetering van de bereikbaarheid van kleine kernen en het

aanbod van adequate vervoersvoorzieningen.

“We continueren het beleid op het gebied van (hoogwaardig) openbaar vervoer, met aandacht voor de bereikbaarheid van het landelijk gebied” (bestuursakkoord) KCV is een aanvulling op het OV in met name het landelijk gebied waar geen regulier OV rijdt.

Stoplichtenmodel

Beleid Governance Financiën

Kleinschalig Collectief Vervoer Noordoost-Brabant

1 Omgevingsdiensten

De omgevingsdiensten zijn opgericht om een kwaliteitsslag te realiseren in de uitvoerende taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Het gaat hierbij om VTH-taken op het gebied van milieu, water en natuur en daaraan gerelateerde beleidsvelden. Kaders daarbij zijn de landelijke kwaliteitscriteria 2.1 die voor alle overheden van toepassing zijn. De omgevingsdiensten bereiden zich voor op de toekomst in verband met de intrede van de Omgevingswet.

De omgevingsdiensten leveren (onder andere) een bijdrage aan de provinciale doelstellingen die betrekking hebben op het verbeteren van het naleefgedrag (product 03.02.07 Handhaving).

1.5 Omgevingsdienst Midden- en West Brabant

Naam:	Omgevingsdienst Midden- en West- Brabant (OMWB)
Kvk:	56679750
Rechtspersoon:	Openbaar Lichaam (artikel 8.1 Wet gemeenschappelijke regelingen)
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Tilburg
Publiek belang:	Verbetering van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De maatschappelijke outcome is een betere leefomgeving.
Belang provincie:	43% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Van den Hout
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens	Voldoet

Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de begroting 2017 OMWB

OMWB	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 676.000	€ 1.193.000
- Waarvan reserves	€ 676.000	€ 1.193.000
Vreemd Vermogen	€ 12.790.000	€ 12.090.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2017		€ 23.000

Doelstelling

De OMWB streeft er naar, als verlengstuk van het lokaal- en provinciaal bestuur, een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving voor de regio Midden- en West Brabant.

De OMWB stelt zich ten doel: “de zorg voor het milieu in de ruimste zin, waarbij in samenspel met andere beleidsterreinen van de deelnemers aan duurzame ontwikkeling vorm wordt gegeven. Ter behartiging van dit belang verricht de OMWB alle milieutaken van de deelnemers, in die zin dat zij

wettelijke milieutaken voorbereidt en uitvoert en over de milieubeleidstaken adviseert aan de deelnemers en na besluitvorming door de deelnemers de uitvoering ter hand neemt". De deelnemers hebben basistaken en aanvullende verzoektaken ondergebracht bij de OMWB. In sommige gevallen is zelfs een vergaand mandaat neergelegd bij de OMWB.

De provincie heeft drie rollen in relatie tot de OMWB:

- 1) De provincie is de grootste mede-eigenaar
- 2) De provincie is de grootste opdrachtgever
- 3) Provincie is bevoegd gezag vergunningverlening, toezicht en handhaving;

Governance

Aan deze Gemeenschappelijke Regeling nemen 27 gemeenten en de provincie Noord-Brabant deel. De provincie heeft zitting in zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur. De leden van het DB zijn tevens lid van het AB. De zeggenschap die de provincie heeft in Algemeen Bestuur blijft achter bij de omvang en het belang dat we als provincie bij de opdrachten hebben. De onevenwichtigheid vloeit voort uit de afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen. Uitzondering op 1 man 1 vote: Voor besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening moet de meerderheid van stemmen tenminste de helft van de omzet vertegenwoordigen.

Financiële risico's

Het resultaat over 2016 was aanzienlijk beter dan eerder werd verwacht. Dit had een positief effect op het weerstandsvermogen; de ratio hiervoor ligt op een "gezonde" waarde van 1,1. In de 2e Burap 2017 presenteerde de OMWB een verwacht positief resultaat van circa € 2,5 miljoen

Wat is de bijdrage van OMWB aan de doelstellingen van het programma Natuur Water en Milieu?

De OMWB draagt, net als de andere omgevingsdiensten, bij aan de provinciale doelstellingen die betrekking hebben op de verbetering van het naleefgedrag, het voldoen aan de [kwaliteitscriteria 2.1](#) en de herijking van de nota Handhavingakoers.

Stoplichtenmodel

Governance

De zeggenschap in het DB en AB blijft achter bij de omvang en het belang dat de provincie heeft. Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen.

Financiën

De financiële positie van de OMWB is aanmerkelijk verbeterd en de dienst lijkt beduidend meer grip te hebben op haar performance dan de afgelopen jaren het geval was.

Beleid Governance Financiën

Omgevingsdienst Midden- en West Brabant, OMWB

1.6 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Naam: Omgevingsdienst Zuidoost - Brabant (ODZOB)
Kvk: 57159815
Rechtspersoon: Openbaar Lichaam (artikel 8.1 Wet gemeenschappelijke regelingen)

Vestigingsplaats VP (hoofdkantoor):	Eindhoven
Publiek belang:	Verbetering van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De maatschappelijke outcome is een betere leefomgeving.
Belang provincie:	44% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Van den Hout.
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de begroting 2017 ODZOB

ODZOB	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1.355.000	€ 1.529.000
- Waarvan reserves	€ 1.355.000	€ 1.529.000
Vreemd Vermogen	€ 5.435.00	€ 3.935.000
- Waarvan voorzieningen	€ 400.000	€ 0
Resultaat na belasting 2017		€ 174.000

Doelstelling

De ODZOB is een organisatie die zowel verplichte basistaken, als verzoektaken van gemeenten en provincie in de regio Zuidoost-Brabant uitvoert op het terrein van de fysieke leefomgeving. De ODZOB voert een pakket van wettelijke taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook activiteiten in de openbare ruimte die verwant zijn aan deze VTH-taken voert de ODZOB uit indien provincie of gemeente(n) daarom verzoeken. De uitoefening van de opgedragen publieke taken wordt gekenmerkt door de kernwaarden: deskundigheid, duidelijkheid en betrouwbaarheid.

De ODZOB is verbindend, vernieuwend en onderscheidt zich door kwaliteit. Daarmee is de ambitie vastgelegd. De ODZOB levert output van hoogstaande kwaliteit en borgt een kosteneffectieve uitvoering die voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria

Missie: De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant zorgt voor het aanbrengen en handhaven van de door de overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Visie: De ODZOB zorgt voor kwaliteit en continuïteit in de uitvoering van de door de lokale overheden opgedragen taken op het gebied van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

De provincie heeft drie rollen in relatie tot de ODZOB:

- 1) De provincie is de grootste mede-eigenaar
- 2) De provincie is de grootste opdrachtgever
- 3) Provincie is bevoegd gezag vergunningverlening, toezicht en handhaving;

Governance

Aan deze Gemeenschappelijke Regeling nemen 21 gemeenten en de provincie Noord-Brabant deel. De provincie heeft zitting in zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur. De leden van het DB zijn tevens lid van het AB. De zeggenschap die de provincie heeft in Algemeen Bestuur blijft achter bij de omvang en het belang dat we als provincie bij de opdrachten hebben. De onevenwichtigheid vloeit voort uit de afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen. (Uitzondering op 1 man 1 vote: Voor besluiten

betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening moet de meerderheid van stemmen ten minste de helft van de omzet vertegenwoordigen.)

Financiële risico's

Op dit moment zijn geen bijzonderheden bekend die effect kunnen hebben op de financiële positie van de ODZOB. Het jaar 2017 wordt naar verwachting afgesloten met een positief resultaat van bijna € 0,6 miljoen. De ODZOB beschikt over een gedegen weerstandsvermogen.

Wat is de bijdrage van ODZOB aan de doelstellingen van het programma Ecologie?

De ODZOB draagt, net als de andere omgevingsdiensten, bij aan de provinciale doelstellingen die betrekking hebben op de verbetering van het naleefgedrag, het voldoen aan de [kwaliteitscriteria 2.1](#) en de herijking van de nota Handhavingskoers.

Stoplichtenmodel

Governance

De zeggenschap in het DB en AB blijft achter bij de omvang en het belang dat de provincie heeft. Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen.

Beleid Governance Financiën

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, ODZOB

1.7 Omgevingsdienst Brabant Noord

Naam:	Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)
Kvk:	54079403
Rechtspersoon:	Openbaar Lichaam (artikel 8.1 Wet gemeenschappelijke regelingen)
Vestigingsplaats VP (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Verbetering van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De maatschappelijke outcome is een betere leefomgeving.
Belang provincie:	34% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Van den Hout.
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de begroting 2017 ODBN

ODBN	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 7.077.000	€ 6.052.000
- Waarvan reserves	€ 7.077.000	€ 6.052.000
Vreemd Vermogen	€ 18.219.000	€ 17.950.000
- Waarvan voorzieningen	€ 12.782.000	€ 12.602.000
Resultaat na belasting 2017		€ 0

Doelstelling

De ODBN is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van de fysieke leefomgeving en om als verlengstuk van het lokaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio Brabant Noord.

De Missie van de ODBN luidt: "de Omgevingsdienst Brabant Noord zorgt voor een schone en veilige leefomgeving, nu en in de toekomst"

De provincie heeft drie rollen in relatie tot de ODBN:

- 1) De provincie is de grootste mede-eigenaar
- 2) De provincie is de grootste opdrachtgever
- 3) Provincie is bevoegd gezag vergunningverlening, toezicht en handhaving

Governance

Aan deze Gemeenschappelijke Regeling nemen 16 gemeenten en de provincie Noord-Brabant deel. De provincie heeft zitting in zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur. De leden van het DB zijn tevens lid van het AB. De zeggenschap die de provincie heeft in Algemeen Bestuur blijft achter bij de omvang en het belang dat we als provincie bij de opdrachten hebben. De onevenwichtigheid vloeit voort uit de afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen. (Uitzondering op 1 man 1 vote: Voor besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening moet de meerderheid van stemmen ten minste de helft van de omzet vertegenwoordigen.)

Financiële risico's

De ODBN sloot 2016 af met een tekort van € 0,9 miljoen. Dit werd gedekt uit de algemene reserve. Gevolg is een daling van het weerstandsvermogen tot 0,3 (de norm hiervoor is minimaal 1,0). In het najaar bleek, behoorlijk onverwacht, dat de ODBN afstevent op een tekort van € 1,0 miljoen over 2017. Opnieuw interen op het weerstandsvermogen is nauwelijks mogelijk en vanuit gedegen financieel beleid ook niet gewenst. Deelnemers moeten rekening houden met het bijpassen van dit tekort. De structurele doorwerking van dit tekort wordt met behulp van een externe deskundige in beeld gebracht. Deelnemers zullen waarschijnlijk ook voor de jaren ná 2017 extra middelen voor de ODBN moeten reserveren.

Wat is de bijdrage van ODBN aan de doelstellingen van het programma Ecologie?

De ODBN draagt, net als de andere omgevingsdiensten, bij aan de provinciale doelstellingen die betrekking hebben op de verbetering van het naleefgedrag, het voldoen aan de [kwaliteitscriteria 2.1](#) en de herijking van de nota Handhavingakoers.

Stoplichtenmodel

Governance

De zeggenschap in het DB en AB blijft achter bij de omvang en het belang dat de provincie heeft. Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Binnen het huidige wettelijke kader zijn er geen mogelijkheden om dit te veranderen.

Financiën

De ODBN beschikt over nog steeds een gezonde financiële positie. De dienst kent naast een groot aantal bestemmingsreserves een algemene reserve die (zeer) beperkt is qua omvang. Dit zet het weerstandsvermogen onder druk (de bestemmingsreserves zijn immers niet vrij aanwendbaar en tellen

daardoor niet mee in het weerstandsvermogen). Aanpak om te komen tot beter weerstandsvermogen is gestart.

Beleid Governance Financiën

Omgevingsdienst Brabant Noord, ODBN

2 Vennootschappen en coöperaties

1. Verbonden partijen ontstaan n.a.v. verkoop aandelen Essent

In 2009 is besloten de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles opgericht om de verkoop van Essent financieel verder af te wikkelen. Uit de verkoop aan RWE vloeien de verbonden partijen voort zoals genoemd onder 1a t/m 1f.

2.1 Enexis Holding NV

Naam:	Enexis Holding NV
Kvk:	17238877
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.
Belang provincie:	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Spierings
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lid RvC, lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Overgangsregime

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 46.144.000	€ 46.144.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	0	0

Enexis NV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 3.704.000.000	€ 3.808.000.000
- Waarvan reserves	€ 3.347.000.000	€ 3.451.000.000
Vreemd Vermogen	€ 3.580.000.000	€ 3.860.000.000
- Waarvan voorzieningen	€ 92.000.000	€ 93.000.000
Resultaat na belasting 2017		€ 207.000.000
Dividend (provincie)		€ 32.032.000

Doelstelling

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.

De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:

- Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld;
- Betrouwbare energievoorziening;
- Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten;
- Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren;
- Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.

De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

Governance

De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens). Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in twee jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt.

In 2018 is de heer Moerland aftredend uit de Raad van Commissarissen. Hij is herbenoembaar voor een tweede termijn.

Er is een goed functionerende Aandeelhouderscommissie onder voorzitterschap van de provincie Noord-Brabant. Hierin wordt voor de provincie Overijssel en de (vertegenwoordigers van) gemeenten een nieuw lid verwacht in 2018. In 2018 is de implementatie van de Herziene Corporate Governance Code voorzien. Er wordt aan vrijwel alle onderdelen voldaan. De uitzonderingen zijn de benoemingstermijnen van het bestuur die momenteel nog voor onbepaalde tijd is. Ook de inrichting van de commissies van de RvC voldoet niet aan de code.

Financiële risico's

Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).

De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.

Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.

Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.

Wat is de bijdrage van Enexis aan doelstellingen van het programma Economie / Energie?

Enexis is, als één van de ondertekenaars, een belangrijke partner in de Brabantse Energie Alliantie. Ook in het Provinciale energieprogramma zijn verschillende thema's zoals warmte, energieke landschappen, Nul op de meter, sustainable energy farming en groene mobiliteit waar de rol van

Enexis van grote meerwaarde kan zijn. Wij hebben zowel mbt sociale innovatie als rondom 100.000 EV programma de samenwerking met Enpuls verdiept en verbreed.

Enexis, Provincie en deelnemende gemeenten hebben op dit moment al een meerjarige samenwerking voor de ontwikkeling en uitrol van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer in Brabant. Ook zijn er aanvullende afspraken over samenwerken in Buurkracht en nul op de Meter. Vanaf 2017 wordt deze samenwerking, mede op basis van de doelstelling "versnellen van de energietransitie" verdiept en verbreed. De alliantie tussen Enexis en provincie biedt door zowel concrete en strategische samenwerking een belangrijk fundament voor het kunnen behalen van de energiedoelstellingen ten aanzien van CO2 reductie en groene groei in Noord- Brabant.

Stoplichtenmodel

Governance:

In 2018 is herbenoeming van een lid van Raad van Commissarissen aan de orde en herziening van de Corporate Governance Code. Daarnaast is ook sprake van benoeming van een aantal leden van de Aandeelhouderscommissie.

Beleid Governance Financiën

Enexis

2.2 CBL Vennootschap BV

Naam:	CBL Vennootschap BV
Kvk:	09203637
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent)
Belang van de provincie:	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht , lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 6.000	€ 6.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	€ 6.000	€ 6.000

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 787.743	€ 145.000
- Waarvan reserves	€ 767.743	€ 125.000
Vreemd Vermogen	€ 148.644	€ 8.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016/2017		-/- € 20.000

Doelstelling:

De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.

Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln.

Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.

Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.

Stoplichtenmodel

CBL vennootschap BV

Beleid Governance Financiën

2.3 Vordering op Enexis BV

Naam:	Vordering op Enexis BV
Kvk:	09203640
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent)
Belang van de provincie:	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Pauli

Bestuurlijk belang:	Stemrecht , lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 6.000	€ 6.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	€ 6.000	€ 6.000

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 23.997	€ 16.500
- Waarvan reserves	€ 3.997	€ -3.500
Vreemd Vermogen	€ 356.261.455	€ 356.500.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016/2017		-/- € 15.000

Voorlopige cijfers

Doelstelling:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds.

Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches:

1e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 450 mln.
- Looptijd 3 jaar (tot 30 september 2012)
- Rente 3,27%

Deze tranche is vervroegd afgelost in januari 2012

2e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 500 mln.
- Looptijd 5 jaar (tot 30 september 2014)
- Rente 4,1%

Deze tranche is vervroegd afgelost in oktober 2013

3e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 500 mln.
- Looptijd 7 jaar (tot 30 september 2016)
- Rente 4,65%

Deze tranche is vervroegd afgelost in april 2016

4e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 350 mln.
- Looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019)
- Rente 7,2%
- Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen.

Op 30 september wordt de jaarlijkse rente over deze tranche uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4^e tranche. De 4^e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4^e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.

Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden.

Financiële risico's:

De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Stoplichtenmodel

Vordering op Enexis

Beleid Governance Financiën

2.4 Verkoop Vennootschap BV

Naam:	Verkoop Vennootschap BV
Kvk:	09203642
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders Essent)
Belang van de provincie:	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing.

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 6.000	€ 6.000

<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	€ 6.000	€ 6.000

Verkoop Vennootschap BV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1.242.623	€ 153.250
- Waarvan reserves	€ 1.222.623	€ 133.250
Vreemd Vermogen	€ 37.323	€ 20.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2017		<i>-/- € 65.000</i>
Dividend		€ 1.025.000

Voorlopige cijfers

Doelstelling:

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.

Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.

Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweeërlei:

- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE;
- het geven van instructies aan de escrow agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Stoplichtenmodel

Verkoop vennootschap BV

Beleid Governance Financiën

2.5 CSV Amsterdam BV

Naam:	CSV Amsterdam BV
Kvk:	09203741
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero)
Belang van de provincie:	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 6.000	€ 6.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	€ 6.000	€ 6.000

CSV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 3.209.044	€ 870.000
- Waarvan reserves	€ 3.189.044	€ 850.000
Vreemd Vermogen	€ 170.799	€ 60.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016/2017		-/- € 100.000
Dividend		€ 2.229.404

Voorlopige cijfers

Doelstelling:

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

- a. namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
- b. namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland);
- c. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.

(ad. a)

In februari 2008 is Essent, met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft bij Essent), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de Claim Staat Vennootschap B.V.).

De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre justitiële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad een uitspraak doen. De Hoge Raad heeft na reactie van het Europese Hof op 26 juni 2015 jl. uitspraak gedaan.

De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd.

(ad. b)

In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders van Attero een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst, zijnde € 13,5 miljoen, door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

Waterland heeft op 22 mei 2015 een claim van ten minste € 9,5 miljoen ingediend bij de CSV Amsterdam B.V. Vanwege die claim, diende - conform de afspraken vastgelegd in de koopovereenkomst - het gehele in escrow geplaatste bedrag ter beschikking te blijven ter afwikkeling van deze claim. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees:

betaling door de notaris van € 9,5 miljoen aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft daarom niet plaatsgevonden.

In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van € 5.464.217 over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 miljoen. Daarnaast is door Attero een bedrag betaald aan de vennootschap van € 3.406.063 voor de (eventuele) belastingteruggaven over deze periode. Het bedrag is toegevoegd aan de overige reserves van de vennootschap en in 2016 voor een groot deel uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

(ad. c)

Het resterend vermogen op de escrow-rekening is € 8.035.783,- . De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.

Beleidsvoornemens:

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.

Financiële risico's:

Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van € 5.464.217,- uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van € 3.406.063 terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van € 8.035.783,- en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Stoplichtenmodel

CSV Amsterdam BV

Beleid Governance Financiën

2.6 Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Naam:	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Kvk:	17262476
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders Essent)
Belang van de provincie	30,8% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijk - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, lid AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	0	0
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	0	0

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1.638.704	€ 1.615.000
- Waarvan reserves	€ 141.882	€ 115.000
Vreemd Vermogen	€ 50.833	€ 10.500
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2017		-/- € 22.000
Dividend		

Voorlopige cijfers

Doelstelling:

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele.

Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).

In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen.

In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.

PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging

Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid.

Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V.

Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens:

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Financiële risico's:

Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).

Stoplichtenmodel

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Beleid Governance Financiën

2.7 Brabant Water N.V.

Naam:	Brabant Water N.V.
Kvk:	16005077
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Veilig, betrouwbaar en betaalbaar drinkwater voor iedereen in het verzorgingsgebied. Publiek aandeelhouderschap wettelijk bepaald in Drinkwaterwet.
Belang provincie:	31,6% (begin en eind van het jaar)
Portefuillehouder:	Aandeelhoudersrol - Pauli, inhoudelijke rol - Van den Hout
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC, voorzitter AHC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Overgangsregime

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
--	--------------------	----------------------

<i>Nominale waarde</i>	88.000	88.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	-	-
<i>Balanswaarde</i>	0	0

Brabant Water NV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 560.451.000	€ 609.000.000
- Waarvan reserves	€ 529.210.000	€ 577.734.000
Vreemd Vermogen	€ 399.576.000	€ 421.000.000
- Waarvan voorzieningen	€ 136.300.000	€ 150.000.000
Resultaat na belasting 2017		€ 311.500.000
Dividend	n.v.t.	n.v.t.

Doelstelling

Brabant Water N.V. verzorgt de drink- en industriewatervoorziening aan ruim 2,5 miljoen klanten in Noord-Brabant. Brabant Water N.V. zorgt voor de winning, zuivering en distributie van water van en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid te doen.

Op grond van de Drinkwaterwet dienen drinkwaterbedrijven in publieke handen te zijn, de provincie is de grootste aandeelhouder.

Duurzaamheid / MVO

Brabant Water is een maatschappelijke onderneming die niet alleen puur op winst is gericht. Dit brengt met zich mee dat Brabant Water investeert in duurzaamheid en in zaken die passen bij de aard van de onderneming.

Onder dit thema valt een aantal activiteiten op het gebied van circulaire bedrijfsvoering, biodiversiteitsbevordering, Participatiewet (social return), klimaatneutraliteit en obesitasbestrijding. Als onderneming is Brabant Water zelf sinds 2013 klimaatneutraal, met de doelstelling om 20% van de energiebehoefte te dekken door eigen energieopwekking uit zonnepanelen en wind. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd aan energie uit geothermie.

In het kader van de obesitasbestrijding worden gemeentelijke initiatieven voor openbare drinkwatertappunten (inmiddels 145) gesteund en veertien JOGG-gemeenten ondersteund.

In 2011 heeft de aandeelhoudersvergadering ingestemd met het Strategische Plan 2012 -2016 van Brabant Water N.V.. Hierin is opgenomen dat Brabant Water N.V. tot de top drie van drinkwaterbedrijven wil horen wat betreft kwaliteit van het geleverde product, leveringszekerheid, klantgerichtheid, efficiëntie, optimale waterdruk en tarieven. Momenteel staat Brabant Water wat de tarieven betreft op plaats 4. Op de overige criteria wordt reeds een positie binnen de top 3 ingenomen. Met het opvolgende Strategische Plan 2018 - 2022 wordt gewacht tot er duidelijkheid is over de overnamesom voor de Tilburgse Waterleiding Maatschappij, want de overnamesom is mede bepalend voor de financiële middelen die resteren om doelstellingen te kunnen bereiken.

Met als doel om in 2018 overal zacht water te leveren, worden op diverse waterproductielocaties installaties gebouwd om het opgepompte water centraal te ontharden. Zachter (minder kalkrijk) water heeft energie-, milieu- en kostenvoordelen. In het kader van risicomanagement gaat het dan om risico's voor de onderneming. Vanuit kwaliteitsoogpunt gaat het vooral om de bescherming van de bronnen voor de drinkwaterbereiding. Er is een constante bedreiging door nutriënten, pesticiden, schaliegaswinning, opslag kernafval, dumping drugsafval etc. Het bedrijf is continu bezig om de betrouwbaarheid van het drinkwater te kunnen garanderen. In vergelijking tot het oppervlaktewater zijn onze grondwaterbronnen nog relatief goed beschermd.

Nieuwe ontwikkelingen

Aardwarmte/geothermie is een duurzame techniek die nieuw is voor Nederland. De Provincie Noord-Brabant is voornemens om naast zon en wind deze nieuwe duurzame energiebron te ontwikkelen. Brabant Water is hierbij betrokken omdat het bedrijf over veel kennis beschikt over de ondergrond. Na realisatie van een project kan ook die kennis ingezet worden bij de exploitatie. Dit zal dan niet op het niveau van het moederbedrijf Brabant Water plaatsvinden, maar op het niveau van de dochterondernemingen die zich bezighouden op het grensvlak van water en milieu.

Tezamen met de Provincie en de B5-gemeenten wordt gezocht naar goede locaties waar geothermie mogelijk is én veilig voor de waterwinning. Hieruit zijn op dit moment twee geschikte plaatsen naar voren gekomen: Tilburg-Noord en Helmond. Er lopen contacten met verschillende partijen (stadsverwarmings-netten, grote bedrijven, glastuinbouw) die belangstelling hebben om deze energie af te nemen.

De provincie heeft drie rollen in relatie tot Brabant Water N.V.:

- 1) grootste aandeelhouder van Brabant Water N.V.;
- 2) bevoegd gezag en vergunningverlener voor grondwateronttrekkingen, als provincie innen we de grondwaterheffing;
- 3) zorgplicht op basis van de Waterwet en Wet milieubeheer: we beschermen en borgen de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater als bron voor drinkwaterbereiding

Governance

Het governancebeleid voldoet aan de gestelde voorwaarden. Het beloningsbeleid voor toekomstige aanstellingen voldoet aan de randvoorwaarden. De beloning van de huidige directeur wordt volgens de voorwaarden van de WNT de komende jaren verder afgebouwd naar de WNT-2 norm. Het aantal commissarissen bij Brabant Water N.V. is teruggebracht naar 5. In 2015 is een nieuwe commissaris op voordracht van de provincie geworven en haar eerste benoemingstermijn eindigt in 2019.

Financiële risico's

Brabant Water N.V. is financieel gezond. Een substantieel risico vormt de schadeloosstelling die voor de verplichte overname van de Tilburgse Waterleiding Maatschappij (TWM) betaald dient te worden. De financiële scenario's lopen sterk uiteen. De rechter heeft de deskundigencommissie gemaand om in 2017 hun rapport aan te bieden. Daarna kan een eerste uitspraak worden verwacht, dit is echter al een aantal keren uitgesteld. Na uitspraak van de rechter zal Brabant Water N.V. in overleg met de Aandeelhouderscommissie de consequenties van de uitspraak bespreken en eventuele vervolgstappen bepalen.

Wat is de bijdrage van Brabant Water N.V. aan de doelstellingen van het programma Natuur, Water, Milieu?

Brabant Water N.V. verzorgt de drink- en industriewatervoorziening aan 2,5 miljoen inwoners en het bedrijfsleven in Noord-Brabant. Op grond van de Drinkwaterwet dienen drinkwaterbedrijven in publieke handen te zijn. In het verlengde van haar kerndoelstelling levert Brabant Water ook voortdurend een bijdrage aan bescherming van natuur en milieu in onze provincie.

Stoplichtenmodel

Beleid

Meerjarenbeleid is nog niet vastgesteld en is in 2017 onderwerp van gesprek. In de Algemene vergadering van Aandeelhouders in 2018 staat dit gaagendeerd.

Financiën

Geschil met de gemeente Tilburg en Goirle m.b.t. de overnamesom voor TWM ligt al enige tijd voor bij de rechter en uitkomst kan financieel substantiële gevolgen hebben voor Brabant Water N.V.

Beleid Governance Financiën

Brabant Water N.V.

2.8 Eindhoven Airport N.V.

Naam:	Eindhoven Airport N.V.
Kvk:	17051407
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Eindhoven
Publiek belang:	Een goede bereikbaarheid van Brabant via de lucht, wat eraan bijdraagt dat Brabant aantrekkelijk is als vestigingsklimaat voor bedrijven en burgers.
Belang provincie:	24,5% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Van der Maat
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 1.112.000	€ 1.112.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	€ 556.000	€ 556.000
<i>Balanswaarde</i>	0	0

Eindhoven Airport N.V.	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 74.678.000	€ 86.252.000
- Waarvan reserves	€ 72.155.000	€ 83.729.000
Vreemd Vermogen	€ 30.797.000	€ 35.602.000
- Waarvan voorzieningen	€ 709.000	€ 418.000
Resultaat na belasting 2017		€ 12.032.000
Dividend over 2016	€ 113.445	€ 113.445

Doelstelling

Eindhoven Airport N.V. wil als Nederlands grootste regionale luchthaven een bijdrage leveren aan een goede bereikbaarheid. Dit doet zij door het winstgevend en duurzaam exploiteren van een luchthaven die reizigers direct of indirect toegang geeft tot bestemmingen over de hele wereld. Vanuit de provincie bezien is de luchthaven van groot belang voor de positionering van de Brainport regio, de directe- en indirecte werkgelegenheid, de bereikbaarheid, topregio in kennis en de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat voor bedrijven.

In haar bedrijfsvoering streeft de luchthaven ernaar de belangen van alle betrokkenen zo optimaal mogelijk te behartigen en respecteert zij de ruimtelijke en milieutechnische kwaliteit van de omgeving.

Actuele ontwikkelingen

Eindhoven Airport N.V. mag tot 2020 stapsgewijs uiteindelijk doorgroeien naar 43.000 vliegbewegingen. Om Eindhoven Airport N.V. klaar te maken voor de groei van het vliegverkeer tot

2020 zijn inmiddels een hotel, nieuwe retail- en horecamogelijkheden en de aanleg van parkeergarage P4 gerealiseerd. Daarnaast is de aankomst- en vertrekhal vergroot. Ook zal de landzijdige bereikbaarheid van de luchthaven worden verbeterd, waaronder verschillende vormen van bereikbaarheid (weginfrastructuur, hoogfrequent openbaar vervoer, ed.).

De in aanbouw zijnde parkeergarage P1 op Eindhoven Airport die op 27 mei 2017 gedeeltelijk is bezweken, zal worden gesloopt en opnieuw worden gebouwd.

Eindhoven Airport realiseerde een passagiersgroei ten opzichte van 2016 van 19% over het jaar 2017. In totaal maakten 5.656.000 passagiers gebruik van de luchthaven; 920.000 meer dan in 2016.

Governance

In 2017 is een tweede statutaire directeur aangesteld. De Brainportregio is inmiddels aangewezen als één van drie mainportregio's in Nederland. Om de groeiambities van de Brainportregio te ondersteunen middels voldoende internationale connectiviteit heeft Eindhoven Airport N.V. een ambitie geformuleerd. Uiteraard dient in overleg met de bij de luchthaven betrokken nationale en regionale stakeholders invulling te worden gegeven aan deze ambitie in balans met de omgeving. Dit stakeholder-landschap is ingewikkeld en het verkrijgen van draagvlak voor verdere groei vanaf 2020 is een grote uitdaging die goed gemanaged moet kunnen worden. Een ambitieus programma op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid is hiervoor een voorwaarde ("licence to operate and grow").

Er is een governancebeleid dat gebaseerd is op de Code Tabaksblat en de herziene Corporate Governance Code (Van Manen). Eindhoven Airport N.V. wordt bestempeld als een markt-publieke onderneming waarop de maximale beloning van de WNT niet van toepassing is. Wel is in het door de aandeelhouders vastgestelde bezoldigingsbeleid bepaald dat beloning marktconform dient te zijn en dat deze gekoppeld is aan het beloningsbeleid van Schiphol.

Bij de benoeming van de tweede statutair directeur in 2017 is door de aandeelhouders Eindhoven en provincie verzocht aan de Raad van Commissarissen om tot salarisafspraken te komen die passen binnen de geest van de WNT.

Financiële risico's

Eindhoven Airport N.V. is financieel gezond en de luchthaven laat jaarlijks een groei zien (omzetstijging 7 %)

Wat is de bijdrage van Eindhoven Airport N.V. aan de doelstellingen van het programma Mobiliteit?

We gaan voor een optimale verbondenheid van Brabant, intern en internationaal. Om onze concurrentiekracht te behouden moet de kwaliteit van de Brabantse infrastructuur in alle modaliteiten (inclusief ICT) minimaal op hetzelfde niveau zijn als dat van concurrerende regio's. In dat kader past onze ondersteuning voor de regio Eindhoven als Brainport, die inmiddels op landelijk niveau als mainport is aangemerkt. Een airport is daar een onlosmakelijk onderdeel in, om de (internationale) verbinding in brede zin te faciliteren.

Stoplichtenmodel

Eindhoven Airport N.V.

Beleid Governance Financiën

2.9 Brabantse ontwikkelingsmaatschappij

Naam: Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM Holding B.V)

Kvk:	18033506
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Tilburg
Publiek belang:	Een innovatief midden- en kleinbedrijf in Noord-Brabant dat bijdraagt aan de economische ontwikkeling van de provincie Noord-Brabant en daarmee een bijdrage levert aan de maatschappelijke opgaven en bijdraagt aan de werkgelegenheid in Noord-Brabant.
Belang provincie:	100% (begin en eind van het jaar) De onderliggende dochter BV's zijn: BOM Business Development & Foreign Investments, BOM Capital I, BOM Capital II, BOM Bedrijfslocaties, BOM Vastgoed, Innovatiefonds BV, Energiefonds BV en Breedbandfonds BV. Om fiscale redenen is een fiscale eenheid gerealiseerd van BOM Holding met BOM Business Development & Foreign Investments en BOM Capital I. Als gevolg hiervan is de provincie meerderheidsaandeelhouder geworden van BOM Business Development & Foreign Investments en BOM Capital I. De aandelenverhouding is vanaf januari 2013 als volgt: provincie 50,1%, Rijksoverheid 49,9%.
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol - Van Merrienboer, inhoudelijk - Pauli.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Overgangsregime

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 733	€ 733
<i>Agio</i>	€ 42.895.676	€ 32.450.313
<i>Gestort</i>	€ 42.896.409	€ 32.451.046
<i>Balanswaarde</i>	€ 41.773.502	€ 31.328.136

BOM Holding NV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 59.093.720	€ 51.616.486
- Waarvan reserves	€ 59.092.987	€ 51.615.753
Vreemd Vermogen	€ 103.254.005	€ 93.969.946
- Waarvan voorzieningen	€ 2.347.919	€ 597.916
Resultaat na belasting 2017 / 2018	-€ 1.337.223	€ 2.052.481
Dividend	nvt	nvt

Doelstelling:

De BOM stelt zich ten doel de realisatie van een veerkrachtige economie met een duurzaam concurrentievermogen in Noord-Brabant, opdat de provincie structureel kan behoren tot de top 5 van Europese kennis- en innovatieregio's. Dit valt uiteen in vier kerntaken:

1. Ontwikkeling & Innovatie (ondersteuning samenwerking MKB-bedrijven in de topclusters/topsectoren, opdat bedrijven technologische en organisatorische innovaties omzetten in hoogwaardige, nieuwe producten en diensten),
2. Investeringsbevordering (actief werven en verankeren van nieuwe, buitenlandse, bedrijven en daarmee het aantrekken van kennisintensieve werkgelegenheid)

3. Bedrijventerreinen (herstructurering/gebiedsontwikkeling van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen tot hoogwaardige, duurzame en innovatie-bevorderende werklocaties).
4. Participaties (met risicodragend kapitaal investeren in startende en groeiende innovatieve ondernemingen).

Verder wil BOM Holding door intensieve samenwerking tussen deze vier kerntaken op integrale wijze transitieprocessen tot stand brengen, zoals op het vlak van een duurzame agrofoodketen en zorgeconomie en verder de ontwikkeling van fysieke brandpunten (campussen, science parken), alsmede de realisatie van integrale internationaliseringsprojecten.

Met het Meerjarenplan 2017-2020 van de BOM is begin 2017 ingestemd evenals met het daarbij behorende activiteitenplan BOM 2017. De realisatie op de geformuleerde doelstellingen zijn opgenomen onder hoofdstuk Economie.

In het nieuwe MJP is er meer dan in de voorgaande periode aandacht voor een systematische ecosysteemontwikkeling aan de hand van 12 ontwikkelthema's. De ondersteuning van innovatieve MKB-bedrijven vindt plaats aan de hand van een integrale BOM-portefeuille en dienstverlening. Verder wordt er sterker ingezet op internationalisering.

Het beleid van de provincie Noord-Brabant is er op gericht om te komen tot een veerkrachtige, concurrerende economie die de basis biedt voor voldoende werkgelegenheid en die werkt aan de maatschappelijke opgaven. Doel is om te behoren tot de top van kennis- en innovatieregio's in Europa. De transitie naar een dergelijke innovatieve, circulaire en robuuste Brabantse economie draagt bij aan een aantal maatschappelijke opgaven. De uitvoering van het Economisch Programma en de inzet van de BOM gaan immers niet alleen over maximalisatie van groei, maar leveren ook een bijdrage aan de maatschappelijke uitdagingen van onze tijd.

De provincie Noord-Brabant stuurt daarbij op een fors aantal vlakken, in lijn met het bovenstaande beleidskader. En de provincie Noord-Brabant werkt daartoe samen met een fors aantal organisaties. Naast de BOM betreft dit organisaties als de triple-helixorganisaties, de universiteiten en hogescholen, gemeenten, de valorisatieprogramma's, etc.

De totaalopgave voor het bevorderen van een concurrerende economie in relatie tot de maatschappelijke opgaven is daarbij het uitgangspunt. De opdracht van de BOM is een afgeleide van de totaalopgave zoals we die zien.

Governance:

De governance van de BOM Holding BV. is op orde.

Er is in 2013 een nieuwe Raad van Commissarissen benoemd en er is een nieuwe bestuursstructuur vastgesteld. Per medio 2017 kent de Raad van Commissarissen een nieuwe voorzitter en is verder gecompleteerd. Naast een algemeen directeur is in 2014 ook een CFO aangesteld die tevens COO (Chief Operational Officer) is.

De provincie stuurt via de aandeelhouderslijn en via de subsidielijn. Er is een geregeld formeel en informeel overleg.

Financiële risico's:

De BOM opereert in een omgeving waarbij sprake is van aanzienlijke financiële risico's. Het onderkennen en beperken van deze risico's is een belangrijk element van de afspraken tussen de provincie en de BOM. Belangrijke rollen zijn tevens weggelegd voor de Raad van Commissarissen en de Investeringscommissie. Over de monitoring van de voortgang en de verantwoording en rapportage

zijn strikte afspraken gemaakt, in het bijzonder ook in relatie tot de nieuwe fondsen die bij de BOM zijn ondergebracht.

Wat is de bijdrage van de BOM aan de doelstellingen van het programma Economie?

Het beleid van de provincie Noord-Brabant is er op gericht om te komen tot een veerkrachtige, concurrerende economie die de basis biedt voor voldoende werkgelegenheid en die werkt aan de maatschappelijke opgaven. Doel is om te behoren tot de top van kennis- en innovatieregio's in Europa. De transitie naar een dergelijke innovatieve, circulaire en robuuste Brabantse economie draagt bij aan een aantal maatschappelijke opgaven. De uitvoering van het Economisch Programma en de inzet van de BOM gaan immers niet alleen over maximalisatie van groei, maar leveren ook een bijdrage aan de maatschappelijke uitdagingen van onze tijd. De provincie Noord-Brabant stuurt daarbij op een fors aantal vlakken, in lijn met het bovenstaande beleidskader. En de provincie Noord-Brabant werkt daartoe samen met een fors aantal organisaties. Naast de BOM betreft dit organisaties als de triple-helixorganisaties, de universiteiten en hogescholen, gemeenten, de valorisatieprogramma's, etc. De totaalopgave voor het bevorderen van een concurrerende economie in relatie tot de maatschappelijke opgaven is daarbij het uitgangspunt. De opdracht van de BOM is een afgeleide van de totaalopgave zoals we die zien.

De BOM heeft als doel het stimuleren en begeleiden van samenwerkingsverbanden om innovaties om te zetten in producten of diensten. Daarnaast begeleidt BOM buitenlandse bedrijven naar en in Brabant, investeert zij in kansrijke, innovatieve ondernemingen en ontwikkelt zij bestaande en nieuwe duurzame werklocaties. Ook is een aantal fondsen bij de BOM ondergebracht, namelijk: het Innovatiefonds Brabant, het Energiefonds Brabant, het Breedbandfonds Brabant, het Biobased Brabant Fonds en het Cleantech fonds. De BOM draagt bij aan het innovatieve deel van de Brabantse economie. Zij doet dat door innovatieve MKB-bedrijven te ondersteunen met kennis, toegang tot markten en risicodragend kapitaal.

Stoplichtenmodel

	Beleid	Governance	Financiën
Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM Holding B.V)			

2.10 Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte

Naam:	Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR)
Kvk:	17144377, 17229779, 17136028
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap en Commanditaire Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	De eerder uitgave aan de sanering van de intensieve veehouderij, de glastuinbouw, de voormalige militaire terreinen en de sloop van overbodige bebouwing terug verdienen met de verkoop van ruimte voor ruimte-kavels. In combinatie met de ontwikkeling van ruimte voor ruimte-locaties maatschappelijke meerwaarde creëren, zoals het oplossen van knelpuntsituaties in het buitengebied en natuurontwikkeling.
Belang provincie:	100% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol - Pauli, inhoudelijk - Van Merrienboer
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC, Stemrecht Commanditair vennoot

Eigenaarschap
Wet normering topinkomens:

Actief
Niet van toepassing

ORR I CV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 742.500	€ 742.500
<i>Agio</i>	€ 8.957.520	€ 4.957.520
<i>Gestort</i>	€ 9.700.020	€ 5.700.020
<i>Balanswaarde</i>	€ 9.497.520	€ 5.497.520

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 11.846.000	€ 7.949.000
- Waarvan reserves	€ 10.650.000	€ 7.096.000
Vreemd Vermogen	€ 545.000	€ 1.540.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016/2017	€ 446.000	€ 103.000

ORR II CV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 742.500	€ 742.500
<i>Agio</i>	€ 0	€ 4.000.000
<i>Gestort</i>	€ 742.500	€ 4.742.500
<i>Balanswaarde</i>	€ 0	€ 4.000.000

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	-/- € 18.288.000	-/- € 14.497.000
- Waarvan reserves	-/- € 7.512.000	-/- € 15.038.000
Vreemd Vermogen	€ 49.296.000	€ 37.445.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2016/2017	-/- € 11.526.000	-/- € 209.000

Agiostorting 2017 € 4.000.000

AGL (onderdeel van vreemd vermogen en niet in eigen vermogen) € 15.500.000

ORR BV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 30.000	€ 30.000
<i>Agio</i>	€ 89.280	€ 89.280
<i>Gestort</i>	€ 119.280	€ 119.280
<i>Balanswaarde</i>	€ 110.880	€ 110.880

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 117.000	€ 153.000
- Waarvan reserves	€ 146.000	€ 87.000
Vreemd Vermogen	€ 170.000	€ 279.000
- Waarvan voorzieningen	€ 139.000	€ 145.000
Resultaat na belasting 2016/2017	-/- € 59.000	€ 36.000
Dividend	-	-

Doelstelling:

De provincie heeft aan de sanering van de intensieve veehouderij, de glastuinbouw, de voormalige militaire terreinen en de sloop van overbodige bebouwing een bedrag van ca. € 215,4 miljoen uitgegeven. Deze kosten moeten worden terugverdiend door de uitgifte van in het algemeen ruime woningbouw kavels. Dit is de aanpak ruimte voor ruimte. De provincie geeft de woningbouw kavels niet zelf uit. Samen met private partijen heeft zij hiervoor de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte opgericht. Per 31 december 2016 is een bedrag van € 119,1 miljoen ontvangen. Per saldo is per 31 december 2016 nog € 96,3 miljoen terug te verdienen. Dit bedrag kan echter nog oplopen i.v.m. uitgaven die momenteel nog lopen voor het saneren/ herstructureren van MOB - complexen..

Beleidsvoornemens:

De problemen op de woningbouwmarkt hebben duidelijk invloed gehad op het tempo waarin het nog resterend bedrag wordt terugverdiend. Eind 2012 zijn hierdoor forse financiële problemen gesignaleerd in met name de liquiditeitspositie. Inmiddels is duidelijk dat het business-model geschikt is voor het terugverdienen van de voorgefinancierde uitgaven, maar hiervoor is een langere tijd nodig dan was verwacht. De businesscase kent een doorlooptijd tot en met 2033.

De provincie nam eerder met 3 private partijen deel in de ORR. In 2014 hebben 2 participanten reeds hun deelname beëindigd.

Onderhandelingen met de laatste participant over een gezamenlijke voortzetting van de onderneming hebben niet tot overeenstemming geleid. Hiernaast waren ook doorzettingsmacht van de provincie bij de verdeling van risico en rendement doorslaggevend componenten in relatie tot het belang van de provincie bij het terugverdienen van de eerder uitgekeerde saneringskosten. Daarom is eind 2015 ook de deelname van deze participant in de onderneming beëindigd. Sinds eind 2015 is de provincie enig aandeelhouder in de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.

Governance

De ontwikkelingsmaatschappij kent een BV/CV structuur. Naast de Ruimte voor Ruimte Beheer BV vindt de ontwikkeling en verkoop van de woningbouw kavels plaats in de Ruimte voor Ruimte I CV en II CV.

Nu de provincie sinds eind 2015 enig aandeelhouder is, is ook de organisatie van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte opnieuw ingericht. Dit is vastgelegd in een "Overeenkomst tot wijziging samenwerking Ruimte voor Ruimte" die eind 2016 is gesloten tussen de provincie en de ORR. Daarnaast zijn in een Aandeelhoudersinstructie en Nadere instructie de afspraken met de ORR verder uitgewerkt en concrete opdrachten meegegeven. Hiermee ligt er een nieuw afsprakenkader met te realiseren doelen, waar de ORR op aangesproken zal worden bij het uitvoeren van haar werkzaamheden.

Financiële risico's

Voor de nieuwe structuur van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte is een business case opgesteld. Door de overdracht van de provinciale projecten/locaties aan RvR II CV in 2016 sloot de businesscase op nul. Daarmee is de buffer om toekomstige tegenvallers op te vangen verdwenen. Daarnaast is per 2017 de fiscale wetgeving aangepast, zodat er geen grond meer geleverd kan worden via overdrachtsbelasting. Dit heeft per saldo een negatief effect van € 7 miljoen op de BC. Dit en tegenvallers op projectniveau zorgen voor een negatieve positie per ultimo 2016. In de loop van 2017 zijn in overleg met het bestuur van RvR maatregelen genomen worden om deze effecten te mitigeren. Hiermee heeft de ontwikkelingsmaatschappij weer een goede financiële basis om uitvoering te geven aan haar doelstellingen.

Wat is de bijdrage van ORR aan de doelstellingen van het programma Ruimte?

De ORR komt voort uit de Ruimte voor Ruimte aanpak (Pact Brakkenstein, 2000). Het doel van deze aanpak is om aanzienlijke milieu- en ruimtelijke kwaliteitswinst te behalen door in ruil voor sanering van (oorspronkelijk) intensieve veehouderij, en later ook glastuinbouw en voormalig militair terreinen, de bouw van woningen op een passende locatie toe te staan. Met de uitgifte van deze kavels, waartoe de ORR is opgericht, worden de kosten verbonden aan deze regeling (totaal € 215,4 mln.) terugverdiend. Daarnaast wordt beoogd om, in combinatie met de ontwikkeling van ruimte voor ruimte-locaties maatschappelijke meerwaarde te creëren, zoals het oplossen van knelpuntsituaties in het buitengebied en natuurontwikkeling. Per ultimo 2017 is circa 55% terugverdiend. De terugverdienperiode loopt zoals nu voorzien tot 2033.

Met de opbrengst uit de verkoop van woningbouwkavels voorziet de ORR in een verbetering van de kwaliteit en leefbaarheid van het buitengebied. Het gaat daarbij niet alleen om het terugverdienen van investeringen die in het verleden zijn gedaan (sanering van de intensieve veehouderij, de glastuinbouw, voormalige militaire terreinen en overtollige bebouwing in het buitengebied). Ook actuele knelpunten in het buitengebied worden aangepakt in combinatie met de verkoop van woningbouwkavels (ruimte voor ruimte). De knelpunten kunnen divers zijn, zoals het opruimen van verrommelde situaties, en de verplaatsing of beëindiging van bedrijven op ongewenste situaties, maar ook natuurontwikkeling.

Stoplichtenmodel

Financiën: De grondexploitatie van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte liet een negatief saldo zien. Dit ten gevolge van aanpassing van fiscale wetgeving en ongunstigere resultaten ten opzichte van eerdere prognoses. Ter verbetering van de financiële situatie zijn een aantal scenario's onderzocht en is een voorstel uitgewerkt met beheersmaatregelen, die in 2017 zijn doorgevoerd. Deze maatregelen zorgen ervoor dat de ontwikkelingsmaatschappij voldoende buffers heeft om met ingang van 2018 tot en met 2032 de businesscase tot een succes te maken. Met het doorvoeren van de beheersmaatregelen is het niet nodig om de risicoreservering aan te passen.

Beleid Governance Financiën

Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte

2.11 Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij

Naam:	Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij
Kvk:	17147274 en 17147406
Rechtspersoon:	Commanditaire Vennootschap/Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	In het economisch belang gebieden gereed maken voor de vestiging van (grote) glastuinbouwbedrijven en in het belang van landschap en milieu bijdragen aan de ruimtelijke concentratie van glastuinbouwbedrijven.
Belang provincie:	CV: 49,8% / BV: 50% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Van Merrienboer
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 448.000	€ 448.000

<i>Agio</i>		
<i>Gestort</i>	€ 448.000	€ 448.000
<i>Balanswaarde</i>	0	0

TOM BV* (geconsolideerde balans)	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	-/- € 18.574.027	-/- € 15.665.002
- Waarvan reserves	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen	€ 62.612.000	€ 43.046.950
- Waarvan voorzieningen	€ 240.000	€ 251.963
Resultaat na belasting 2017		*
Dividend	n.v.t.	n.v.t.

*concept cijfers 2017

Doelstelling

De TOM ontwikkelt projectvestigingsgebieden voor glastuinbouwbedrijven. Sinds 2014 richt zij haar aandacht nagenoeg geheel op het glastuinbouwgebied in het Agro- en Foodcluster Nieuw Prinsenland (AFC NP) in de gemeente Steenbergen.

De provincie heeft drie rollen in relatie tot de TOM:

1. De provincie als vennoot/aandeelhouder van de TOM (49,75% / 50%)
2. Provincie als bevoegd gezag voor het provinciaal inpassingsplan AFCWB;
3. Provincie als wegbeheerder van de N268 (Noordlangeweg).

Governance

Het governance- en beloningsbeleid voldoen aan de gestelde voorwaarden.

Financiële risico's

In 2015 is de TOM voorzien van herfinanciering. Hierbij is door de Provincie een lening verstrekt van maximaal € 58 mln. Mede aandeelhouder NCB Ontwikkeling heeft eveneens een lening verstrekt van € 14 mln. Bij besluitvorming is ervan uitgegaan dat bij voltooiing van het project NP (en daarmee beëindiging van de TOM) er een verlies resteert van circa € 20 mln, waarvan 50% voor de Provincie. Op basis van de laatst ontvangen liquiditeitsprognose komt het verlies van de TOM lager uit op circa €15 mln, zijnde € 7,5 mln voor de Provincie. Door de kortere looptijd wordt het verlies van de TOM kleiner, omdat de rentelasten lager worden. Het rendement voor de provincie op de lening gedurende de looptijd blijft gelijk, echter door de kortere looptijd en het lager opgenomen bedrag dan voorzien zullen naar verwachting de totale rente-inkomsten lager uitvallen.

Wat is de bijdrage van de TOM aan de doelstellingen van het programma Ruimte?

De TOM ontwikkelt glastuinbouwgebieden en draagt hierdoor bij aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit als gevolg van de concentratie van glastuinbouwbedrijven, waarbij tevens door toepassing van innovaties verduurzaming wordt bereikt. Sinds 2014 richt zij haar aandacht nagenoeg geheel op het glastuinbouwgebied in het Agro- en Foodcluster Nieuw Prinsenland (AFC NP) in de gemeente Steenbergen. Met de vestiging van (grote) glastuinbouwbedrijven wordt ook de economische ontwikkeling van de regio gestimuleerd.

Stoplichtenmodel

Financiën

Ondank de positieve ontwikkelingen in de markt zal er aan het einde van de looptijd een verlies overblijven voor de aandeelhouders. Het provinciale aandeel in dit verlies is afgedekt.

Beleid Governance Financiën

Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij

2.12 Business Park Aviolanda BV

Naam:	Business Park Aviolanda (BPA)
Kvk:	20170629
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Woensdrecht
Publiek belang:	Vanuit het economisch belang het bevorderen van bedrijvigheid in de sector Aerospace & Maintenance, vanuit het belang van een goede ruimtelijke ordening het scheppen van vestigingsmogelijkheden voor bedrijven op een reeds lang bestaand bedrijventerrein, waardoor verdere aantasting van de ecologische hoofdstructuur bij de vliegbasis Woensdrecht wordt voorkomen.
Belang provincie:	60% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Pauli
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 11.000	€ 11.000
<i>Agio</i>	€ 6.477.000	€ 6.477.000
<i>Gestort</i>	€ 6.488.000	€ 6.488.000
<i>Balanswaarde</i>	€ 6.488.000	€ 6.488.000

BPA	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€11.647.000	€11.656.000
- Waarvan reserves		
Vreemd Vermogen	€13.967.000	€12.620.000
- Waarvan voorzieningen		
Resultaat na belasting 2017	€ 9.000	€479.000
Dividend		

Doelstelling

Het Business Park Aviolanda vervult een functie bij het tot bloei brengen van het cluster van aerospace maintenancebedrijven in Woensdrecht. Dit is in de eerste plaats van belang voor de werkgelegenheid in West-Brabant en elders in Brabant. Een bloeiende bedrijvigheid op het businesspark kan ook leiden tot (financiële) bijdragen aan de people en planetprojecten van de gebiedsontwikkeling Aviolanda.

Van het besluit van Nederland en enkele andere West-Europese landen om het motorenonderhoud van de F-35 te laten plaatsvinden op de vliegbasis Woensdrecht wordt een stimulans verwacht voor

de ontwikkeling van het bedrijvencluster Aerospace & Maintenance in Woensdrecht en in bredere zin voor de ontwikkeling van het Noord-Brabantse cluster Aerospace & Maintenance.

In 2017 heeft BPA de door de aandeelhouders gewenste koersverandering doorgezet. Deze koerswijziging houdt in dat business development en de ontwikkeling van het bedrijvencluster aerospace & maintenance centraal staan, in plaats van grondexploitatie en vastgoedontwikkeling. Naar verwachting beschikt BPA begin 2018 over een nieuw ondernemingsplan waarin de nieuwe koers wordt geconcretiseerd.

De provincie heeft vijf rollen in relatie tot BPA:

- De provincie als (meerderheids)aandeelhouder van BPA (60%)
- De provincie als belangenbehartiger van het Woensdrechtse bedrijvencluster in de sector Aerospace & Maintenance (militair en civiel) op (inter)nationaal en regionaal niveau;
- De provincie als initiatiefnemer van het Maintenance & Services Programma Brabant (MSP Brabant), waarin voor BPA een belangrijke rol is weggelegd;
- De provincie als medefinancier van een onderhoudsfaciliteit (gebouw en technische uitrusting) voor het onderhoud van F-35 motoren bij het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW);
- De Provincie als bevoegd gezag in het kader van natuur- en milieuwetgeving (onder meer de geluidszonering van het bedrijventerrein en de vliegbasis).

Governance

Het governancebeleid voldoet aan de gestelde voorwaarden. In 2016 zijn het beheer en de ontwikkeling van het businesspark in één hand gekomen, die van BPA BV en haar dochtervennootschappen. De statuten van BPA zullen nog moeten worden aangepast en er zal worden bezien of een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen BPA en haar aandeelhouders nodig is.

Financiële risico's

De financiële positie van BPA is op zichzelf genomen gezond te achten, dit vooral vanwege de constante inkomsten uit de verpachting van grond en gebouwen aan de Fokkerbedrijven. . Uit het concept voor het nieuwe ondernemingsplan blijkt dat BPA de looptijd van bestaande leningen van de aandeelhouders wil verlengen en een beroep doet op aanvullende middelen, in de orde van grootte van € 1,5 miljoen. Over deze claim wordt op dit moment (februari 2018) overleg gevoerd met BPA en mede-aandeelhouder gemeente Woensdrecht.

Wat is de bijdrage van BPA aan de doelstellingen van het programma Economie?

Het BPA draagt bij aan het verzilveren van kansen voor het topcluster Aerospace & Maintenance die ontstaan door de komst van onderhoudswerk aan de F-35 naar Woensdrecht.

We stimuleren de verdere uitbouw van de Brabantse topsectoren en -clusters (met nadruk op F35, smart maakindustrie), waarbij we mkb'ers meer direct willen betrekken. Dit gebeurt onder andere via het Maintenance & Services Programma Brabant. De ontwikkeling van het BPA levert tevens een bijdrage aan het Actieplan Economische Structuurversterking West-Brabant.

Stoplichtenmodel

Financiën

De doorontwikkeling van het businesspark vraagt om uitbreiding van de clusterontwikkelingsactiviteiten en ontwikkeling van nieuw vastgoed. Hiervoor is inbreng van extra vermogen nodig, vermoedelijk zowel vreemd als eigen vermogen.

2.13 Nederlandse Waterschapsbank NV

Naam:	Nederlandse Waterschapsbank NV
Kvk:	27049562
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Den Haag
Publiek belang:	Efficiënte financiering publieke sector.
Belang provincie:	0,12% aandelen, 0,23% waarde (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Van Merrienboer
Bestuurlijk belang:	Stemrecht
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing.

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 22.195	€ 22.195
<i>Agio</i>		
<i>Gestort</i>	€ 8.600	€ 8.600
<i>Balanswaarde</i>	€ 0	€ 0

NWB Bank NV	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1.507.000.000	PM
- Waarvan reserves	€ 1.390.000.000	PM
Vreemd Vermogen	€ 92.907.000.000	PM
- Waarvan voorzieningen	€ 30.000.000	PM
Resultaat na belasting 2016 - 2017	€ 107.000.000	PM
Dividend 2016 - 2017	€ 0	PM

Doelstelling

Hoofddoelstelling van de NWB is het zo goed en goedkoop mogelijk financieren van de Nederlandse publieke sector. Hieronder worden verstaan de waterschappen, gemeenten, provincies, sociale woningbouw, zorg- en onderwijsinstellingen. De Nederlandse Waterschapsbank streeft uitdrukkelijk niet naar winstmaximalisatie.

De deelname van de provincie in de Nederlandse Waterschapsbank is primair ingegeven om de financiële betrokkenheid bij enkele grote financiële instellingen die zich richten op de publieke sector tot uitdrukking te brengen. De deelname van de provincie is gering, ongeveer 0,12% van de aandelen. De Nederlandse waterschappen gezamenlijk bezitten veruit het grootste deel van de aandelen.

Governance

In de buitengewone vergadering van aandeelhouders van de NWB Bank is 14 september 2015 het beloningsbeleid voor de directie behandeld dat gaat gelden voor nieuw te benoemen directieleden. De beloning van de NWB is niet onderhevig aan de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) voor de publieke sector.

De voorgestelde beloning voor nieuwe directieleden is vergeleken met een aantal jaren geleden substantieel afgenomen (van € 400.000 naar € 272.000 voor de directievoorzitter) maar nog altijd aan de hoge kant, zeker vergeleken met het maximum voor beloningen in de publieke sector (WNT). Het voorstel past wel binnen het deelnemingenbeleid dat het Rijk heeft geformuleerd voor staatsdeelnemingen. De provincie Noord-Brabant heeft erop aangedrongen de beloning van de directie van de NWB Bank verder te versoberen in de richting van het maximum dat geldt voor beloningen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

Financiële risico's

De eisen waaraan Europese banken moeten voldoen zijn de afgelopen jaren verscherpt. Dat geldt onder meer voor de eigen vermogenspositie. Die moet per 2018 aan de vastgestelde norm voldoen. Om dat te bereiken is de NWB de afgelopen jaren opgehouden dividend uit te keren. De volledige winst wordt ingehouden ter verbetering van het eigen vermogen.

Daarnaast is de NWB Bank in 2015 een hybride lening aangegaan met vier provincies om ook daarmee de eigen vermogenspositie te versterken. De provincie Noord-Brabant participeert voor € 50 miljoen in deze lening.

De Europese Commissie heeft in 2016 aanpassingen op de Bazel III regelgeving gepubliceerd. Hieruit volgt dat de NWB Bank voor de bepaling van de eigen vermogenspositie geen rekening hoeft te houden met de leningen die vanuit de publieke sector worden gegarandeerd. Aangezien het overgrote deel van de leningen die de NWB Bank verstrekt hiertoe behoren, verbetert de eigen vermogenspositie van de bank fors en voldoet daarmee aan de aangepaste regelgeving.

Wat is de bijdrage van de NWB aan de doelstellingen van Financiën?

De NWB Bank levert een zeer belangrijke bijdrage aan de financiering van de publieke sector in Nederland: gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijs- en zorginstellingen, woningbouwcorporaties.

Stoplichtenmodel

Nederlandse Waterschapsbank NV

Beleid Governance Financiën

2.14 NV BNG Bank

Naam:	NV Bank Nederlandse Gemeenten
Kvk:	27008387
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Den Haag
Publiek belang:	Efficiënte financiering publieke sector.
Belang provincie:	0,07% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Van Merrienboer
Bestuurlijk belang:	Stemrecht
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing.

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 100.000	€ 100.000
<i>Agio</i>	-	

<i>Gestort</i>	€ 100.000	€ 100.000
<i>Balanswaarde</i>	€ 0	€ 0

NV BNG Bank	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 3.753.000.000	PM
- Waarvan reserves	€ 3.245.000.000	PM
Vreemd Vermogen	€ 150.247.000.000	PM
- Waarvan voorzieningen	€ 44.000.000	PM
Resultaat na belasting 2016 - 2017	€ 369.000.000	PM
Dividend 2016 - 2017	€ 65.600	PM

Doelstelling

Hoofddoelstelling van de BNG is het zo goed en goedkoop mogelijk financieren van de Nederlandse publieke sector. Hieronder worden verstaan de waterschappen, gemeenten, provincies, sociale woningbouw, zorg- en onderwijsinstellingen. Voor de publieke sector is de BNG een belangrijke financieringspartner. Bij de BNG kunnen deze partijen altijd terecht voor hun financiering.

De deelname van de provincie in de BNG is primair ingegeven om de financiële betrokkenheid bij enkele grote financiële instellingen die zich richten op de publieke sector tot uitdrukking te brengen. De deelname van de provincie is gering, ongeveer 0,07% van de aandelen. De Nederlandse rijksoverheid is de grootste aandeelhouder en bezit 50% van de aandelen.

Governance

De BNG Bank volgt voor het deugdelijk bestuur de beginselen van de Nederlandse corporate governance code. Op één punt wijkt de bank af van de Nederlandse corporate governance code. De aanbeveling die in de code wordt gedaan met betrekking tot het 'stemmen op afstand' wordt door BNG Bank niet gevolgd. Gelet op het karakter van de bank en de herkomst van haar aandeelhouders acht de bank dit niet noodzakelijk.

Op 5 oktober 2016 is een Buitengewone Vergadering van Aandeelhouder geweest waarin het beloningsbeleid aan de orde is gesteld.

De beloning van de BNG Bank is niet onderhevig aan de WNT voor de publieke sector. In 2009 was de beloning voor nieuwe bestuurders al aanzienlijk gematigd van ongeveer € 650.000,- per jaar voor de voorzitter van de RvB naar maximaal € 310.000,-. Vanaf 2016 komt een maximale beloning van € 301.000,- per jaar voor de voorzitter van de RvB. Ondanks de aanzienlijke matiging is de beloning nog altijd aan de hoge kant, zeker vergeleken met het maximum voor beloningen in de publieke sector (WNT). Het voorstel past wel binnen het deelnemingenbeleid dat het Rijk heeft geformuleerd voor staatsdeelnemingen en voldoet aan nationale en Europese regelgeving.

De provincie Noord-Brabant heeft erop aangedrongen de beloning van de directie van de BNG Bank verder te versoberen in de richting van het maximum dat geldt voor beloningen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

Financiële risico's

De eisen waaraan Europese banken moeten voldoen zijn de afgelopen jaren verscherpt. Dat geldt onder meer voor de eigen vermogenspositie. Die moet per 2018 aan de vastgestelde norm voldoen. Om dat te bereiken heeft de BNG de afgelopen jaren dividend uitkering verlaagd van 50% van de winst naar 25% van de winst.

Daarnaast heeft de BNG Bank in 2015 en 2016 hybride leningen aangetrokken van een aantal provincies en gemeenten om ook daarmee de eigen vermogenspositie te versterken. De provincie Noord-Brabant participeert voor € 150 miljoen in deze leningen.

De Europese Commissie heeft in 2016 aanpassingen op de Bazel III regelgeving gepubliceerd. Hieruit volgt dat de BNG Bank voor de bepaling van de eigen vermogenspositie geen rekening hoeft te houden met de leningen die vanuit de publieke sector worden gegarandeerd. Aangezien een groot deel van de leningen die de BNG Bank verstrekt hiertoe behoren, verbetert de eigen vermogenspositie van de bank fors en voldoet daarmee aan de aangepaste regelgeving.

Wat is de bijdrage van de BNG aan de doelstellingen van financiën?

De BNG Bank levert een zeer belangrijke bijdrage aan de financiering van de publieke sector in Nederland: gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijs- en zorginstellingen, woningbouwcorporaties.

Stoplichtenmodel

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Beleid Governance Financiën

2.15 PZEM N.V.

Naam:	PZEM N.V. (voorheen Delta N.V.)
Kvk:	22031457
Rechtspersoon:	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Middelburg
Publiek belang:	Activiteiten vooral gericht op Zeeland. Energienetwerkbedrijf Enduris, drinkwaterbedrijf Evides, Energie centrales en trade. Het belang voor Brabant is zeer gering.
Belang provincie:	0,05% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Van Merrienboer
Bestuurlijk belang:	Stemrecht
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 4.000	€ 4.000
<i>Agio</i>	-	-
<i>Gestort</i>	€ 4.000	€ 4.000
<i>Balanswaarde</i>	0	0

PZEM N.V.	Per 1 januari 2016	Per 31 december 2016
Eigen Vermogen	€ 930.772.000	€ 1.078.132.000
- Waarvan reserves	€ 930.772.000	€ 1.078.132.000
Vreemd Vermogen	€ 1.753.471.000	€ 1.087.862.000
- Waarvan voorzieningen	€ 552.339.000	€ 490.701.000
Resultaat na belasting 2016		€ 57.510.000.000
Dividend	€ -	€ -

Over het jaar 2017 zijn nog geen gegevens beschikbaar

Doelstelling:

Delta N.V. is in 1991 ontstaan uit een fusie tussen Watermaatschappij Zuidwest-Nederland (WMZ) en de Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM). Aangezien deze fusie werd betaald in

aandelen en de provincie aandelen bezat in WMZ, werd Noord-Brabant aandeelhouder in Delta N.V. met een aandelenpercentage van 0,05% (8 aandelen van de 15.280). Delta N.V. is een multi-utility bedrijf en is hoofdzakelijk Zeeuws georiënteerd. In 2017 is uitvoering gegeven aan de splitsingswet en daaruit is PZEM N.V. ontstaan. Delta retail en DNWG zijn per 1 juli 2017 verkocht. Er is geen inhoudelijke provinciale doelstelling verbonden aan het aandeelhouderschap van PZEM NV.

Beleidsvoornemens:

Op 13 december 2011 hebben GS besloten om haar aandelen Delta N.V. te willen verkopen, door de tot nu toe tegenvallende resultaten in de energiesector heeft geen van de overige aandeelhouders de aandelen willen overnemen. Gezien de huidige ontwikkelingen is het nu nog niet de tijd om vervreemding wederom aan de orde te brengen bij de overige aandeelhouders.

Governance:

Met betrekking tot de Splitsingswet heeft PZEM N.V. op 1 juli 2017 hieraan voldaan. De splitsing heeft geresulteerd in een nieuwe verbonden partij voor de provincie Noord-Brabant, PZEM N.V. Er zijn in 2017 nieuwe statuten opgesteld. In najaar 2017 is herijking en aanpassing van de aandeelhoudersstrategie nodig om de aandeelhoudersbelangen goed te kunnen blijven behartigen en ook om de uitgebreide bevoegdheden van de publieke aandeelhouders zorgvuldig te kunnen uitoefenen.

Er is een governancebeleid dat gebaseerd is op de governance Code Tabaksblat.

Financiële risico's

Met de afsplitsing per 1 juli 2017 beschikt PZEM N.V. over omvangrijke liquide middelen. PZEM N.V. wil zoveel mogelijk werkgelegenheid behouden en wil bij voorkeur dat onderdelen zelfstandig levensvatbaar zijn. Omdat ons aandelenbelang zeer gering is, zijn ook de risico's ten aanzien van PZEM N.V. gering voor ons. Zoals het er nu uitziet bij PZEM N.V. zal er de komende jaren geen dividend kunnen worden uitgekeerd aan aandeelhouders.

Wat is de bijdrage van PZEM N.V. aan de doelstellingen van het programma Economie en energie?

PZEM N.V. is hoofdzakelijk georiënteerd op Zeeland met haar activiteiten. Het belang voor Brabant is dan ook gering en daarmee ook de bijdrage van PZEM N.V. aan het programma Economie en energie. PZEM N.V. kiest steeds vaker voor duurzame vormen van energieopwekking. Aangezien het werkingsgebied van PZEM N.V. zich in Zeeland bevindt en er geen gezamenlijke projecten zijn is er geen bijdrage van PZEM N.V. aan de Brabantse beleidsprogramma's.

Stoplichtenmodel

Financiën

Het voornemen tot verkoop van de provinciale aandelen PZEM N.V. heeft tot dusverre geen resultaat opgeleverd. PZEM N.V. is zelf bezig met een strategische heroriëntering en PZEM N.V. heeft haar netwerkactiviteiten in 2017 afgesplitst. Hierdoor zal zij meer en meer afhankelijk worden van haar commerciële activiteiten, waarbij de energiepoot nog verlieslijdend is.

PZEM N.V.

Beleid Governance Financiën

--	--	--

2.16 Pivot Park

Naam:	Oss Life Sciences Park Holding BV (OLSP Holding)
KvK:	54317029
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Oss
Publiek belang:	Bijdragen aan de campusorganisatie die op een rendabele wijze de campus exploiteert, zodat het park zal uitgroeien tot een volwaardige open innovatie campus voor Life Sciences & Health met een focus op vroege medicijnontwikkeling in Brabant.
Belang provincie:	100% (eind van het jaar; aandelen zijn op 29 juni 2017 van BOM Holding overgenomen)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>		€ 18.000
<i>Agio</i>		0
<i>Gestort</i>		€ 18.000
<i>Balanswaarde</i>		€ 18.000

OLSP Holding	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	-/- € 2.451.364	€ 1.017.612
- Waarvan reserves	-/- € 2.469.364	
Vreemd Vermogen	€ 13.358.718	€ 8.877.761
- Waarvan voorzieningen	-	
Resultaat na belasting 2017/ 2018	-/- € 615.000	
Dividend	-	

Doelstelling

Het ontstaan van het Pivot Park vindt zijn oorsprong in de sluiting van researchafdelingen van MSD Oss. In 2012 heeft dit geleid tot de oprichting van OLSP Vastgoed BV en OLSP Holding BV (later omgedoopt tot Pivot Park), die samen de taak hebben om de campus te ontwikkelen. In 2014 is ook de development afdeling van de MSD Oss gesloten.

Pivot Park heeft als doelstelling het op een rendabele wijze exploiteren en ontwikkelen van de bestaande gebouwen, infrastructuur, apparatuur en services, en tevens invulling geven aan de community van Pivot Park gevestigde bedrijven, zodat het park uitgroeit tot een volwaardige open innovatie campus voor Life Sciences & Health, met een focus vroege medicijnontwikkeling. Begin 2018 waren dat er 51 bedrijven, met werkgelegenheid voor 530 mensen.

Governance

Het governancebeleid van OLSP Holding BV voldoet op zichzelf genomen aan de gestelde voorwaarden. In de loop van de tijd is echter steeds merkbaarder geworden dat het gesplitste eigenaarschap van enerzijds het vastgoed en anderzijds de parkorganisatie coördinatieproblemen oplevert. In juni 2017 heeft de provincie daarom de aandelen van OLSP Holding BV overgenomen

van de BOM. Deze overname is onderdeel van een aanpassing van de governance die tot doel heeft de ontstane coördinatieproblemen op te lossen. De wijziging van de governance zal in de eerste helft van 2018 worden gerealiseerd.

Financiële risico's

Hoewel Pivot Park zich afgelopen jaren succesvol heeft ontwikkeld (zoals geplande bezettingsgraad is ruimschoots gehaald en flinke energiereducties zijn behaald), is het belangrijkste financiële risico dat de ontwikkeling van de campus stopt en dat als gevolg daarvan (verwachte) huurinkomsten wegvallen. Dit risico is reëel, omdat Pivot Park moeite heeft om haar exploitatie op orde te houden.

Om de financiële toekomst van het Pivot Park veilig te stellen hebben Provinciale Staten in dossier 92/16 besloten een aanvullend krediet ter beschikking te stellen van maximaal 13,9 miljoen (voor zowel Pivot Park als OLSP Vastgoed). Hiervan neemt de gemeente Oss circa € 1,2 miljoen voor haar rekening. Het financiële risico van OLSP Holding is door deze besluitvorming voor de korte en middellange termijn weggenomen. In de financiële doorkijk van Pivot Park wordt voorzien dat OLSP Holding vanaf 2023 een positieve ebitda (netto operationele kasstroom) zal realiseren, maar daarmee zullen op de lange termijn niet alle gedane investeringen worden terugverdiend.

Het risico van de bestaande provinciale lening aan Pivot Park, groot € 6,3 miljoen, is volledig afgedekt via de Algemene risicoreserve. Het risico van het aanvullende krediet wordt gedeeltelijk afgedekt in de algemene risicoreserve.

Wat is de bijdrage van Pivot Park aan de doelstellingen van het programma Economie of ruimte?

Pivot Park als open innovatie campus draagt als zodanig bij aan de ontwikkeling van de topsector Life Sciences & Health. Pivot Park wordt doorontwikkeld naar een innovatief pharma ecosysteem.

Stoplichtenmodel

Financiën

Door het besluit van Provinciale Staten van 20 januari 2017 (dossier 92/16) om € 13,9 miljoen ter beschikking te stellen van de Pivot Park organisatie, waartoe Pivot Park behoort, maakt dat de financiële zorgen van Pivot Park voor de korte en middellange termijn zijn weggenomen. Neemt niet weg dat het risico van niet volledig terugverdienen van investeringen blijft.

	Beleid	Governance	Financiën
Pivot Park			

2.16b Oss Life Sciences Park Vastgoed

Naam:	Oss Life Sciences Past Vastgoed (OLSP Vastgoed)
KvK:	54563151
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Oss
Publiek belang:	Bijdragen aan het ontwikkelen van Pivot Park, een campus voor de Life Sciences op het bedrijventerrein Molenheide te Oss gebaseerd op de faciliteiten en expertise die beschikbaar zijn gekomen door het sluiten van de research- en

development afdeling van MSD, welke campus onderdeel moet worden van een robuust en duurzaam ecosysteem voor open innovatie voor de Life Sciences, met name voor medicijnontwikkeling.

Belang provincie:	71% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Van Merrienboer
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 20.000	€ 20.000
<i>Agio</i>	€ 4.480.000	€ 4.480.000
<i>Gestort</i>	€ 4.500.000	€ 4.500.000
<i>Balanswaarde</i>	€ 4.500.000	€ 4.500.000

OLSP Vastgoed	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€8.046.028	€ 257.753
- Waarvan reserves	€8.018.028	€ 229.753
Vreemd Vermogen	€6.141.318	€9.527.127
- Waarvan voorzieningen	-	-
Resultaat na belasting 2017 / 2018	€604.378	-/-€ 7.788.275
Dividend		

Doelstelling

De vestiging van MSD te Oss heeft de afgelopen jaren haar research- en development activiteiten beëindigd. Het vastgoed dat hierbij is vrijgekomen is in eigendom van de gemeente Oss gekomen en door OLSP Vastgoed in erfpacht genomen. Eind 2016 ging het om acht gebouwen. OLSP Vastgoed verhuurt het vastgoed aan OLSP Exploitatie BV. Laatstgenoemde vennootschap verhuurt ruimten aan bedrijven die zich op het park hebben gevestigd. Begin 2018 waren dat er 51, met werkgelegenheid voor 530 mensen. Op deze wijze draagt OLSP Vastgoed bij aan de ontwikkeling van het Pivot Park (voorheen Oss Life Sciences Park, OLSP) tot een campus voor de Life Sciences, met name voor medicijnontwikkeling. Deze campus moet onderdeel moet worden van een robuust en duurzaam ecosysteem voor open innovatie voor de Life Sciences.

De provincie heeft drie rollen in relatie tot OLSP Vastgoed:

1. de provincie als (meerderheids)aandeelhouder van OLSP Vastgoed (71%)
2. de provincie als belangrijkste financier van OLSP Vastgoed
3. de provincie die als een van de founding fathers van Pivot Park optreedt als stimulator, en belangenbehartiger van het park.

Governance

Het governancebeleid van OLSP Vastgoed BV voldoet op zichzelf genomen aan de gestelde voorwaarden. In de loop van de tijd is echter steeds merkbaarder geworden dat het gesplitste eigenaarschap van enerzijds het vastgoed en anderzijds de parkorganisatie coördinatieproblemen oplevert. In juni 2017 heeft de provincie daarom de aandelen van OLSP Holding BV overgenomen van de BOM. Deze overname is onderdeel van een aanpassing van de governance die tot doel heeft de ontstane coördinatieproblemen op te lossen. De wijziging van de governance zal in de eerste helft van 2018 worden gerealiseerd.

Financiële risico's

Hoewel Pivot Park zich afgelopen jaren succesvol heeft ontwikkeld (zoals geplande bezettingsgraad is ruimschoots gehaald en flinke energiereducties zijn behaald), is het belangrijkste financiële risico dat de ontwikkeling van de campus stukt en dat als gevolg daarvan (verwachte) huurinkomsten wegvallen. Dit risico is reëel, omdat Pivot Park moeite heeft om haar exploitatie op orde te houden. Om de financiële toekomst van het Pivot Park veilig te stellen hebben Provinciale Staten in dossier 92/16 besloten een aanvullend krediet ter beschikking te stellen van maximaal 13,9 miljoen (voor zowel Pivot Park als OLSP Vastgoed). Hiervan neemt de gemeente Oss circa € 1,2 miljoen voor haar rekening. Het financiële risico van OLSP Vastgoed is door deze besluitvorming voor de korte en middellange termijn weggenomen. In de financiële doorkijk van Pivot Park wordt voorzien dat OLSP Vastgoed vanaf 2023 een positieve ebitda (netto operationele kasstroom) zal realiseren, maar daarmee zullen op de lange termijn niet alle gedane investeringen worden terugverdiend. Het risico van het provinciale aandeel in OLSP Vastgoed is volledig afgedekt in de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf. Het risico van de provinciale geldlening aan OLSP Vastgoed, groot € 10 miljoen, waarvan op dit moment € 6,9 miljoen is opgenomen, is afgedekt in de algemene risicoreserve. Het risico van het aanvullende krediet wordt gedeeltelijk afgedekt in de algemene risicoreserve.

Wat is de bijdrage van OLSP Vastgoed aan de doelstellingen van het programma Economie of ruimte?

OLSP Vastgoed is een belangrijk onderdeel van het Pivot Park en draag als zodanig bij aan de ontwikkeling van de topsector Life Sciences & Health. Pivot Park wordt doorontwikkeld naar een innovatief pharma ecosysteem.

OLSP Vastgoed ondersteunt de ontwikkeling van het Pivot Park tot een campus voor de Life Sciences, met name voor medicijnontwikkeling. Hiermee levert OLSP Vastgoed een bijdrage aan de uitbouw van de Brabantse topsector Life Sciences & Health.

Stoplichtenmodel

Financiën

De financiële positie van OLSP Vastgoed is verslechterd als gevolg van een afwaardering van het vastgoed. Het besluit van Provinciale Staten van 20 januari 2017 (dossier 92/16) om € 13,9 miljoen ter beschikking te stellen van de Pivot Park organisatie, waartoe OLSP Vastgoed behoort, maakt echter dat de financiële zorgen van OLSP Vastgoed voor de korte en middellange termijn zijn weggenomen. Neemt niet weg dat het risico van niet volledig terugverdienen van investeringen blijft.

Beleid Governance Financiën

OLSP Vastgoed

2.17 Green Chemistry Campus BV

Naam:	Green Chemistry Campus (GCC)
Kvk:	54054672
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats:	Bergen op Zoom
Publiek belang:	Versterken economische structuur van West-Brabant en bevordering van werkgelegenheid in de biobased economy.
Belang provincie:	60% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke - Pauli
Bestuurlijk belang:	Stemrecht, voordrachtsrecht, lidmaatschap RvC

Eigenaarschap: Actief
Wet normering topinkomens: Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 11.000	€ 11.000
<i>Agio</i>	€ 2.209.000	€ 2.289.000
<i>Gestort</i>	€ 2.309.000	€ 2.309.000
<i>Balanswaarde</i>	€ 2.299.000	€ 2.299.000

Green Chemistry Campus	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1.268.000	€ 1.173.000
- Waarvan reserves	€ 1.268.000	€ 1.173.000
Vreemd Vermogen	€ 261.000	€ 79.000
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2017	-/- € 281.000	-/- € 395.000
Dividend		

Doelstelling

Doel van de Green Chemistry Campus is het tot stand brengen van topfaciliteiten binnen de biobased economy met een focus op het verbinden van jonge innovatieve bedrijven en grote bedrijven op het snijvlak van 'Agro meets Chemistry'. De campus is business-driven en biedt kantoor-, laboratorium- en demofaciliteiten op de toplocaties. Maar ook hulp bij onder andere business development, financiering en Public Relations. De focus ligt op biobased chemicaliën (inclusief bio-aromaten), materialen, coatings en kleurstoffen voor de (ver)bouw- en verpakingssector.

Governance

De provincie is groot aandeelhouder met 60% van de aandelen. Overige aandeelhouders zijn NV REWIN West-Brabant (20%) en de gemeente Bergen op Zoom (20%).

In 2017 is een nieuwe commissaris aangetreden. Hiermee telt de RvC van de GCC weer drie personen. Tevens is er een nieuwe Directeur aangetreden en is uitvoerend team op sterkte gekomen met de aanstelling van een junior acquisiteur. De campus kan voortvarend groeien zoals voorgesteld in het businessplan. Er is een positief besluit genomen rondom de bouw van een demofaciliteit. Deze zal in 2018 worden gerealiseerd. Voorafgaand aan deze uitbreiding is eind 2017 een eigen toegangsweg en ingang gecreëerd en is de afscheiding met Sabic aangepast. Door deze aanpassingen is de Campus makkelijker bereikbaar en eenvoudig toegankelijk geworden voor bezoekers en bedrijven en hoeft er niet meer via het hoofdingang van Sabic aangemeld te worden. Het internationale onderzoek naar de productie van bio-aromaten, BIORIZON, uitgevoerd door TNO, ECN en Vito wordt uitgebreid. In 2017 is een voorstel voor een tweede fase goedgekeurd. Hiermee zullen meer onderzoeksactiviteiten op de campus gaan landen en zullen permanent meer onderzoekers van de kennisinstellingen zich gaan vestigen in de regio. Een deel van de Demofaciliteit is ook direct verhuurd aan de kennisinstellingen ten behoeve van het bio-aromaten programma. De Regio West-Brabant en in het bijzonder de gemeenten waar topfaciliteiten zijn gevestigd waar de waarde propositie van de campus op van toepassing is, tonen zich bereid mee te investeren in een tweede fase. Echter, er is nog onvoldoende ruimte bij de huidige aandeelhouders om het eigen vermogen van de GCC substantieel te vergroten.

Beleidsvoornemens:

Door de aandeelhouders van de Green Chemistry Campus is een businessplan voor de periode 2016-2020 vastgesteld. De focus van de campus blijft het creëren en behouden van werkgelegenheid in de regio West-Brabant op het gebied van biobased economy. Door een schaalvergroting en een nieuwe waardepropositie wordt beoogd meer bedrijven en kennisinstellingen te laten landen op de campus (toplocaties Bergen op Zoom, Nieuw Prinsenland en Haven- en industrieterrein Moerdijk) en meer ruimte te bieden voor onderzoeks- en arbeidsplaatsen. Middels het opzetten van een aantrekkelijk ecosysteem zal het voor grote chemische bedrijven aantrekkelijk blijven hun vestiging in West-Brabant te behouden en zal dit ecosysteem hopelijk nieuwe vestigers aantrekken.

De campus huisvest sinds 2014 het Shared Research Centre bio-aromaten van TNO, ECN en Vito. Vanaf 2018 wordt het onderzoek ingericht als een revolverend kennisprogramma, waardoor het een aanzuigende werking zal hebben op lange termijn deelname van bedrijven en daarmee vestiging van medewerkers en apparatuur op de campus. In 2018 dient de bouw van de demohal te worden afgerond.

Financiële risico's:

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (60% van € 18.000). De provincie heeft de renteloze achtergestelde lening ter hoogte van € 1,6 miljoen omgezet in agio. Daarnaast hebben de aandeelhouders agio beschikbaar gesteld. Verder ontvangt de Green Chemistry Campus van de provincie een achtergestelde lening vanuit de Green Deal Biobased Campusfaciliteiten die door het Ministerie van Economische Zaken beschikbaar is gesteld.

Doordat het Businessplan zich niet langer richt op vastgoed, is het financiële risico veel kleiner dan voorzien. Werkplekken en laboratoria worden op vraag geplaatst. Afhankelijk van de activiteit wordt vestiging voorzien in Bergen op Zoom, op de andere toplocaties of elders in West-Brabant.

Er worden nog negatieve resultaten geboekt, waarbij men wel binnen de marges van de door de provincie verstrekte achtergestelde lening blijft. Ook na de realisatie van de tweede fase zullen de marges nog klein zijn, maar door de groeimogelijkheden die de tweede fase biedt en faciliteiten die worden aangeboden, kan het verdienmodel verder ontwikkelen.

Het financiële risico blijft relatief beperkt doordat het businessplan van de Green Chemistry Campus niet is gericht op vastgoedontwikkeling. Uitbereiding van vastgoed wordt pas uitgevoerd op het moment dat er huurders zijn vastgelegd.

Wat is de bijdrage van de GCC aan de doelstellingen van het programma Economie?

De Green Chemistry Campus draagt bij aan het creëren van werkgelegenheid, met name in West-Brabant, zoals ook het doel is van het Actieplan Economische Structuurversterking West-Brabant. De ontwikkeling op de campus betreft de biobased economy, die deel uitmaakt van het bereiken van een circulaire economie. De biobased economy stimuleert de cross-sectorale samenwerking tussen chemie en agrofood waarmee nieuwe verdienmodellen worden opgezet.

Stoplichtenmodel

Financiën

Vertragingen bij de governance hebben effect gehad op de bouw en ontsluiting van de campus. Hierdoor kan huurders nog niet alle gewenste faciliteiten worden geboden. Dit heeft effect op de inkomsten die de campus genereert, waardoor de financiële groei vertraging oploopt. Dit neemt niet

weg dat het streven met het huidige verdienmodel is dat de GCC na Fase Twee onafhankelijk kan zijn van publieke middelen.

Beleid Governance Financiën

Green Chemistry Campus

2.18 Groen Ontwikkelfonds Brabant BV

Naam:	Groen Ontwikkelfonds Brabant BV (GOB)
Kvk:	60590785
Rechtspersoon:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Het in de provincie Noord Brabant versterken van de ontwikkeling en de realisatie van de ecologische hoofdstructuur en ecologische verbindingzones.
Belang provincie:	100 % (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol - Pauli, inhoudelijk - Van den Hout
Bestuurlijk belang:	Stemrecht
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
<i>Nominale waarde</i>	€ 1	€ 1
<i>Agio</i>		
<i>Gestort</i>	€ 1	€ 1
<i>Balanswaarde</i>		

Groen Ontwikkelfonds Brabant	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 1,-	€ 1,-
- Waarvan reserves	-	-
Vreemd Vermogen	€ 1.495.930	€ 448.266
- Waarvan voorzieningen	-	-
Resultaat na belasting 2017	-	-
Dividend	-	-

Doelstelling:

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV (GOB) heeft als doelstelling het realiseren van het volledige Natuur Netwerk Brabant. Het GOB is opgericht op 1 mei 2014 en het fonds loopt tot en met 2027. Het GOB gaat het provinciale- en rijksdeel van het Natuurnetwerk Brabant realiseren. Het provinciale deel wordt gefinancierd met provinciale middelen en het rijksdeel met rijkmiddelen in de vorm van geld of grond. Via de aandeelhouderinstructie is er aan het GOB een opdracht verstrekt voor:

- Het verwerven van 2274 ha en het inrichten van 5648 ha in het rijksdeel van het Natuurnetwerk Brabant.
- Het verwerven en inrichten van 3100 ha in het provinciale deel van het Natuurnetwerk Brabant.
- Het realiseren van 710km/1.775 ha EVZ.

Eind 2017 is besloten over de actualisatie van de businesscase GOB; dit naar aanleiding van actualisatie van het beleidskader Brabant Uitnodigend Groen (BrUG). Wijzigingen op de doelstelling en KPI worden begin 2018 verder uitgewerkt en als opdracht meegegeven aan de GOB B.V.

De gewijzigde KPI (PS 77/17) worden gehanteerd voor verantwoording over 2017.

Governance:

Het Groen Ontwikkelfonds bestaat uit een eenhoofdig bestuur en een investeringscommissie. De governance voldoet aan voorwaarden. In de looptijd van het GOB is het investeringsreglement al enkele malen gewijzigd en begin 2017 is er geheel nieuw reglement vastgesteld. Deze wijzigingen geven aan dat er snel gereageerd wordt op ervaringen van het GOB en de aanvragers. Daarnaast is ook de aandeelhouderinstructie aangepast aan de veranderde opgave met betrekking tot de PAS en EVZ. De aandeelhouderinstructie zal begin 2018 worden aangepast naar aanleiding van actualisatie BrUG.

Financiële risico's

Het GOB heeft geen eigen vermogen en eventuele tegenvallers zullen verrekend worden met de jaarlijkse exploitatiesubsidie van de provincie. Voor de uitvoering van het investeringsreglement is een separate activiteitsubsidie verleend, deze subsidie heeft een looptijd t/m 2027. De verkoopopbrengsten/-verliezen worden periodiek met de subsidie verrekend.

Wat is de bijdrage van GOB aan de doelstellingen van het programma Natuur, Water en Milieu?

Het GOB is verantwoordelijk voor het Natuur Netwerk Brabant dat de basis vormt voor de doelstelling Brabant vergroent uit het bestuursakkoord 2015-2019.

Stoplichtenmodel

Groen Ontwikkelfonds Brabant BV

Beleid Governance Financiën

2.19 NV Monumenten Fonds Brabant

(Nieuw in de jaarrekening 2017. Provincie Noord-Brabant is aandeelhouder met ingang van 11-12-2017)

Naam:	NV Monumenten Fonds Brabant
KvK:	17147043
Rechtspersoon:	NV
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Behoud provinciaal erfgoed
Belang provincie:	72%
Portefeuillehouder:	Pauli
Eigenaarschap:	Actief (vanaf 11-12-17)
Wet normering topinkomens:	N.v.t.

NV Monumentenfonds Brabant	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	667.635	833.819
- Waarvan reserves	-2.000.181	-2.166.365
Vreemd Vermogen	8.785.688	8.735.129
- Waarvan voorzieningen	-	-
Resultaat na belasting 2017		-196.184

Doelstelling

De doelstellingen zoals beschreven in de statuten zijn:

- In het belang van stads- en dorpsherstel verwerven, restaureren en beheren van registergoederen, in het bijzonder Rijksmonumenten beschermd op grond van de Monumentenwet 1998 en gelegen in Zuid-Nederland, met name in de provincie Noord-Brabant en omgeving, dan wel andere monumentale gebouwen, in het bijzonder waar deze verloren dreigen te gaan en voor het stads- of dorpsbeeld karakteristiek worden geacht, om deze zo mogelijk als bedrijfs- en/of woonruimte of voor culturele doeleinden te verhuren.
- De aanwezige dynamiek rondom erfgoed of initiatieven verder te (helpen) brengen met als oogmerk het creëren van netwerken, het ondersteunen van lokale burgerkracht en het delen van kennis alsmede om een bijdrage te leveren aan het optimaal functioneren van het erfgoedveld in de provincie Noord-Brabant en het stimuleren van samenwerking tussen de organisaties die actief zijn binnen het erfgoedveld.

Governance

De governance bij NV Monumentenfonds voldoet aan de voorwaarden. De directie van deze NV wordt ingehuurd bij BOEI. De NV heeft een interim Raad van Commissarissen, die bestaat uit 3 leden.

Financiële risico's

De balanspositie van NV Monumentenfonds is stabiel, de liquiditeitspositie is positief, maar biedt weinig ruimte voor tegenvallers. Voor 2018 is het belangrijk dat het pand Annastede (Breda) beter wordt verhuurd en dat voor kasteel Maurick (Vught) een hogere huur wordt ontvangen.

Per 11 december 2017 is de provincie rechtstreeks 72% aandeelhouder geworden van NV Monumentenfonds Brabant.

De provincie is echter al vanaf 2003 betrokken bij NV Monumentenfonds, omdat de provincie toen een converteerbare achtergestelde obligatielening van € 4 miljoen heeft verstrekt aan deze NV. In mei 2015 heeft de provincie een deel van deze lening geconverteerd in aandelenkapitaal NV Monumentenfonds, waardoor de eigen vermogenspositie van de NV werd versterkt en een dreigend faillissement werd afgewend. Dit betrof 72% van de aandelen in de NV.

In de periode van mei 2015 tot december 2017 werden deze aandelen op verzoek van de provincie gehouden door de Stichting Monumentenfonds Brabant. Op 11 december 2017 zijn deze aandelen door de Stichting Monumentenfonds overgedragen aan de provincie Noord-Brabant, zodat de provincie nu rechtstreeks aandeelhouder is van NV Monumentenfonds.

Wat is de bijdrage van NV Monumentenfonds Brabant aan de doelstellingen van het programma Cultuur en samenleving?

NV Monumentenfonds Brabant zorgt voor de instandhouding van monumentaal Erfgoed in de provincie Noord-Brabant. Momenteel zijn 11 monumentale panden in eigendom van NV Monumentenfonds, die zo veel mogelijk worden verhuurd, zodat met de huurinkomsten kan worden gezorgd voor instandhouding van deze monumenten.

Eind 2017 heeft NV Monumentenfonds, in opdracht van de provincie Noord-Brabant, een aanvullende rol gekregen, namelijk het stimuleren van beweging, dat wil zeggen beweging gericht op het verder brengen van initiatieven in de samenleving samen met partners en door een samenwerkende keten van organisaties. Dit betreft één van de prioriteiten uit het beleidskader erfgoed 2016-2020

Stoplichtenmodel

Toelichting m.b.t. beleid:

NV Monumentenfonds is in het najaar 2017 gestart met de nieuwe rol "beweging stimuleren". In 2018 zal middels een businessplan op basis van de ervaringen met deze rol, vorm en inhoud worden gegeven aan de doorontwikkeling van de huidige NV, naar een Monumentenfonds 2.0. In overleg

met de provincie en in de AvA zal het businessplan beoordeeld worden ten behoeve van continuering van deze rol bij NV Monumentenfonds Brabant.

NV Monumenten Fonds Brabant

Beleid	Governance	Financiën

3 Stichtingen en verenigingen

3.1 Inter Provinciaal Overleg

Naam:	Inter Provinciaal Overleg (IPO)
Kvk:	27261712
Rechtspersoon:	Vereniging
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Den Haag
Publiek belang:	Overheid
Belang provincie:	provincie betaalt mee naar rato van de kosten
Portefeuillehouder:	Pauli
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Voldoet

IPO	Per 1 januari 2016	Per 31 december 2016
Eigen Vermogen		
- IPO	222.444	477.119
- BIJ12	4.261.704	4.305.178
Vreemd Vermogen		
- IPO	1.200.000	1.080.000
- BIJ12	0	0
Resultaat na belasting 2016/2017	n.v.t.	n.v.t.
Dividend over 2016 / over 2017	n.v.t.	n.v.t.

Doelstelling

De vereniging IPO heeft tot doel de belangen te behartigen van de provincies bij het Rijk en een effectief platform te vormen voor de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de provincies.

Governance

De governance- voldoet aan de voorwaarden.

Financiële risico's

Er zijn geen noemenswaardige financiële risico's

Wat is de bijdrage van het IPO aan de doelstellingen van het programma Bestuur?

Het Interprovinciaal Overleg zet zich in voor een slagvaardig en resultaatgericht provinciaal bestuur. Het IPO is in 1986 opgericht en is de belangenbehartiger van en voor de provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'. Ook is het IPO het platform van de provincies voor innovatie en kennisuitwisseling.

Stoplichtenmodel

Inter Provinciaal Overleg

Beleid Governance Financiën

3.2 Huis van de Nederlandse Provincies

Naam VP: Huis van de Nederlandse Provincies

Rechtspersoon:	Vereniging onder Belgisch recht
Vestigingsplaats VP:	Brussel
Publiek belang:	Belangenbehartiging voor NL provincies bij EU instellingen in Brussel
Belang provincie:	1/12 (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	CdK is voorzitter bestuur namens IPO en Pauli is lid van het bestuur namens de provincie Noord-Brabant
Eigenaarschap:	Monitorend
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 198.599,18	€ 171.397,46
- Waarvan reserves	€ 198.599,18	€ 171.397,46
Vreemd Vermogen	€ 271.747,94	€ 147.086,50
- Waarvan voorzieningen		
Resultaat na belasting 2017	€ 11.262	-/- € 27.202
Bijdrage provincie over 2017	€ 47.107	€ 50.729

Doelstelling

De twaalf Nederlandse provincies en het Interprovinciaal Overleg (IPO) stichtten in 2000 het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel. Voor een stevige en effectieve positionering en vertegenwoordiging in Brussel is het van cruciaal belang om samen te werken en om zo proactief mogelijk te handelen. Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. De provincie Noord-Brabant is lid van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP bestuur vanuit het HNP als belangenbehartigers bij de EU instellingen.

Governance

Het governance beleid kent geen bijzonderheden.

Financiële risico's

Op 30 december 2017 is er ingebroken in het Huis van de Nederlandse Provincies en is ICT apparatuur ontvreemd. Er is aangifte gedaan en de verzekering is ingeschakeld. De coördinator van het Huis van de Nederlandse Provincies wikkelt de zaak verder af.

Wat is de bijdrage van het HNP aan de doelstellingen van het programma Bestuur?

Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Provincies moeten voldoen aan de wet- en regelgeving die zijn oorsprong vindt in Brussel en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en handhaving van veel Europese regels en beleid. Het is belangrijk om bij de ontwikkeling van provinciaal beleid rekening te houden met Europese wet- en regelgeving en beleidskaders.

Stoplichtenmodel

Huis van de Nederlandse Provincies

Beleid Governance Financiën

3.3 Stichting Brabant C Fonds

Naam:	Stichting Brabant C Fonds
Kvk:	62483951
Rechtspersoon:	Stichting
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Tilburg
Publiek belang:	Versterken en vergroten en kunst- en culturaanbod in Brabant van nationaal en internationaal niveau om daarmee de nationale en internationale aantrekkingskracht van Brabant te vergroten
Belang provincie:	100% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Swinkels
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Stichting Brabant C Fonds	Per 1 januari 2016	Per 31 december 2016
Eigen Vermogen	€ 135.917	€ 135.917
- Waarvan reserves	€ 135.917	€ 135.917
Vreemd Vermogen	€ 1.470.476	€ 1.470.476
- Waarvan voorzieningen	€ 0	€ 0
Resultaat na belasting 2017	€ 0	€ 0

Doelstelling

Doel van Brabant C is om kunst en cultuur in Brabant kwalitatief op een hoger niveau te brengen, het cultuursysteem te versterken, de financiering van kunst en cultuur te vernieuwen (minder overheidsafhankelijk te maken) en een netwerk te bouwen van cultuurinstellingen, ondernemers en overheden.

Governance

Het governancebeleid voor Brabant C voldoet aan de gestelde voorwaarden. Het beloningsbeleid voldoet aan de randvoorwaarden; de beloning van de huidige directeur ligt onder de WNT norm. De Raad van Toezicht bestaat momenteel uit 3 personen, terwijl in de statuten is vastgelegd dat deze uit maximaal 5 personen kan bestaan.

Financiële risico's

Brabant C heeft een vierjarige subsidiebeschikking, waarbij de kosten voor organisatie en uitvoering in termijnen wordt bevoorschot (maximaal €750.000 per jaar) en voor het fondsdeel aan de stichting een zgn. trekkingsrecht wordt verstrekt. De fondsgelden worden derhalve pas uitgekeerd aan Stichting Brabant C wanneer sprake is van een goedgekeurde projectaanvraag. Door deze werkwijze blijven de voor Brabant C bestemde gelden in beheer van de provincie tot het moment waarop ze beschikt zijn.

Wat is de bijdrage van Brabant C Fonds aan de doelstellingen van het programma Cultuur en samenleving?

De missie van Brabant C is kunst en cultuur van (inter)nationaal niveau in Brabant mogelijk te maken en tevens het cultuursysteem van Brabant te versterken. En om dit te bereiken, hanteert Brabant C een vernieuwende werkwijze: Brabant C bouwt aan netwerken, gaat actief op zoek naar projecten

(scouten en aanjagen) en kiest voor de gevraagde (co)financiering een bij dat project passende vorm. Dat kan een participatie, een garantstelling, een lening of een subsidie zijn.

Brabant C draagt concreet bij aan het programma Brabant Bruist door op een vernieuwende manier te investeren in kunst en cultuur van (inter)nationaal niveau. De kwaliteit van de kunst zelf, maar ook ondernemerschap, vrijetijdseconomie en talentontwikkeling zijn expliciet elementen in financieringsafwegingen die Brabant C maakt. Dit alles met als achterliggend doel het cultuursysteem van Brabant te versterken.

Stoplichtenmodel

Beleid:

Uit de evaluatie die eerder dit jaar is uitgevoerd komt naar voren dat Brabant C een waardevol instrument is binnen het provinciale cultuurbeleid dat op een vernieuwende wijze met oog voor duurzame verbetering van het cultuursysteem ondernemerschap stimuleert. Het fonds is goed uit de startblokken gekomen en het College wil met het fonds door. Wij zullen daarom via de Perspectiefnota 2018 een tweede tranche Brabant C voorstellen, want de huidige afspraken met Brabant C lopen t/m 2018. In Statenmededeling "Brabant C: businessplan 2018 - 2021 en de reactie van GS hierop" bent u hierover reeds geïnformeerd.

Beleid Governance Financiën

Brabant C

3.4 Brabantse Investeringsfondsen Nieuwbouwwoningen

Naam:	Brabantse Investeringsfondsen Nieuwbouwwoningen (BIFN)
Kvk:	51567881, 53027744, 56575920
Rechtspersoon:	Stichtingen
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Een afzetgarantie te kunnen geven aan projectontwikkelaars voor onverkochte woningen, doorstroming op de woningmarkt bevorderen
Belang provincie:	50% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Van Merrienboer
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Niet van toepassing.

BIFN Havenmeester	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 3.199.721	€ 3.394.317
- Waarvan reserves	€ (68.278)	€ 594.318
Vreemd Vermogen	€ 5.731	€ 6.639
- Waarvan voorzieningen	-	-
Resultaat na belasting 2017	€ 37.933	€ 662.596

BIFN Hoven Noord	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 992.498	€ 1.041.194
- Waarvan reserves	€ (977.502)	€ (928.806)
Vreemd Vermogen	€ 4.302	€ 5.512
- Waarvan voorzieningen	-	-

Resultaat na belasting 2017	€ 17.158	€ 48.696
-----------------------------	----------	----------

Doelstelling

De Brabantse investeringsfondsen zijn opgericht om een afzetgarantie te kunnen geven aan projectontwikkelaars voor onverkochte woningen. Daarmee 'koopt' de ontwikkelaar de garantie dat hij alle bij oplevering onverkochte woningen met een korting kan verkopen aan de betrokken woningcorporatie. De woningcorporatie krijgt van het investeringsfonds een winstdelende lening om het onrendabele deel van de koop te bekostigen. De rente en aflossing van de winstdelende leningen bestaan uit de volledige waardeontwikkeling van de woningen: positief en negatief. De woningcorporatie verhuurt de woningen vervolgens maximaal 5 jaar en probeert in deze periode zoveel mogelijk woningen te verkopen. De woningen die nog verhuurd zijn na het beëindigen van het fonds worden definitief in eigendom genomen door de corporatie. De woningcorporatie kan met de winstdelende lening naar verwachting een kostendeckende exploitatie voeren. Het exploitatierisico ligt echter geheel bij de woningcorporatie. Het investeringsfonds loopt het waarde risico van de woningen. In het investeringsfonds participeren in principe de provincie (50%), de betreffende gemeente (25%) en de woningcorporatie (25%).

Governance

De governance voldoet aan de gestelde eisen.

Financiële risico's

De provincie participeert met stortingen in de fondsen. De fondsen zijn niet het kapitaal van de stichting maar worden wel door de stichtingen bewaard en beheerd. De participanten in het fonds dragen het risico over deze inleg. Voor ieder project wordt een eigen jaarrekening aangeleverd.

Verantwoording aan PS over het BIFN vindt twee keer per jaar plaats via de voortgangsrapportage ontwikkelbedrijf. Dit als onderdeel van de verantwoording over het totale pakket aan stimuleringsmaatregelen woningbouw. De verantwoording over het BIFN treft u daarom niet hier aan maar in bovengenoemde voortgangsrapportages stimuleringsmaatregelen woningbouw.

Wat is de bijdrage van BIFN aan de doelstellingen van het programma Ruimte?

De fondsen komen voort uit de woningbouwstimuleringsmaatregelen (2009), die in het leven zijn geroepen om de gevolgen van de financiële crisis zoveel mogelijk op te vangen. Door de financiële crisis dreigde de woningbouw in de provincie (grotendeels) stil te vallen terwijl in de periode daarvoor veel inspanningen waren gedaan om de woningbouw op te schroeven om de schaarste op de woningmarkt het hoofd te bieden.

Met het BIFN zijn projecten met in totaal enkele honderden woningen (toch) gerealiseerd.

Stoplichtenmodel

	Beleid	Governance	Financiën
Brabantse Investeringsfondsen Nieuwbouwwoningen (BIFN)			

3.5 Stichting Beheer Museumkwartier

Naam:	Stichting Beheer Museumkwartier
Kvk:	56334427
Rechtspersoon:	Stichting
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch

Publiek belang:	Exploiteren en beheren van het vastgoed en de installaties in het museumkwartier.
Belang provincie:	50% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Swinkels
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	< € 100.000	< € 100.000
- Waarvan reserves	0,-	0,-
Vreemd Vermogen	0,-	0,-
- Waarvan voorzieningen	0,-	0,-
Resultaat na belasting 2017	0,-	0,-

Doelstelling:

Het museumcomplex aan de Verwerstraat en de Waterstraat te 's-Hertogenbosch is provinciaal eigendom. De provincie verhuurt het complex aan de in 2013 opgerichte Stichting Beheer Museumkwartier (SBMK). De Stichting heeft als doel:

- het exploiteren en beheren van het vastgoed in het Museumkwartier te 's-Hertogenbosch;
- het verrichten van alle handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

SBMK verhuurt de ruimten in het complex aan de stichting het Noordbrabants Museum, het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, Stichting Erfgoed Brabant en de horecaondernemer Maison van den Boer. Het Depot Bodemvondsten is ook gevestigd in dit complex.

Governance:

Medio 2017 is de aanpassing van de governance structuur geformaliseerd door besluiten van de Raad van Toezicht van de stichting en gedeputeerde staten. Er is uitsluitend nog een Raad van Toezicht voor de toezichthoudende taken met een afvaardiging van beide gebouw eigenaren en een onafhankelijk voorzitter. Daarnaast aangevuld met een directeur-bestuurder voor de bestuurlijke én operationele taken.

Financiële risico's

De stichting ontvangt elk jaar van de gebruikers en eigenaars geld voor beheer en onderhoud en de beheerskosten. Het eigen vermogen mag elk kalenderjaar de 100.000,- niet overschrijden. Het teveel aan gelden wordt teruggestort aan eigenaars en gebruikers.

Er is een onderhoudsvoorziening met voldoende dekking. Bij de Burap 2017 is ingestemd met het ophogen van de jaarlijkse bijdrage aan de onderhoudsvoorziening met bijna 20.000,- tot een bedrag van ruim 344.000,-. Daarmee is het mogelijk om het in 2017 in GS vastgestelde kwaliteitsniveau 2-3 volgens NEN 2767 te continueren met de maatregelen die daarbij horen.

Wat is de bijdrage van Museumkwartier aan de doelstellingen van het programma Cultuur en samenleving?

Het beheer en onderhoud van het Museumkwartier is geen kerntaak van de provincie. De stichting is opgericht om de provincie op dit gebied te ontzorgen.

Stoplichtenmodel

3.6 Stichting Monumenten Fonds Brabant

Naam:	Stichting Monumenten Fonds Brabant
Kvk:	41084126
Rechtspersoon:	Stichting
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Behoud provinciaal erfgoed
Belang provincie:	100% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Pauli
Eigenaarschap:	Monitorent
Wet normering topinkomens:	N.v.t.

Stichting Monumentenfonds Brabant	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	€ 2.048.000	€ 90
- Waarvan reserves		
Vreemd Vermogen	€ 2.048.000	€ 0
- Waarvan voorzieningen	N.v.t.	N.v.t.
Resultaat na belasting 2017	N.v.t.	N.v.t.

Doelstelling

De doelstellingen zoals beschreven in de statuten van de stichting zijn als volgt:

- Het verwerven, beheren en vervreemden van vennootschappen die ten doel hebben in het belang van stads- en dorpsherstel verwerven, restaureren en beheren van registergoederen, in het bijzonder Rijksmonumenten, beschermd op grond van de Monumentenwet 1988 en gelegen in Zuid-Nederland, met name in de provincie Noord-Brabant en omgeving, dan wel andere monumentale gebouwen, in het bijzonder waar deze verloren dreigen te gaan en voor het stads- of dorpsbeeld karakteristiek worden geacht, om deze zo mogelijk als bedrijfs- en of woonruimte of voor culturele doeleinden te verhuren, waaronder begrepen het ondersteunen van de te 's-Hertogenbosch gevestigde naamloze vennootschap N.V. Monumenten Fonds Brabant
- het zelfstandig verwerven, restaureren en beheren van registergoederen waaronder monumenten beschermd op grond van de Monumentenwet 1988 en gelegen in Zuid-Nederland, met name in de provincie Noord-Brabant en omgeving, dan wel andere monumentale gebouwen, in het bijzonder waar deze verloren dreigen te gaan en voor het stads- of dorpsbeeld karakteristiek worden geacht.

In 2002 zijn de activiteiten van Monumentenfonds Brabant verplaatst van de Stichting Monumentenfonds naar de nieuw opgerichte NV Monumentenfonds vanwege fiscale redenen. In 2003 heeft de provincie geïnvesteerd in NV Monumentenfonds Brabant in de vorm van een converteerbare achtergestelde obligatielening van € 4 miljoen. In 2015 heeft de provincie een deel van deze lening geconverteerd in aandelenkapitaal NV Monumentenfonds, waardoor de eigen vermogenspositie van de NV werd versterkt en een dreigend faillissement werd afgewend. Dit betrof 72% van de aandelen in de NV.

In de periode van mei 2015 tot december 2017 werden deze aandelen op verzoek van de provincie gehouden door de Stichting Monumentenfonds Brabant. Eind 2017 heeft de provincie besloten om

rechtstreeks aandeelhouder te worden van NV Monumentenfonds Brabant. Daarom heeft de Stichting Monumentenfonds Brabant per 11 december 2017 de aandelen in NV Monumentenfonds overgedragen aan de provincie Noord-Brabant.

Governance

De directie en Raad van Toezicht van de stichting worden momenteel zonder enige vorm van vergoeding bemand door provinciale medewerkers. Dit werd zo ingericht als tijdelijke situatie in afwachting van besluitvorming door de provincie over rechtstreeks aandeelhouderschap in de N.V. Nu de provincie rechtstreeks aandeelhouder is geworden van NV Monumentenfonds Brabant, zal in 2018 worden bekeken of de Stichting Monumentenfonds kan worden opgeheven of dat het toch wenselijk is om deze Stichting voorlopig in stand te houden in verband met de ANBI status van deze Stichting.

Financiële risico's

De Stichting kent geen exploitatie. De Stichting was vooral een houdstermaatschappij van aandelen in NV Monumentenfonds voor de provincie Noord-Brabant.

Op 11 december 2017 zijn de aandelen in NV Monumentenfonds (waarde € 2.058.000) door de Stichting overgedragen aan de provincie Noord-Brabant.

Wat is de bijdrage van Monumentenfonds Brabant aan de doelstellingen van het programma Cultuur en samenleving?

De bijdrage aan de doelstellingen van het bestuursakkoord wordt geleverd vanuit NV Monumenten Fonds Brabant en niet vanuit de stichting.

NV Monumentenfonds Brabant zorgt voor de instandhouding van monumentaal Erfgoed in de provincie Noord-Brabant. Momenteel zijn 11 monumentale panden in eigendom van NV Monumentenfonds, die zo veel mogelijk worden verhuurd, zodat met de huurinkomsten kan worden gezorgd voor instandhouding van deze monumenten.

Eind 2017 heeft NV Monumentenfonds, in opdracht van de provincie Noord-Brabant, een aanvullende rol gekregen, namelijk het stimuleren van beweging, dat wil zeggen beweging gericht op het verder brengen van initiatieven in de samenleving samen met partners en door een samenwerkende keten van organisaties. Dit betreft één van de prioriteiten uit het beleidskader erfgoed 2016-2020.

Stoplichtenmodel

Toelichting bij stoplicht

T.a.v. beleid: In 2018 moet een keuze worden gemaakt of de Stichting Monumentenfonds wordt ontbonden of dat deze Stichting voorlopig nog in stand blijft i.v.m. de ANBI-status van de Stichting.

T.a.v. governance: De directie en Raad van Toezicht van de Stichting worden momenteel bemand door provinciale medewerkers, in afwachting van besluitvorming over al dan niet ontbinden van de Stichting in 2018. Indien zou worden besloten om de Stichting te laten voortbestaan, dan zal opnieuw worden bekeken hoe directie en RvT worden bemenst.

Beleid Governance Financiën

Stichting Monumenten Fonds Brabant

3.7 Stichting Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant

Naam: Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant
KvK: 69291195

Rechtspersoon:	Stichting
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	Oisterwijk (postadres Eindhoven)
Publiek belang:	
Belang provincie:	50 % (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol en inhoudelijke B. Pauli
Bestuurlijke belang/ Stem aandeel:	Raad van bestuur voor één derde en voor raad van deelnemers met meerderheid van stemmen
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Stichting LOF Brabant	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017
Eigen Vermogen	0	3,05 mln
- Waarvan reserves	0	0
Vreemd Vermogen	0	0
- Waarvan voorzieningen	0	0
Resultaat na belasting 2017	0	-/- 0,1 mln

De stichting is gedurende het jaar 2017 opgericht.

Doelstelling

Het Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant verstrekt leningen aan ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend plan voor de Brabantse vrijetijdssector. Zo stimuleert het LOF Brabant de ontwikkeling van nieuw vrijetijdsaanbod in Brabant met als doel structureel meer bezoekers van verder weg naar de provincie te trekken. Meer bezoekers die langer blijven en meer besteden betekent meer inkomsten en groei van de werkgelegenheid. Binnen de vrijetijdssector zelf, maar ook in aanverwante sectoren.

LOF Brabant is een Brabant-breed gedragen fonds. Het wordt gefinancierd door provincie Noord-Brabant, de regio's Midpoint Brabant, Metropoolregio Eindhoven, Regio Noordoost Brabant/AgriFood Capital en Regio West-Brabant en toonaangevende bedrijven in de vrijetijdssector (Efteling en Libéma).

De eerste verstrekking van leningen vindt naar verwachting in februari-maart 2018 plaats. In het najaar van 2017 worden de fondsbijdragen van de deelnemers opgevraagd door de Stichting LOF Brabant.

Governance

De governancestructuur van het LOF is in 2017 herzien en voldoet aan de gestelde voorwaarden. U bent hierover geïnformeerd met een Statenmededeling dd. 27 juni 2017 (4200970).

Financiële risico's

Er is door de provincie een [subsidie](#) van maximaal € 5 miljoen in de vorm van een lening verstrekt aan de Stichting LOF Brabant. De provincie verdubbelt hiermee de bijdragen van andere partijen aan het LOF Brabant. De door het LOF Brabant verstrekte leningen revolveren naar verwachting voor 66%.

Wat is de bijdrage van het LOF Brabant aan de doelstellingen van het programma Economie?

Het LOF Brabant moet structureel meer bezoekers van verder weg aan te trekken die langer verblijven en meer besteden en draagt daarmee bij aan het versterken van de Brabantse economie. Meer

bezoekers die langer blijven en meer besteden betekent meer inkomsten en groei van de werkgelegenheid. Binnen de vrijetijdssector zelf, maar ook in aanverwante sectoren.

Stoplichtenmodel (uitleg zie bijlage stoplichtenmodel en overzichtsschema)

Beleid Governance Financiën

Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant

4 Overige verbonden partijen

4.1 Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen provincie Noord-Brabant

Naam:	Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Provincie Noord-Brabant
Kvk:	17280802
Rechtspersoon:	Publieke rechtspersoon
Vestigingsplaats (hoofdkantoor):	's-Hertogenbosch
Publiek belang:	Beheer vermogen voor nazorg gesloten stortplaatsen.
Belang provincie:	100% (begin en eind van het jaar)
Portefeuillehouder:	Aandeelhoudersrol - Van Merrienboer, inhoudelijk - Van Merrienboer en Van den Hout
Eigenaarschap:	Actief
Wet normering topinkomens:	Voldoet

Nazorgfonds Gesloten stortplaatsen	Per 1 januari 2017	Per 31 december 2017*)
Eigen Vermogen	€ 106.315.062	€ 107.114.118
- Waarvan reserves	€ 106.315.062	€ 107.114.118
Vreemd Vermogen	€ 23.369.851	€ 24.512.261
- Waarvan voorzieningen	€ 23.369.851	€ 24.512.261
Resultaat na belasting 2016	€ 1.403.226	€ 799.056

*) Voorlopige cijfers Jaarrekening 2017

Doelstelling

Op 1 april 1998 is de Nazorgregeling Wet Milieubeheer (Leemtewet bodembescherming) in werking getreden. In deze wet is de verantwoordelijkheid voor een eeuwigdurende nazorg voor stortplaatsen, waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort, neergelegd bij de provincies.

Doel van de wetgever is te voorzien in een zodanig beheer van stortplaatsen dat na de sluiting de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen nadelige gevolgen. Om hiervoor de benodigde financiële middelen aan te trekken is de nazorgheffing ingesteld die wordt opgelegd aan stortplaatseigenaren. De opbrengst van de heffing wordt in het Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds wordt naast de heffingen ook gevoed door beleggingsopbrengsten. Het fonds is van rechtswege een rechtspersoon.

In 2016 is een evaluatie uitgevoerd van het vermogensbeheer van het Nazorgfonds. Uit deze evaluatie zijn geen onmiddellijke problemen naar voren gekomen. Wel is in de evaluatie aandacht gevraagd voor de houdbaarheid op lange termijn van het Nazorgfonds. In dat kader is in 2016 gestart met een ALM (Asset Liability Management) studie. In deze studie wordt de relatie gelegd tussen de bezittingen van het Nazorgfonds en de eeuwigdurende verplichtingen. De uitkomsten van

de ALM studie zouden in 2018 kunnen leiden tot een aanpassing van het beleggingsbeleid en een aanpassing van de rekenrente die wordt gehanteerd bij de bepaling van het doelvermogen van de stortplaatsen voor de eeuwigdurende nazorg.

Governance

De governance voldoet aan de gestelde voorwaarden.

Financiële risico's

Financieel gezond, geen risico's voor het Nazorgfonds. De beleggingsrisico's voor de zeven stortplaatsen die nog niet gesloten zijn berusten bij de exploitanten. Voor de twee gesloten stortplaatsen is het beleggingsrisico voor de provincie. Indien de beleggingsrendementen gedurende een langere periode achterblijven bij de raming kan voor de provincie de verplichting ontstaan om een aanvullende voorziening te vormen.

Er is binnen het Nazorgfonds ten behoeve van de gesloten stortplaatsen een voorziening gevormd die jaarlijks wordt opgerent met het percentage waarmee toekomstige nazorguitgaven contant zijn gemaakt (rekenrente). Dit laatste is gebeurd ten behoeve van de vaststelling van het doelvermogen bij sluiting. Het percentage bedraagt 5,06%.

Het vermogen binnen het Nazorgfonds voor de gesloten stortplaatsen wordt belegd volgens het standaard beleggingsprofiel. Het verwachte jaarlijkse rendement bedraagt hiervoor momenteel 4%. Hiermee blijft het netto resultaat van de belegde voorziening achter bij de oprenting van de voorziening. Het verschil komt ten laste van de egalisatiereserve binnen het Nazorgfonds. De egalisatiereserve bedraagt per 31-12-2017 € 598.223 .

Uit de Meerjarenbegroting 2018-2021 van het Nazorgfonds blijkt dat de egalisatiereserve naar verwachting in 2019 negatief wordt.

Vanaf dat moment ontstaat voor de provincie Noord-Brabant een risico en zal de provincie een voorziening aan dienen te houden om het verschil tussen het jaarlijkse rendement en de vereiste oprenting op te kunnen vangen (naar schatting vanaf 2020 jaarlijks ca. € 260.000).

Bij BURAP 2018 wordt begonnen met het "opbouwen" van een risico-afdekking voor het doelvermogen voor de nazorg van de gesloten stortplaatsen. Daarna wordt het risico opgenomen in de paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen en indien nodig wordt er een voorziening getroffen.

Overigens zal de door de provincie aan te houden voorziening vooralsnog niet verder worden beïnvloed door nieuwe stortplaatsssluitingen omdat er geen sluitingen plaats zullen vinden alvorens de resultaten van de ALM studie bekend zijn en beleggingsbeleid en rekenrente zijn herijkt.

Wat is de bijdrage van het Nazorgfonds aan de doelstellingen van het programma Natuur, water en milieu?

Het Nazorgfonds draagt bij aan de wettelijke taak van de provincie om eeuwigdurende nazorg uit te voeren op de gesloten stortplaatsen om daarmee het milieu te beschermen.

Stoplichtenmodel

Uit de Meerjarenbegroting 2018-2021 van het Nazorgfonds blijkt dat de egalisatiereserve naar verwachting in 2019 negatief wordt.

Vanaf dat moment ontstaat voor de provincie Noord-Brabant een risico en zal de provincie een voorziening aan dienen te houden om het verschil tussen het jaarlijkse rendement en de vereiste oprenting op te kunnen vangen (naar schatting vanaf 2020 jaarlijks ca. € 260.000).

5 Brabantse Investeringsfondsen

In afwijking van de begroting 2017 (bijlage 16) is onderstaande informatie in deze bijlage opgenomen

5.1 Innovatiefonds Brabant

PS 42/13 A

Doelstelling

Doelstelling van het Innovatiefonds Brabant is:

- Bij te dragen aan maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie.
- Versterken van technologische groei in Noord-Brabant middels krachtige, innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters.
- Verleiden van andere (private) financiers om zo veel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant.
- Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant.

De omvang van het fonds bedraagt € 125 miljoen en de looptijd is 24 jaar. Het Innovatiefonds is opgericht in december 2013 en sinds 2014 operationeel.

Het fonds is als aparte BV ondergebracht bij de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij Holding (BOM).

Wat gaat de provincie via de BOM daarvoor doen?

Het Innovatiefonds participeert in innovatieve MKB-bedrijven en consortia van bedrijven en kennisinstellingen:

- In de (Pre-)Seed, Early Stage, Growth en Later Stage fasen van ontwikkeling;
- In de topclusters van Brabant - HighTech Systemen en Materialen, Life Sciences & Health, (Agro)food, Biobased Economy, Maintenance en Logistiek - en cross-overs;
- Met bijdragen aan maatschappelijke opgaven gezond ouder worden, duurzame agrofoodketens, slimme mobiliteit en duurzame energie, en op enablers en thema's als vrijetijdseconomie;
- Gevestigd in, zich vestigend in en/of business ontwikkelend in Noord-Brabant.

Dit doet zij door:

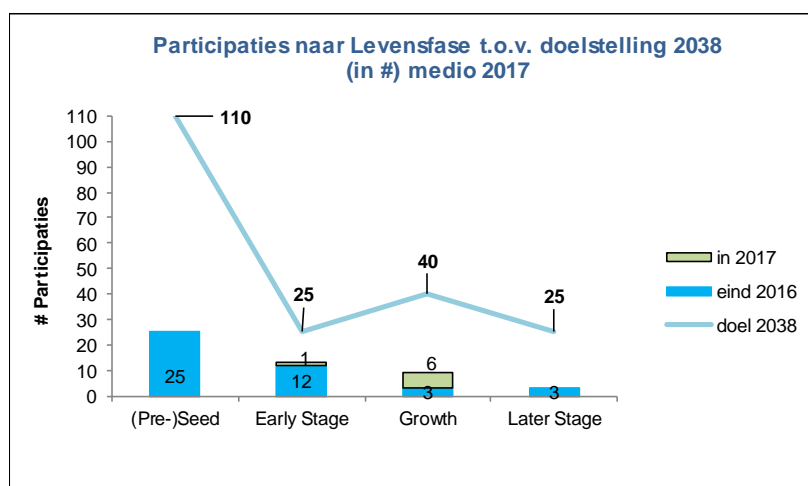
- Participaties in derden-fondsen;
- Subfondsen in eigen beheer;
- Directe investeringen in veelbelovende, innovatieve MKB bedrijven;
- Vanuit een regiefunctie ondernemers te ondersteunen in de transitie tussen verschillende financieringsfasen.

Geplande prestaties einde looptijd vs prestaties t/m medio 2017

Het Innovatiefonds kent een geleidelijk verloop van de investeringen, zodat een evenwichtige portefeuille ontstaat die qua beheer, opbrengstpotentie en risico goed kan worden gemanaged. Over de gehele looptijd van het fonds zijn de investeringen in het businessplan uitgewerkt volgens een basisscenario, die moet leiden tot de gewenste resultaten. Tussentijds kan dit scenario worden aangepast op basis van nieuwe omstandigheden en bereikte resultaten.

	Doelstelling looptijd	Realisatie ultimo 2017
Aantal gesteunde MKB-bedrijven	200-230	49
Waarvan:		
- Preseed	110-125	25
- Early stage	25-30	12
- Growth	40-45	9
- Later Stage	25-30	3
Aantal patenten	125-145	75*)
Directe werkgelegenheidseffect	1.400-1.600	496*)

*) per ultimo 2016

Verloop investeringen

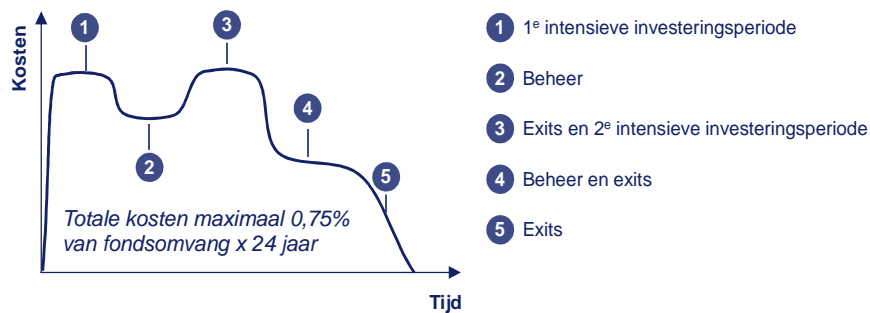
Zoals in onderstaande tabel is af te lezen zijn de totale investeringen vanuit het Innovatiefonds op dit moment hoger dan oorspronkelijk verwacht werd.

Geinvesteerd vermogen (in mln €)	Realisatie		Verschil
	Fondsplan	(incl commitment)	
Directe Investeringsen	9,5	19,1	9,7
Fund to Fund	19,7	36,5	16,8
Fondsen in Eigen Beheer	27,4	20,0	-7,4
<i>waaronder Ontwikkelfonds</i>	<i>20,0</i>	<i>20,0</i>	<i>0,0</i>
Totaal IFB	56,6	75,6	19,1

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

De kosten voor het dakfonds bedragen gemiddeld (over de looptijd van 24 jaar) maximaal 0,75% per jaar van het fondsvermogen van het Innovatiefonds Brabant. De kosten in de eerste jaren liggen boven de 0,75%, door veel activiteiten rondom initiatie van fonds-ideeën, beoordeling van voorstellen, onderhandeling en implementatie. Dit wordt gecompenseerd met lagere kosten in latere jaren. De kosten worden gedekt door de baten van het Innovatiefonds Brabant, maar lopen vooruit op deze baten.

Voor subfondsen beheerd door de BOM geldt dat de kosten maximaal gemiddeld (over de looptijd van het subfonds) 3% per jaar van het fondsvermogen van het subfonds mogen bedragen. Deze kosten worden gedekt door de middelen en de opbrengsten van het subfonds. De kosten van het dakfonds en de subfondsen beheerd door de BOM liggen onder typische kosten van marktpartijen en beloningen zijn in lijn met publieke normen. De fondskosten bedragen tot en met ultimo 2017 € 10,6 miljoen.

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

KPI Innovatiefonds Brabant	Normen	Voortgang tot medio 2017
Het Innovatiefonds heeft aan het eind van de looptijd dezelfde nominale waarde als bij aanvang (€ 125 mln.)	De verwachte eindwaarde van het fonds is na 24 jaar gelijk aan de initiële inleg.	De toekomstverwachtingen van de huidige portefeuille zijn positief. De gerealiseerde ontvangsten plus het verwacht rendement van de portefeuille zijn per saldo € 48 miljoen hoger dan de investeringen en gemaakte kosten.
Het innovatiefonds verleidt andere financiers om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant	Met € 125 miljoen aan middelen mobiliseert het Innovatiefonds minimaal € 250 miljoen aan middelen van andere financiers. Dit komt neer op een multiplier van 3.	Bij de huidige investeringen is de multiplier 35 (29 bij directe investeringen, 41 bij fund tot fund en 4 bij fondsen in eigen beheer).
Bijdragen aan nieuwe oplossingen voor maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie:	De totale investeringsportefeuille van het Innovatiefonds bestaat voor 40-50% uit bedrijven die zich richten op maatschappelijke opgaven.	Zowel in geïnvesteerde bedragen als in aantallen investeringen ligt IFB met een realisatie van meer dan 50% ruim boven de doelstelling uit het IFB en voldoet daarmee aan de norm.
Het innovatiefonds versterkt de Brabantse economie en bevordert de werkgelegenheid door ondersteuning van innovatieve	De totale investeringsportefeuille van het Innovatiefonds bestaat voor 50-60% uit bedrijven uit (cross-overs van) topclusters.	Zowel in geïnvesteerde bedragen als in aantallen investeringen ligt IFB met realisatie boven 95% ruim boven de doelstelling uit het IFB fondsplan (doelstelling is >50% investeren in de

KPI Innovatiefonds Brabant	Normen	Voortgang tot medio 2017
<p>MKB bedrijven in de (cross-overs van) topclusters van Brabant: hightech systems & materialen, life sciences, biobased economy, agrofood, logistiek en maintenance en de hiermee samenhangende sectoren zoals de creatieve industrie en breedbanddiensten.</p>		<p>zes Topclusters) en voldoet daarmee aan de norm.</p>
<p>Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant. Met name in de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling is het marktfalen het meest prominent is.</p>	<p>De totale investeringsportefeuille van het Innovatiefonds Brabant bestaat voor minimaal 60% uit bedrijven in de (Pre-)Seed, Early Stage en Growth fasen van innovatieve MKB bedrijven en consortia.</p>	<p>Bij de huidige investeringen is dit meer dan 90% en voldoet daarmee aan de norm. (29 pre-seed, 12 early stage, 12 growth en 3 later stage participaties)</p>

5.2 Energiefonds Brabant

PS 42/13 A

Doelstelling

De doelstellingen van het Energiefonds Brabant zijn:

- Het aanjagen en versnellen van energiebesparing en opwekking van duurzame energie in Noord-Brabant door bij te dragen aan het financierbaar maken van energieprojecten op basis van bewezen duurzame energietechnieken;
- Verleiden van andere (private) financiers om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor duurzame energieprojecten in Noord-Brabant.

Daarmee beoogt het fonds de volgende effecten te sorteren:

- De hoofdoelstelling is hoeveelheid CO₂-reductie; Daarnaast draagt het fonds bij aan:
- Realiseren van werkgelegenheid (met name bij bouwbedrijven en installateurs en toeleveranciers van materialen en milieuvraagstukken);
- Bijdragen aan andere milieuvraagstukken (bijvoorbeeld het verbeteren van de luchtkwaliteit).

De omvang van het fonds bedraagt € 60 miljoen en de looptijd is 24 jaar. Het fonds is opgericht in december 2013 en sinds 2014 operationeel. Het fonds is als aparte BV ondergebracht bij de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM).

Wat gaat de provincie via de BOM daarvoor doen?

Het fonds werkt vanuit twee functies:

1. Project-ontwikkeelfunctie: gericht op het verkleinen van risico's in de aanloopfase, verkrijging van vergunningen en het onderbouwen en 'hard' maken van de business case zodat deze financierbaar wordt.
2. Financieringsfunctie: gericht op het onder marktcondities samen met private partijen en initiatiefnemers sluitend maken van de financieringsvraag in de bouwfase.

De scope van het Energiefonds omvat energieprojecten die gebruik maken van de volgende beproefde technieken.

- Zonne-energie;
- Restwarmtebenutting;
- Warmte- koude opslag (WKO)
- Geothermie;
- Biomassa (verbranding of vergisting);
- Energiebesparende maatregelen in de bebouwde omgeving;
- Wind.

De investeringen dienen plaats te vinden in de provincie Noord-Brabant en de projecten dienen te voldoen aan provinciale beleidskaders, bijvoorbeeld de structuurvisie.

Geplande activiteiten en prestaties gedurende looptijd fonds

Verwacht geïnvesteerd vermogen en portfolio

Het Energiefonds Brabant kent een geleidelijk verloop van de investeringen, zodat een evenwichtige portefeuille ontstaat die qua beheer, opbrengstpotentie en risico goed kan worden gemanaged. Over de gehele looptijd van het fonds zijn de investeringen in het businessplan uitgewerkt volgens een basisscenario. Vanaf jaar 8 is voorzien

dat er sprake zal zijn van herinvesteringen van opbrengsten uit de eerste ronde van investeringen. In onderstaande overzichten is het geplande verloop van het geïnvesteerd vermogen in kaart gebracht.

Stand van zaken investeringen

Het fonds had eind 2017 in 18 projecten geïnvesteerd. Daarmee is 681 duizend ton CO₂ bespaart. Een overzicht van de lopende investeringen staat in de [infografic](#).

Het grootste bedrag, EUR 4,1 miljoen, is geïnvesteerd in windprojecten. Het betreft de investeringen in de operationele windparken Hazeldonk en Zuid Dintel, de investering in Spinderwind (een windpark in de laatste fase van de ontwikkeling) en de eerste funding van BDEW, een nieuw partnership met Izzy Projects waarbinnen een portfolio van duurzame energieprojecten wordt ontwikkeld.

De investeringen in solar pv, besparingen en WKO nemen gestaag toe, met name door de toename van investeringen in bestaande partnerships. Voor WKO geldt dat in totaal EUR 1,3 miljoen is geïnvesteerd, allen in deelprojecten in het partnership met Dubo. De toename van de investeringen in solar pv (naar EUR 1,6 miljoen) komt voort uit de eerste investering in een realisatieproject vanuit het partnership met Energie van Hollandsche Bodem (EvHB) en daarnaast uit twee nieuwe gerealiseerde projecten in het partnership met Brabant Zon. In december 2017 is ook Mijn Zonneveld geclosed, dit is een nieuw partnership waarmee asbestdaken worden vervangen door nieuwe daken waarop zonnepanelen worden aangelegd.

Ook de investering in besparing is fors toegenomen. De belangrijkste oorzaak is de closing van Breepark, een evenementencomplex waar voor een bedrag van EUR 650.000 is bijgedragen aan de installatie van Ledverlichting. Daarnaast zijn binnen het partnership van Ovvia nieuwe deelprojecten gerealiseerd en is in het partnership met Volgroen naast de funding van nieuwe projecten ook een bruglening verstrekt. Voor geothermie zijn de verhogingen van de funding minimaal, omdat er gezien de voortgang weinig nieuwe kapitaalbehoefte was.

Naast de commitments aan investeringen in de portfolio heeft Energiefonds Brabant commitments uitstaan voor transacties die nog niet zijn geclosed, maar wel zijn goedgekeurd. Het betreft acht transacties waarvoor committed offers zijn uitgebracht voor in totaal € 12,2 miljoen. Dit brengt het totaal op € 31,7 miljoen gecommiteerd kapitaal, waarvan € 8,9 miljoen is geïnvesteerd. Bovenstaande geeft het vertrouwen dat de BOM de prognoses voor het fonds gaat realiseren.

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

De fondsbeheerkosten bedragen gemiddeld maximaal 2% per jaar van het fondsvermogen. De kosten worden gedekt uit de middelen en opbrengsten van het fonds.

De gemiddelde fondskosten mogen € 1,2 miljoen per jaar bedragen. De daadwerkelijke kosten vallen lager uit op € 0,98 mln. Het team is sinds begin 2016 op volle sterkte is en er hoeven geen substantiële wijzigingen te worden verwacht in de kostenstructuur.

Liquiditeitsprognose Energiefonds Brabant

(bedragen in mln.)

	Cumulatief Tm 31-12-2017	2018	2019	2020
Verwacht geïnvesteerd fondsvermogen (totaal)	€ 31,7	€ 6,0	€ 9,0	€ 9,0
Fondsbeheerkosten (jaarlijks)	€ 4,79	€ 0,88	€ 0,88	€ 0,88

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

De provincie monitort de prestaties en resultaten van het Energiefonds aan de hand van onderstaande Kritieke Prestatie Indicatoren. Per KPI zijn voortgangsgegevens afgesproken waarover halfjaarlijks wordt gerapporteerd. De voortgang van het Energiefonds kan op deze wijze voortdurend worden gemonitord en zo nodig worden bijgesteld.

KPI Energiefonds Brabant	Normen	Voortgang
De mate van uitputting van het fonds. Het nog beschikbare vrije fonds vermogen is voldoende groot om de nog te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders te bewerkstelligen.	Percentage gerealiseerde maatschappelijk opgave ten opzichte van het procentuele gebruik van het fondsvermogen.	Niet beschikbaar.
Herinvesteringen na exits	Uiteindelijk 2 tot 3 keer, eerste jaren geen	Herinvesteringen worden verwacht vanaf jaar 8
De minimale CO ₂ reductie per geïnvesteerde euro	Minimaal 30 kg CO ₂ besparing per 1 euro investering.	89 kg. Gerealiseerde CO ₂ -emissie (per project gekapitaliseerd op het investeringsmoment)
De multiplier	>4 bij warehousefunctie >2 bij projectontwikkefunctie	7,4 1,84
De mate van revolverendheid.	Na 24 jaar minimaal € 60 miljoen (nominaal revolverend)	0,73. De revolverendheidsratio van het fonds van 0,73 is logischerwijs kleiner dan 1 omdat in de eerste jaren de fondskosten niet kunnen worden goedge maakt door de investeringen. Als deze ratio op minimaal 1 ligt betekent het dat verwacht mag worden dat de waarde van het fonds aan het einde van de looptijd minimaal EUR 60 miljoen is, zonder verdere investeringen te doen, terwijl toch alle fondskosten op hetzelfde niveau blijven doorlopen. De ratio kruipt wel naar 1 toe en is verwacht na 6 jaar boven de 1 uit te komen. Mocht het fonds nu gestopt worden en de fondsmanagementkosten worden gestopt is het fonds nu al revolverend.
De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen en vermogen (CO ₂ reductie en ingezet fondsvermogen)	Lineair oplopend: ieder jaar 4% van de doelstelling.	
De maxima van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over het fondsvermogen.	<ul style="list-style-type: none"> maximaal 33% per technologie. Maximaal 10 % per initiatiefnemer Aantoonbare inspanning in financiering van minimaal 10% kleinschalige projecten. 	<p>Wind 6,8%</p> <p>Besparing 3,0 %</p> <p>WKO 2,1 %</p> <p>Zon PV 2,7 %</p> <p>Geothermie 0,1%</p> <p>4,2%</p> <p>31,2%</p>

5.3 Breedbandfonds Brabant

PS 42/13 A

Doelstelling

Het aanjagen en versnellen van de beschikbaarheid van breedbandaansluitingen en het bevorderen van het gebruik daarvan in 'witte' (niet-aangesloten) buitengebieden en bedrijventerreinen.

De te realiseren opgave (van het hoofdfonds) is:

- Het aansluitbaar maken op hoogwaardig breedband van 50.000 huishoudens, instellingen en bedrijven in de 'witte' buitengebieden.
- Het aansluitbaar maken op hoogwaardig breedband van 3.000 bedrijven op 'witte' bedrijventerreinen.

Wat gaat de provincie via de BOM daarvoor doen?

Het fonds beoogt de volgende effecten te sorteren:

1. Versterken van de economische basis-infrastructuur, door alle Brabantse bedrijven aansluitbaar te maken op hoogwaardig breedband;
2. Voorkomen van een digitale tweedeling, door de toegang tot hoogwaardig breedband mogelijk te maken voor alle Brabantse huishoudens;
3. Intensiveren van het gebruik van ICT in Brabantse economische clusters om op open en toegankelijke wijze gezamenlijk met het bedrijfsleven en kennisinstellingen de maatschappelijke opgaven van Brabant te realiseren.

De omvang van het fonds bedraagt € 50 miljoen, waarvan € 7,5 miljoen bestemd was voor de pilotfase van het fonds. De looptijd van het hoofdfonds is 25 jaar.

Het Breedbandfonds is opgericht in april 2014 en dat eerste jaar betrof een pilot. Per 1 april 2015 is hoofdfonds geopend. 3 projecten zijn gecommitteerd voor een bedrag van € 4,075 miljoen.

Geplande activiteiten en prestaties gedurende looptijd fonds

De instelling van het Breedbandfonds heeft er toe geleid dat de markt voor aanleg van Breedband in beweging is gekomen en dat initiatieven hebben geleid tot aanleg van Breedband in de buitengebieden en op bedrijventerreinen in Brabant.

Op dit moment is het fonds niet opengesteld voor nieuwe aanvragen. De markt lijkt de uitrol van glasvezel in Brabant zelfstandig te realiseren. Nieuwe financieringen zijn op dit moment niet doelmatig en waarschijnlijk zelfs contraproductief. Als blijkt dat er op termijn opnieuw sprake is van marktfalen is er mogelijk weer een rol voor de provincie weggelegd in het kader van de nieuwe Agenda Digitalisering. Een voorstel voor herbestemming van de resterende middelen uit het fonds (ca. 44,8 mln.) voor de digitaliseringsagenda wordt medio juni 2018 voorgelegd aan Provinciale Staten. De provincie neemt de lopende financieringen die in beheer zijn bij BOM over en het provinciale Ontwikkelbedrijf zal deze tot de einddatum gaan beheren. De financiële fondsdoelstelling wordt, als gevolg van het on hold zetten van het fonds, niet gehaald. De prognose van de revolverendheid van het fonds komt op 98,3 % bij een totale fondsomvang van €50 mln. (2035).

Verwacht geïnvesteerd vermogen en kosten

Op 16 oktober 2016 is via [Statenmededeling](#) "De tussentijdse voortgang van het Breedbandfonds" verteld dat de uitrol van breedband in Brabant doorgaat, maar zonder inzet van het fonds. De middelen die

gereserveerd waren voor Mabib, ter hoogte van €35mln, blijven in het fonds. Het fonds is op on hold gezet voor nieuwe aanvragen en de fondsbeheerkosten zijn naar beneden bijgesteld. Het blijkt dat er geen behoefte meer is aan nieuwe financieringen vanuit het fonds waardoor er geen nieuw geïnvesteerd vermogen verwacht hoeft te worden.

Stand van zaken investeringen

MABIB is in 2017 gestart met de uitrol in het door haar geclaimde gebied. Gezamenlijk met de overige projecten binnen Brabant, zoals Boxtel, Kempen, HSL, Eersel, Waalre, Bergeijk, wordt daarmee nagenoeg het gehele buitengebied van Brabant voorzien van een glasvezelnetwerk. De inzet van het fonds voor nieuwe financieringen voor verglazing van de laatste adressen in de witte gebieden is op dit moment niet doelmatig en waarschijnlijk zelfs contraproductief. Om die reden is in 2017 de fondsorganisatie afgebouwd en beperkt het fonds zich tot het monitoren van de ontwikkelingen in de markt, het beheren van de lopende projecten en kan indien blijkt dat marktpartijen niet in staat zijn de provinciale doelstelling te realiseren snel opgeschaald worden. De investeringen in Fiberbuiten Boxtel (€ 475.000) en Kempenglas (€ 3.360.000) zijn volledig uitgeboekt. Commitment voor investering (0,240 mln.) in Cranendonck/Net heeft in 2017 niet geleid tot een daadwerkelijke investering omdat niet voldaan kon worden aan de opschortende voorwaarden.

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

De fondsbeheerkosten bedragen gemiddeld maximaal 1,5% per jaar van het fondsvermogen. De kosten worden gedekt uit de middelen en opbrengsten van het fonds. De gemiddelde fondskosten mogen € 750.000 per jaar bedragen. Gezien de ontwikkelingen in de markt en als gevolg daarvan de ontwikkelingen binnen het breedbandfonds is het team in 2016 afgebouwd en bestaat nu alleen nog uit de fondsmanager. Afhankelijk van besluitvorming over terughalen van het fonds naar de provincie zullen vanaf 2019 de fondskosten naar nul euro afgebouwd worden.

Liquiditeitsprognose Breedbandfonds Brabant

(bedragen in mln.)

	Cumulatief tm 21-12-2017	2018	2019	2020
Verwacht geïnvesteerd fondsvermogen (totaal)	€ 3,835	€ 0	€ 0	€ 0
Fondsbeheerkosten (jaarlijks)	€ 1,144	€ 0,09	€ 0,09	€ 0,09

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

KPI van het Breedbandfonds	Normen	Voortgang / verwachting
De mate van revolverendheid. De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbaar gestelde middelen plus rendement minus kosten en afschrijvingen).	De eindwaarde van het fonds is na 25 jaar groter of gelijk aan de initiële inleg. (nominaal revolverend, inflatie buiten beschouwing gelaten)	Verwachte revolverendheid: 98,3 % / 100 % niet mogelijk nu er geen nieuwe financieringen verwacht worden waaraan fondskosten doorgerekend kunnen worden doorgerekend kunnen worden en financiering aan Mabib niet doorgegaan is maar er wel fondskosten

		zijn gemaakt. .
Vergroten marktdynamiek (Hebben marktpartijen / coöperaties met onze cofinanciering meer projecten / aansluitingen in witte gebieden gerealiseerd?)	Aantal projecten beschikt en in de pijplijn. Norm pilotfase is 5 tot 7 projecten beschikt.	Ultimo 2017 cumulatief 2 projecten gecommiteerd, Het BBFB heeft een grote invloed gehad op marktdynamiek nu MABIB, Coöperatie MBG e.a. partijen aanleggen zonder fondsfinanciering
De multiplier. o Het totaal geïnvesteerd vermogen / provinciaal geïnvesteerd vermogen	De multiplier ≥ 2 .	Bij de huidige 3 projecten is deze 2,12. De verwachting is dat de multiplier ≥ 2 blijft.
Het gerealiseerde aantal aansluitingen als percentage van de totale opgave. Het beoogde aantal aansluitingen (homes passed) huishoudens in het buitengebied met het beschikbare vermogen in de pilotfase en uitgaande van een multiplier van > 2 . Het beoogde aantal aansluitingen bedrijven (offices passed) met het beschikbare vermogen in de pilotfase en uitgaande van een multiplier van > 2 . Realisatie is afhankelijk v/d mix huishoudens / bedrijven en van de werkelijke kosten per aansluiting. Dus er zullen minder dan maximaal mogelijk aantal huishoudens en bedrijven worden aangesloten.	Jaar 3 is 20%, jaar 4 tot en met 7 is 15% per jaar en jaar 8 tot en met 10 in totaal 20% van de opgave. 50.000 aansluitingen huishoudens buitengebied (eindnorm) 3.000 aansluitingen bedrijven (eindnorm)	Fondsdoel 2017 20% is gehaald. Het aantal cumulatief aangelegde door BFB gerapporteerde aansluitingen is 3253 (aansluiting beschikt + verwacht) Samen met de door de marktpartijen aangelegde aansluitingen of in aanleg is het aantal 9990 = 20% op peildatum 30 juni 2017 (Stratix BV. Breedbandmonitor Brabant) In de loop van 2018 komt de monitor beschikbaar van Stratix BV. betreffende het aantal aansluitingen bedrijven op bedrijventerreinen.
6. Spreiding van de uitrol in witte gebieden en bedrijventerreinen.	Aantal gerealiseerde aansluitbare huizen (homes passed) en/of aangesloten bedrijfspanden per project als percentage van de totale opgave witte panden per gemeente Weergave van projecten met bijbehorend aantal aansluitingen op een kaart van Brabant.	Van de drie gecommiteerde projecten is er één afgerond (Fiber Buiten, Boxtel):318 aansluitingen buitengebied (0,6 % van opgave) Aantal gerealiseerde aansluitingen nog niet door BFB gerapporteerd. Er zijn slechts 3 projecten gecommiteerd en daarmee is geen sprake van een goede spreiding. Er zijn buiten het fonds echter marktinitiatieven in een groot deel van Brabant . Aantal initiatieven op bedrijventerreinen blijft achter.

5.4 Brabant C Fonds

PS 59/14

De informatie over het Brabant C fonds is opgenomen in hoofdstuk 6 onder productgroep 06.01

Doelstelling

Het Brabant C Fonds is opgericht op 23 januari 2015 in de vorm van een stichting. De omvang van het fonds is € 25 miljoen voor de periode 2015 t/m 2018. De missie van Brabant C is kunst en cultuur van (inter)nationaal niveau in Brabant mogelijk te maken en tevens het cultuursysteem van Brabant te versterken. En om dit te bereiken, hanteert Brabant C een vernieuwende werkwijze: Brabant C bouwt aan netwerken, gaat actief op zoek naar projecten (scouten en aanjagen) en kiest voor de gevraagde (co)financiering een bij dat project passende vorm. Dat kan een participatie, een garantstelling, een lening of een subsidie zijn.

In 2015 was daarnaast besloten om € 15 miljoen voor de periode 2019 t/m 2021 te reserveren, waarbij op basis van een evaluatie in 2017 over het vervolg zou worden besloten. In het Bestuursakkoord 2015-2019 is besloten om deze € 15 miljoen niet langer op voorhand beschikbaar te houden voor het Brabant C Fonds. In plaats daarvan is toen toegezegd dat het College naar aanleiding van de evaluatie een voorstel aan PS zal aanreiken op basis waarvan kan worden beoordeeld of, en zo ja met welke middelen het Brabant C Fonds wordt voortgezet.

Evaluatie

In 2017 zijn alle provinciale fondsen inclusief het Brabant C Fonds geëvalueerd. Voor Brabant C bleek hieruit dat Brabant C een waardevol instrument is om kunst en cultuur van (inter)nationaal niveau en uitstraling in Brabant mogelijk te maken. Er zijn ook enkele verbeterpunten benoemd. Deze hebben geleid tot een aanpassing in de missie van het fonds waarbij bovenstaande missie wordt aangevuld met "Brabant C versterkt het cultuursysteem van Brabant en draagt bij aan vernieuwing van financiering in cultuur". Want Brabant C is nadrukkelijk ook bedoeld om de kunst- en cultuursector ondernemender te maken. In de uitvoering van het Brabant C Fonds zal per 2018 meer focus worden gelegd op de echte top en wordt de werkwijze zodanig aangepast dat deze stimulerend werkt om ondernemende aanvragen in te dienen. En de nu geldende inspanningsverplichting om revolverendheid te realiseren, wordt per 2018 omgezet in een resultaatverplichting waarbij jaarlijks een stijging zichtbaar moet worden in het aandeel leningen van de uitgezette middelen van het Brabant C Fonds.

Om te komen tot een voorstel voor Brabant C als onderdeel van de integrale afweging in de perspectiefnota 2018, wordt voor het Brabant C Fonds ook een inhoudelijke evaluatie uitgevoerd waarvan de resultaten in maart 2018 bekend zijn.

Eén van de verbeterpunten uit de reeds uitgevoerde evaluatie had betrekking op het vaststellen van kern prestatie indicatoren (KPI's). In navolging daarvan zijn in 2017 de KPI's door u vastgesteld, die vanaf 2018 zullen worden gemonitord.

Culturele KPI's

- Percentage gerealiseerde projecten van aantoonbare (inter)nationaal niveau is minimaal 60% (te meten in herkomst bezoekers, publieksoordeel, publicaties, nominaties)
- Percentage gerealiseerde projecten dat het cultuursysteem versterkt is minimaal 60% (te meten in duurzaamheid en publieksbeleving)

Maatschappelijke KPI

- Percentage gerealiseerde projecten dat vernieuwend en innovatief is, is minimaal 50% (te meten in associaties innovatief en onderscheidend)
- Het percentage gerealiseerde projecten waarin wordt samengewerkt met partijen buiten de culturele sector is minimaal 70% (te meten in gerealiseerde cross-overs en samenwerkingen)

Financiële KPI's

- Het aandeel leningen van de jaarlijks uitgezette middelen stijgt met gemiddeld 4% per jaar (middellange termijn perspectief: van minimaal 15% in 2017 naar tenminste 32% eind 2021).

Activiteiten en prestaties fonds 2017

Huidige Indicatoren:

- Totaal besteed vermogen (absoluut)
- Aantal toegekende projecten (groot en klein; absolute aantal in betreffende jaar)
- Verhouding tussen de vier vormen van financiering: participeren, garantstelling, lenen, subsidiëren (in percentage van het totale aan projecten bestede fondsvermogen)
- Omvang gerealiseerde multiplier (cumulatief in Euro's),
- Netwerk van de scout: initiatiefnemers waarmee de scout actief contact heeft (absolute aantal in betreffende jaar)
- Netwerkbereik passief: aantal abonnees nieuwsbrieven; adressenbestand (absoluut, cumulatief)
- Netwerkbereik actief: deelnemers / gesprekspartners (absoluut, cumulatief)
- Realisatie apparaatskosten (het gestelde plafond is €750.000)

Verwacht geïnvesteerd vermogen

	2015	2016	2017
Totaal geïnvesteerd vermogen	€ 2,5 mln.	€ 4,0 mln.	€ 5,0 mln.

Stand van zaken investeringen

Het Brabant C Fonds financiert kunst- en cultuurprojecten, jaagt projecten aan en organiseert netwerkactiviteiten. In 2017 heeft dit ertoe geleid dat 16 grote projecten (> € 65.000 financiering) en 12 kleine projecten (€ 25.000 <> € 65.000) een positieve beoordeling hebben ontvangen van het Brabant C fonds. Hiermee is een multiplier van ruim 6 gerealiseerd. (Zie ook de tabel hieronder / in hoofdstuk 6 cultuur)

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

Brabant C heeft een vierjarige subsidiebeschikking waarbij voor het fondsdeel aan de stichting een zgn. trekkingsrecht wordt verstrekt voor de kosten voor organisatie en uitvoering. De beheerkosten zijn gemaximaliseerd tot 3% van het nominaal fonds.

Liquiditeitsprognose Brabant C Fonds

(bedragen in mln.)

	Cumulatief tm 31-12-2017	2018	2019	2020
Geïnvesteerd fondsvermogen	€ 12,5	€ 9,5	€ 0,0	€ 0,0
Fondsbeheerkosten (jaarlijks)	€ 2,04	€ 0,96	€ 0,0	€ 0,0

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

KPI van het Brabant C fonds	Normen	Voortgang / verwachting
Toegekende projecten		64
Groot		38
Klein		26
Verhouding financieringsvorm		
Participeren		0 %
Garantstellingen		0,8 %
Leningen		15,2 %
subsidie		84,0 %
Omvang multiplier		6,1
Netwerk scout		400
Netwerkbereik passief		3.000
Netwerkbereik actief		700

5.5 Groen Ontwikkelfonds voor Brabantse natuur

PS 42/13 A

Doelstelling

De doelstelling van het Groen Ontwikkelfonds Brabant is het realiseren van de volledige ecologische hoofdstructuur en daaraan gekoppelde ecologische verbindingzones.

De omvang van het fonds bedraagt € 240 miljoen en de looptijd is 15 jaar. Groen Ontwikkelfonds Brabant BV is opgericht op 1 mei 2014. Voorafgaand aan de oprichting van GOB BV is de provincie in 2013 gestart met een aantal pré-GOB projecten (ten laste van de middelen van het Groen Ontwikkelfonds Brabant).

Wat gaat de provincie via GOB B.V. daarvoor doen?

De opgave voor provinciale EHS en EVZ's wordt gerealiseerd met provinciale middelen. De Rijks-EHS wordt gerealiseerd met rijksmiddelen, in de vorm van geld of grond.

In de periode 2013-2027 bedraagt de opgave:

Totale Opgave	Totaal Beschikbare middelen
Verwerving provinciale EHS: 3.100 hectare (2027)	€ 109 miljoen voor verwerving
Inrichting provinciale EHS: 3.100 hectare (2027)	€ 20 miljoen voor inrichting
Inrichting reeds verworven Rijks-EHS: 5.648 hectare (2021)	€ 40 miljoen
Realisatie EVZ's 1300 km	€ 71 miljoen*
	€ 240 miljoen BrUG
Verwerving Rijks-EHS 6.500 hectare in 2027 Inrichting Rijks-EHS 6.500 hectare in 2027	Rijksbijdrage o.b.v. Deelakkoord Natuur: 2291 ha ruilgrond € 23 miljoen Lente-akkoord 2013 (volledig verplicht) € 207 miljoen te ontvangen in de periode 2014-2027**

*EVZ's: Naast het bedrag van € 71 miljoen uit de Investeringsagenda is er jaarlijks € 1,1 miljoen beschikbaar. Vanaf 2015 wordt dit budget aan GOB BV ter beschikking gesteld.

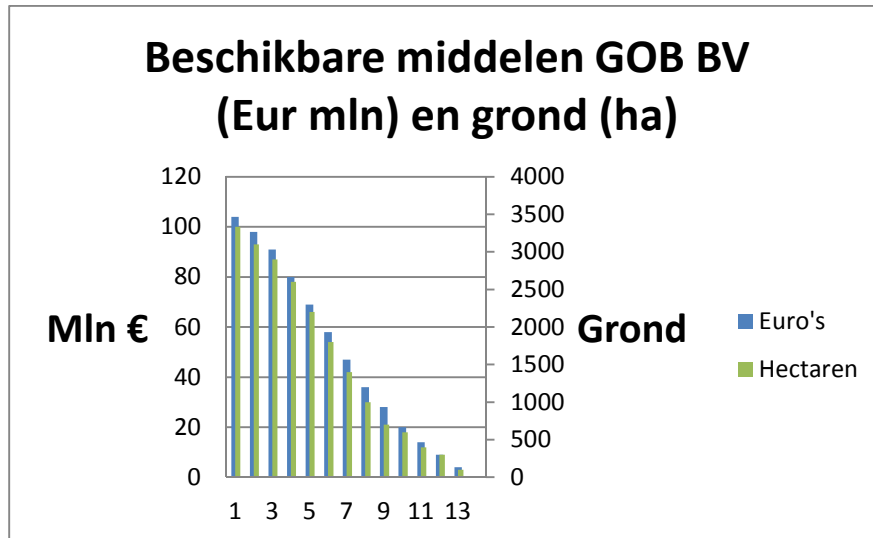
** Vanaf 2014 ontvangt de provincie structureel € 32,8 miljoen per jaar (in de eerste 4 jaar volgens een ander kasritme), te verdelen over Verwerving en Inrichting van de Rijks-EHS en Beheer van de robuuste EHS, van het Rijk in het kader van het Deelakkoord Natuur. Gerekend tot en met 2027 is hiervan indicatief € 207 mln. beschikbaar voor Verwerving en Inrichting rijks EHS.

Geplande activiteiten en prestaties gedurende looptijd fonds

Mogelijk wordt nog een beschikking aan de GOB verleend in 2017 in het kader van de afrekening 2017 zijnde € 17,3 mln. (gedekt uit de investeringsagenda). Deze wijziging zal dan in de slotwijziging opgenomen worden.

Verwacht geïnvesteerd vermogen en kosten

De verwachting voor het geïnvesteerd vermogen zal nader worden ingevuld, zodra GOB BV een realistische raming met de manifestpartners opgesteld heeft (naar verwachting einde 2014). Onderstaande grafiek bevat een indicatieve raming.

Stand van zaken investeringen

Dit voorjaar is de openbare procedure voor de verkoop van provinciale natuurgronden afgerond. In totaal wordt er 590 ha verkocht, waarvan het merendeel in 2017. Daarvan gaat uiteindelijk, na een zorgvuldige afweging, 38 ha naar particuliere belangstellenden. De overige gronden gaan naar terrein beherende instanties.

Uit de evaluatie van BrUG blijkt dat de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant nog niet snel genoeg gaat. Dit betekent uiteraard niet dat er niets gebeurt. Dit voorjaar zijn de volgende uitvoeringsprojecten afgesloten: landinrichting Weerij-Zuid (140 ha nieuwe natuur en 44 ha ecologische verbindingzone) en de Lente-akkoord projecten Noordpolder in Ossendrecht (142 ha nieuwe natuur), Lage Vuchtpolder (80 ha nieuwe natuur) en Hengstven (122 ha nieuwe natuur).

GS hebben de investeringsfondsen van de provincie (waaronder het GOB) laten evalueren. Daaruit blijkt dat de fondsen voorzien in een maatschappelijke behoefte. Tegelijkertijd met de Burap worden PS geïnformeerd over de voortgang van de kritische prestatie-indicatoren van het GOB.

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

De kosten voor fondsmanagement voor het GOB zijn berekend op ca. €1,1 miljoen per jaar. Deze wordt in de vorm van een exploitatiesubsidie verstrekt aan GOB BV.

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

De specifieke informatie over het Groen Ontwikkelfonds Brabant is opgenomen in hoofdstuk 3 onder productgroep 03.04

KPI's van het GOB	Normen	Voortgang / verwachting
<u>KPI's Groen Ontwikkelfonds Brabant</u>	<i>Op 1 december 2017 (Statenvoorstel 77/17) heeft PS ingestemd met geactualiseerde KPI's. Hiermee wordt PS in staat gesteld beter te kunnen sturen op de resultaten van het GOB. Met het GOB zijn hier vervolgens nadere afspraken over gemaakt. Vanaf 2018 zal het GOB hier jaarlijks over rapporteren.</i>	
	De mate van uitputting van het fonds. Het beschikbare nog vrije fonds vermogen is groot genoeg om de nog te realiseren opgave (in het provinciaal deel van het NNB) binnen de gestelde kaders waar te maken Streefwaarde uitputting fonds	<i>Ja.</i>
	De omvang van categorie C (max 15% subsidie) is minstens even groot als de omvang van categorie A (max 85%) in het provinciaal NNB Streefwaarde $C \geq A$ dus 1 of groter	<i>iets meer dan 1 (cumulatief voor de periode 1 mei 2014 - 31 december 2017). Een klein deel 7 ha is gerealiseerd zonder GOB subsidie (0% categorie).</i>
	De multiplier voor het provinciaal NNB Streefwaarde ≥ 2	<i>2,02, (cumulatief voor de periode 1 mei 2014 - 31 december 2017).</i>
	Is het beschikbare vermogen groot genoeg voor de nog te realiseren opgaven binnen het rijksdeel van het NNB streefwaarde uitputting fonds	<i>Ja.</i>
	De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen, vermogen en inbreng aan middelen en grond	<i>Deze KPI is op dit moment niet goed te beantwoorden. Hierover zijn wij in overleg met het GOB. Bij de Burap 2018 zullen wij u hier nader over informeren.</i>
	De gewogen mate van spreiding van de maatschappelijk opgave over de categorieën A,B en C en over de manifestpartners	<i>Doel is het NNB realiseren, de gewogen mate van spreiding voegt daar geen relevante informatie aan toe. De bijdrage van Manifestpartners aan doelstellingen van het GOB bedraagt voor het provinciaal deel NNB € 1.945.000, voor het Rijksdeel NNB € 2.400.000 en EVZ's € 3.000.000 = € 7.345.000 en 441 ha in totaal (cumulatief voor de periode 1 mei 2014 - 31 december 2017).</i>

5.6 Leisure Ontwikkel Fonds

PS 45/16

Doelstelling

Het Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant (LOF Brabant) verstrekt leningen aan ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend plan voor de Brabantse vrijetijdssector. Zo stimuleert het LOF Brabant de ontwikkeling van nieuw vrijetijdsaanbod in Brabant met als doel structureel meer bezoekers van verder weg naar de provincie te trekken. Meer bezoekers die langer blijven en meer besteden betekent meer inkomsten en groei van de werkgelegenheid. Binnen de vrijetijdssector zelf, maar ook in aanverwante sectoren.

LOF Brabant is een Brabant-breed gedragen fonds. Het wordt gefinancierd door provincie Noord-Brabant, de regio's Midpoint Brabant, Metropoolregio Eindhoven, Regio Noordoost Brabant/AgriFood Capital en Regio West-Brabant en toonaangevende bedrijven in de vrijetijdssector zoals de Efteling en Libéma. Voor de Efteling en Libéma betreft dit beide een bedrag van €387.500 en voor de regio's betreft dit € 100.000. De provincie Noord-Brabant verdubbeld deze bedragen.

Wat gaat de provincie via de Stichting LOF Brabant daarvoor doen?

De Stichting verstrekt een, naar verwachting, deels revolverende lening van maximaal € 5 miljoen aan de Stichting LOF Brabant. Deze zetten we in ter verdubbeling van bijdragen van andere partijen die een financiële bijdrage leveren aan het fonds. Daarnaast is gedeputeerde Pauli lid van het bestuur van de Stichting LOF Brabant en neemt hij zitting in de Raad van deelnemers waarin alle financiers participeren.

Geplande activiteiten en prestaties gedurende looptijd fonds

Er worden leningen verstrekt aan vernieuwende, kwalitatief onderscheidende leisure projecten in Brabant.

Verwacht geïnvesteerd vermogen en kosten

Totaal geïnvesteerd vermogen	Max ± € 10,9 mln		
Fondsbeheerkosten	8,4%		

Stand van zaken investeringen

De eerste projecten konden vanaf september 2017 ingediend worden. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2018 vinden naar verwachting de eerste toekenningen van leningen plaats.

De deadlines voor het indienen van projecten zijn 18 april 2018 en 29 augustus 2018, waarbij toekomstige toekenningen van leningen naar verwachting in juni en oktober-november 2018 zullen plaatsvinden.

Wat mag het kosten?

Fondsbeheerkosten

In het initiële Statenvoorstel werd uitgegaan van fondsbeheerkosten van maximaal 6%. Bij de statenmededeling dd 27 juni 2017 (4200970) bent u geïnformeerd dat deze kosten 7.5% betroffen.

Inmiddels wordt uitgegaan van 8,4%. Dit komt doordat de wervingskosten hoger uitkomen dan verwacht.

Liquiditeitsprognose LOF Brabant

(bedragen in mln.)

	Cumulatief tm 31-12-2017	2018	2019	2020
Geïnvesteed fondsvermogen	3,05			
Fondsbeheerkosten (jaarlijks)	0,1			

Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI)

Er wordt gestart met een beperkt aantal prestatie indicatoren zoals de mate van revolverendheid. Er is op voorhand uitgegaan van een revolverendheid van 66%, maximale overheadkosten etc. Op basis van de ervaring van de eerste twee jaar wordt een voorstel ontwikkeld voor een complete set aan prestatie indicatoren inclusief het maatschappelijke rendement, vast te stellen door de raad van deelnemers.

Financiële vaste activa / Verstrekte geldleningen

Naam van de lening	Rente	Restant bedrag aan het begin van het dienstjaar	Bedrag van de in de loop van het jaar verstrekte leningen	Bedrag van de rente	Aflossing	Oninbaar	bijlage 3b
	Percentage						Restantbedrag aan het einde van het dienstjaar
Leningen aan deelnemingen							
Vordering Enexis		107.898.628		7.768.701			107.898.628
Ruimte voor ruimte	3 maands	15.500.000		420.024			15.500.000
Lening BOM (spinn-off)	3,780%	6.465.192	75.323	75.323	140.000		6.400.515
Lening aan pivotpark	0,000%	6.282.000					6.282.000
Lening Pivotpark (vervolg)	0,000%	0	2.500.000		400.000		2.100.000
Lening OLSP Vastgoed (vervolg)	2,000%	0					0
Biobased investeringsfonds	0,000%	10.000.000					10.000.000
Lening BOM Holst / MKB valorisatie	0,000%	3.000.000					3.000.000
NV Monumentenfonds	3,000%	2.424.722		72.742			2.424.722
Lening aan deelnemingen Ontwikkelbedrijf	Div.	52.182.352	5.677.823	1.850.441	32.300.000		25.560.175
Lenening NWB	3,100%	50.000.000		1.550.000			50.000.000
Hybride lening BNG	Div.	149.800.000		5.253.946			149.800.000
Lening High Tech XL	0,000%	0	300.000				300.000
Lening Rockstart	0,000%	0	100.000				100.000
Lening Aviolanda	4,500%	0	117.844	7.503			117.844
<i>Subtotaal leningen aan deelnemingen</i>		<u>403.552.895</u>	<u>8.770.990</u>	<u>16.998.679</u>	<u>32.840.000</u>		<u>379.483.885</u>
<i>In mindering gebrachte voorziening</i>		<u>-25.450.153</u>					<u>-30.637.936</u>
<i>Balanswaarde</i>		<u>378.102.742</u>					<u>348.845.949</u>
Leningen aan overige verbonden partijen							
Biobased lening PWP water	0,000%	3.000.000					3.000.000
Life Science & Health Fund	0,000%	3.200.000	709.279				3.909.279
Lening Bio-connection	4,000%	500.000					500.000
Lening Treeport	0,000%	0	25.000				25.000
Lening Cleantechfonds	0,000%	1.500.000					1.500.000
Lening Innovatiefonds	0,000%	33.625.100	556.991				34.182.091
Lening Energiefonds	0,000%	8.050.000	3.700.000				11.750.000
Lening Breedbandfonds	0,000%	4.302.112	775.000				5.077.112
<i>Subtotaal leningen aan overige verbonden partijen</i>		<u>54.177.212</u>	<u>5.766.270</u>	<u>0</u>	<u>0</u>		<u>59.943.482</u>
<i>In mindering gebrachte voorziening</i>		<u>-7.443.366</u>					<u>-4.153.882</u>
<i>Balanswaarde</i>		<u>46.733.846</u>					<u>55.789.600</u>
Overige leningen							
<i>Publieke lichamen</i>							
Woningbouw productie in kredietcrisis	0,500%	4.820.000			4.820.000		0
Lening MKB-bedrijven	Div.	3.586.466		567	145.799	1.410.970	2.029.697
Lening het Groene Woud	0,000%	950.000					950.000
Energieleningen part. Woningeigenaren	1,500%	337.822			75.000		262.822
Versterken elektrisch rijden (EMOSS)	8,000%	500.000					500.000
Startersleningen	Div.	19.161.467		523.508	3.272.940		15.888.527

Financiële vaste activa / Verstrekte geldleningen

Naam van de lening	Rente	Restant bedrag	Bedrag van de in	Bedrag van de	Aflossing	Oninbaar	bijlage 3b
	Percentage	aan het begin van het dienstjaar	de loop van het jaar verstrekte leningen	rente			Restantbedrag aan het einde van het dienstjaar
Lening RedMedTech Discovery Fund	0,000%	1.125.000					1.125.000
Lening Go-cartridge	4,500%	500.000		22.500			500.000
Lening 5 sterren regio NO (Has)	0,000%	1.000.000					1.000.000
Lening Manege Heijligers	0,000%	420.000			40.000		380.000
Lening Visit Brabant	0,000%	650.000					650.000
Lening Collectieven	0,000%	596.633	114.492				711.125
Lening Ontwikkelbedrijf	Div.	10.702.000	4.506.000	333.124	502.597		14.705.403
Lenining Paardensportcentrum den Goubergh	0,000%	418.000			41.000		377.000
Lening Krediet Unie Brabant	0,000%	100.000					100.000
Lening Stichting Zero emissie	0,000%	368.989					368.989
Lening Efteling	1,745%	13.500.000		229.976	1.500.000		12.000.000
Lening Bright Move	0,000%	1.000.000	500.000				1.500.000
Lening Starterslift	0,000%	450.000					450.000
Lening Ondernemerslift	0,000%	300.000					300.000
Lening Stichting Monumentenfonds	0,000%	2.058.000			2.058.000		0
Lening Safariresort Beekse Bergen	2,790%	0	41.500.000	450.489			41.500.000
Lening Krediet Unie Tilburg	0,000%	0	50.000				50.000
Lening Vrede Oord de Moeren (Jochems)	3,000%	280.563			280.563		0
<i>Subtotaal overige leningen publieke lichamen</i>		<u>62.824.939</u>	<u>46.670.492</u>	<u>1.560.165</u>	<u>12.735.899</u>	<u>1.410.970</u>	<u>95.348.562</u>
<i>In mindering gebrachte voorziening</i>		<u>-8.569.188</u>					<u>-2.529.697</u>
<i>Balanswaarde</i>		<u>54.255.750</u>					<u>92.818.865</u>

Overige leningen
Decentrale overheden

Emmen	2,130%	15.000.000		319.500			15.000.000
Oldambt	2,170%	9.333.334		200.710	333.333		9.000.001
Heerde	1,120%	6.000.000		65.451	750.000		5.250.000
Alphen aan de Rijn	2,250%	25.000.000		562.500			25.000.000
Groningen	1,770%	10.000.000		177.000			10.000.000
Schouwen-Duiveland	1,530%	4.500.000		68.316	250.000		4.250.000
Waterschap Vallei en Veluwe	1,530%	13.500.000		205.261	750.000		12.750.000
Capelle	1,790%	4.666.666		83.296	166.667		4.500.000
Amsterdam	1,189%	50.000.000		592.876			50.000.000
Amsterdam	1,419%	50.000.000		707.561			50.000.000
Rotterdam	1,229%	75.000.000		921.750			75.000.000
Nijmegen	0,590%	20.000.000		117.975			20.000.000
Papendrecht	4,449%	5.000.000		68.868	5.000.000		0
Almere	3,550%	15.000.000		532.500			15.000.000
Almere	3,819%	15.000.000		572.850			15.000.000
Almere	3,849%	15.000.000		577.350			15.000.000
Katwijk	1,000%	9.500.000		90.688	500.000		9.000.000
Hendrik Ido Ambacht	0,500%	10.000.000		49.726			10.000.000

Financiële vaste activa / Verstrekte geldleningen

Naam van de lening	Rente	Restant bedrag aan het begin van het dienstjaar	Bedrag van de in de loop van het jaar verstrekte leningen	Bedrag van de rente	Aflossing	Oninbaar	bijlage 3b
	Percentage						Restantbedrag aan het einde van het dienstjaar
Drents overijsselse Delta	0,990%	5.000.000		49.500			5.000.000
Drents overijsselse Delta	1,030%	5.000.000		51.500			5.000.000
Maastricht	1,260%	24.309.090		299.653	699.615		23.609.475
Amsterdam	0,548%	100.000.000		548.000			100.000.000
Zwolle	1,000%	10.000.000		100.000			10.000.000
Groningen	1,435%	50.000.000		717.500			50.000.000
Schiedam	1,600%	15.000.000		240.000			15.000.000
Drents overijsselse Delta	1,600%	5.000.000		80.000			5.000.000
Drents overijsselse Delta	1,670%	5.000.000		83.500			5.000.000
Lening Havestrategie Moerdijk	2,500%	10.121.995	246.475	246.475			10.368.469
Drents overijsselse Delta	1,580%	10.000.000		157.967			10.000.000
Schiedam	1,340%	0	5.500.000	62.796			5.500.000
Groningen	1,695%	0	30.000.000	426.304			30.000.000
Schiedam	1,390%	0	5.500.000	62.417			5.500.000
Arnhem	1,345%	0	50.000.000	471.671			50.000.000
Apeldoorn	1,020%	0	15.000.000	90.123			15.000.000
Groningen	1,440%	0	20.000.000	169.644			20.000.000
Barendrecht	1,250%	0	10.000.000	73.973			10.000.000
Zwolle	1,195%	0	10.000.000	66.134			10.000.000
Papendrecht	1,500%	0	9.500.077	72.227			9.500.077
Maastricht	1,310%	0	30.000.000	199.192			30.000.000
Nuenen	0,000%	0	2.320.530	0	59.120		2.261.410
Zutphen	1,520%	0	10.000.000	42.893			10.000.000
Sittard-Geleen	1,245%	0	15.000.000	23.536			15.000.000
Vlaardingen	0,950%	0	10.000.000	12.233			10.000.000
Hoogeveen	1,265%	0	10.000.000	9.704			10.000.000
Groningen	1,255%	0	30.000.000	26.819			30.000.000
Drents overijsselse Delta	1,520%	0	5.000.000	5.414			5.000.000
Drents overijsselse Delta	1,540%	0	5.000.000	5.485			5.000.000
Velsen	1,380%	0	10.000.000	1.134			10.000.000
Amstel, Gooi en Vecht	1,285%	0	20.000.000	7.745			20.000.000
Tilburg	0,000%	0	3.423.332	0			3.423.332
Helmond	0,000%	0	2.500.000	0			2.500.000
Geertruidenberg	0,000%	0	1.500.000	0			1.500.000
<i>Subtotaal overige leningen Decentrale overheden</i>		591.931.085	310.490.414	10.317.717	8.508.735	0	893.912.764
<i>In mindering gebrachte voorziening</i>		0					-3.010.000
<i>Balanswaarde</i>		591.931.085					890.902.764
Totaal		1.112.486.131	371.698.166	28.876.561	54.084.634	1.410.970	1.428.688.692
<i>In mindering gebrachte voorzieningen</i>		-41.462.708					-40.331.516
Balanswaarde verstrekte geldleningen		1.071.023.423					1.388.357.177

Uitgangspunt voor de presentatie van de reserves in de deze jaarstukken is de Nota reserves die door PS op 21 oktober 2016 is vastgesteld. De geactualiseerde instellingsbesluiten voor de reserves zijn in de nota reserves opgenomen.

Het eigen vermogen van de provincie bestaat uit de reserves die worden onderscheiden naar:

- de Algemene reserve
- de Bestemmingsreserves (een bestemmingsreserve is een reserve waar PS een bepaalde bestemming aan hebben gegeven). De veruit grootste bestemmingsreserve van de provincie is reserve Essent.

In de begroting en jaarstukken is bij elk programma per productgroep de bijdrage uit de bestemmingsreserves aangegeven.

I Algemene reserve (nr 0001)

De algemene reserve bestaat uit een aantal componenten:

1 Overhevelingen

Voor het schuiven met lasten tussen verschillende begrotingsjaren wordt de component overhevelingen binnen de algemene reserve gebruikt. Wanneer bijvoorbeeld tijdens het begrotingsjaar blijkt dat een prestatie niet meer tot uitvoering kan komen, kunnen binnen de daarvoor met PS overeengekomen criteria de prestatie en de daarbij horende financiële middelen worden doorgeschoven naar het volgende begrotingsjaar. De component overhevelingen van de Algemene Reserve dient daarbij als tijdelijke stallingsplaats voor de aansluiting tussen de begrotingen van beide jaren.

2 De component 'doorgeschoven begrotingsruimte' in de Algemene Reserve omvat de ruimte op de begroting die op basis van de geactualiseerde inkomstenraming nog niet aan een programma is toegewezen.

3 De component voorfinanciering van de algemene reserve bevat de middelen van activiteiten op de meerjarenbegroting die in de tijd naar voren zijn gehaald. Met het naar voren halen in de tijd ontstaat in een later jaar ruimte op de begroting. Deze ruimte wordt gebruikt om de tijdelijke voorfinanciering via de Algemene Reserve te compenseren.

De mutaties in 2017 hebben betrekking op de voorfinanciering van de intensieve veehouderij en op de voorfinanciering van de regionale uitvoeringsdiensten.

4 Component Risicoreserve (nr. 0505 PS 51/04)

Bij de Voorjaarsnota 2004 is door Provinciale Staten de risicoreserve ingesteld om de beleidsrisico's (de risico's die uitdrukkelijk zijn aanvaard als consequenties van bepaald functioneel beleid en die in de toekomst kunnen leiden tot extra budgettair beslag) af te dekken.

Een nadere toelichting op de risico's die via de risicoreserve worden afgedekt is opgenomen in paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5 Bestuursakkoordmiddelen (PS 63/14)

Bij de behandeling van de Najaarsbrief 2014/begroting 2015 is besloten het restant van de stelpost bestuursakkoord te storten in de component Bestuursakkoord middelen 2011-2015. In het kader van de uitwerking van het huidig bestuursakkoord is ook de component bestuursakkoord-middelen 2015-2019 binnen de algemene reserve ondergebracht.

II Bestemmingsreserves

Reserve Essent

Met de opbrengst van de verkoop Essent is een obligatieportefeuille gevormd en deze opbrengst is in de reserve Essent gestort.

De reserve Essent is onderverdeeld in vier componenten:

1 Immunisatieportefeuille (PS 60/10)

Deze component heeft tot doel om eeuwigdurend jaarlijks de met de aandelenverkoop vervallen dividenduitkering van Essent te compenseren (zie ook de paragraaf Treasury). De reserve wordt gevoed met de jaarlijkse resultaten c.q. het rendement op de immunisatieportefeuille die is gevormd met de verkoopopbrengst Essent (zogenoemd stamkapitaal). Onttrekkingen uit de reserve hebben jaarlijks plaats om de algemene inkomsten in de begroting op niveau te houden. De stortingen betreffen het rendement op de immunisatieportefeuille.

2 Investeringsagenda (PS 60/10)

De reserve staat ten dienste van de investeringsstrategie van de Agenda van Brabant en moet op de juiste momenten de middelen genereren voor de uitvoering van de geplande investeringen. De reserve wordt gevoed met de jaarlijkse opbrengsten (beleggingsrendementen en kapitaalopbrengsten) voortvloeiend uit de aandelenverkoop Essent, voor zover het de middelen betreft die niet zijn aangemerkt als onderdeel van de immunisatieportefeuille.

Onttrekkingen uit de reserve hebben plaats om de projecten uit de investeringsstrategie te realiseren.

3 Dividend- en rentereserve (PS 63/14)

De reserve dient voor het opvangen van rente- en dividendschommelingen en voor het afdekken van eventuele tekorten in het structureel begrote beleggingsrendement van de immunisatieportefeuille. Bij Najaarsbrief 1999 is een Dividendreserve ingesteld om schommelingen in dividendopbrengsten op te vangen.

Bij Najaarsnota 2011 is besloten de reserve tevens in te zetten in relatie tot ons gesloten rentesysteem (integrale financiering). Indien in enig jaar een negatief verschil ontstaat tussen de geraamde en gerealiseerde renteopbrengsten, dan wordt de reserve als buffer ingezet.

In de Najaarsbrief 2014 is voorgesteld om de Dividend- en rentereserve samen te voegen met de Indexatiereserve voor het opvangen van eventuele tekorten in het structureel begrote beleggingsrendement. Het Treasury Committee heeft in juli 2014 over deze integratie een positief advies uitgebracht. Op basis van het advies van de Treasurycommissie van 6 juni 2016 is de maximale stand van deze component bepaald op € 360 mln.

4 Balansverkorting

In 2010 hebben PS besloten de provinciale balans te verkorten door het afwaarderen van investeringsbijdragen aan derden (waar geen provinciaal bezit tegenover staat). Conform het advies van de accountant zijn de geactiveerde bijdragen aan investeringen van derden vervroegd afgeschreven (Zie ook Voorjaarsnota 2010 blz 25/26). Hiervoor is een deel van de opbrengst verkoop Essent aangewend. Het effect van deze maatregel is dat de jaarlijkse kapitaallasten in de begroting komen te vervallen. Door de versnelde afwaardering ontstaat een tekort dat vanaf 2016 jaarlijks wordt aangezuiverd met een storting van € 30 mln in de reserve.

Reserve Cofinanciering Europese programma's (nr. 360 PS 35/08 PS 62/15)

Bij de Voorjaarsnota 2008 hebben PS de reserve cofinanciering Europese programma's ingesteld. Doel van de reserve is de cofinanciering van projecten (inclusief uitvoeringskosten) die medegefinancierd worden door Europa. De provinciale middeleninzet kan per jaar sterk wisselen.

Cofinanciering is beschikbaar voor de volgende onderdelen:

- 1 Operationeel Programma Zuid (OPZuid);
- 2 PlattelandsontwikkelingsProgramma (POP);
- 3 Interregionale samenwerking (Interreg);
- 4 Uitvoeringskosten Europese programma's genoemd onder 1 t/m 3.

Reserve instandhouding onroerend erfgoed (nr. 0410 PS 24/05)

De reserve instandhouding onroerend erfgoed wordt aangewend op basis van de Uitvoeringsnota monumenten (vastgesteld door PS op 1 juli 2004) en de hieruit voortvloeiende beleidsregels, zoals bijvoorbeeld de kerken- en molenregeling. Voornaamste doelstelling is het in stand houden van monumentale waarden. De reserve wordt tevens aangewend voor implementatiekosten, voortvloeiend uit de Uitvoeringsnota monumenten en binnen de doelstelling passende incidentele knelpunten.

De reserve wordt tevens aangewend voor implementatiekosten, voortvloeiend uit de Uitvoeringsnota monumenten en binnen de doelstelling passende incidentele knelpunten.

Omdat restauratiesubsidies vaak een lange voorbereidingstijd hebben, waarbij er zich onvoorziene aspecten kunnen voordoen zoals tijdsduur bij het verkrijgen van de benodigde vergunningen of regelen aanvullende / volledige financiering, heeft de subsidieverlening een grillig verloop. Daarnaast wil de provincie flexibel en adequaat kunnen omspringen met de genoemde reserve.

Reserve Investeringsbudget Landelijk Gebied (nr. 1590 PS 65/06)

De reserve Investeringsbudget Landelijk gebied (ILG) bevat provinciale cofinancieringsmiddelen op grond van de bestuursovereenkomst in het kader van de Wet inrichting Landelijk Gebied (WILG), waarin de provincie meer ruimte krijgt om samen met gemeenten en waterschappen op een effectieve wijze de rijksdoelen voor de fysieke inrichting van het landelijk gebied te realiseren als onderdeel van een integrale regionale gebiedsontwikkeling.

De reserve is o.a. ingezet voor inrichting en morfologie oppervlaktewater, verbetering waterkwaliteit, soortenbescherming, verbetering landbouwkundige structuren, verbrede landbouw, duurzame productiesystemen in de landbouw, landschappelijke kwaliteit, verbeteren bodemkwaliteit en verbeteren landelijke routestructuren. De reserve wordt na afloop van de ILG-periode opgeheven.

Reserve Natuur en landschapsbeleid (voorheen:revitalisering landelijk gebied) (nr. 1690 PS 53/07 PS 08/08 PS burap 2016)

De reserve is bedoeld voor projecten die bijdragen aan:

- samenhangen en robuust netwerk van natuurgebieden incl. verbindingen onderhoud natuur (EVZ);
- behoud en herstel van biodiversiteit;
- goede leef en vestigingsklimaat;
- verankering van natuur en landschap in de samenleving;

Zoals vastgelegd in het beleidskader Brabant Uitnodigend groen 2012-2022.

Het Beleidskader is vastgesteld tot 2022, bij evaluatie van het beleidskader wordt ook de opheffing of voortzetting van de reserve betrokken.

Reserve Ontwikkelbedrijf (nr 1710 PS 56/08 PS 56/09 PS 60/10)

De reserve ontwikkelbedrijf bestaat uit 3 componenten.

Component ontwikkelbedrijf

Reserve behorende bij revolverend investeringskrediet Ontwikkelbedrijf van € 235 mln (PS 56/08) en bestemd voor afdekking van financiële risico's van de investeringen.

De toegestane maximumstand is € 48 mln. Dit is inclusief de omvang van de vanuit deze reserve gecreëerde voorzieningen en exclusief de toevoegingen vanuit de beleidsprogramma's voor afdekking van voorcalculatorische risico's. Dit laatste voor zover het lopende exploitaties betreft.

De toevoegingen betreffen:

- Winsten uit grondexploitaties bij verkoop
- Tussentijdse inkomsten uit grondexploitaties zoals huur of rente
- Bijdrage vanuit overige beleidsterreinen bij aanvang van de exploitatie voor afdekking van voorcalculatorische risico's.

Onttrekking:voor kosten en risicoafdekking van activiteiten van het ontwikkelbedrijf

Aangezien het investeringskrediet waarvoor de risicoreserve bestemd is een perpetueel karakter heeft, ligt het niet voor de hand de reserve op te heffen alleen slechts dan wanneer het investeringskrediet wordt opgeheven.

Component Egalisatie grondkosten

In 2016 is de regelgeving m.b.t. grondexploitaties aangescherpt. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop de kosten van gronden geraamd en verantwoord moeten worden. De reserve-component "egalisatie grondkosten" heeft tot doel de kosten van gronden voor zover die niet geactiveerd mogen worden (BIE en niet-BIE) over de jaren heen te egaliseren. Omdat de kost voor de baat uitgaat, kunnen er grote schommelingen optreden in het

exploitatie-verloop. Deze schommelingen worden via de reserve-component opgevangen waarmee de normale exploitatie voor grote uitschieters wordt behoed.

De reserve dient alleen ter egalisatie van de kosten van grond voor zover die kosten niet kunnen worden gerekend tot de vervaardigingskosten als bedoeld in artikel 63, 3e lid BBV. De vervaardigingskosten die wel kunnen worden geactiveerd zijn nader gespecificeerd in artikel 6.2.4 van het besluit Ruimtelijke ordening.

Component Woningbouwstimulering

Reserve behorend bij Reserve behorend bij investeringskrediet woningbouwstimuleringsmaatregelen (PS 56/09). Dit revolverend investeringskrediet van € 250 mln is bestemd voor diverse woningbouwstimuleringsmaatregelen a.g.v. de kredietcrisis. De maatregelen hebben een eindig karakter. Na afronding van de maatregelen (naar verwachting rond 2019/2020) kan deze component opgeheven worden.

Na afronding van de woningbouwstimuleringsmaatregelen is het restant eventueel beschikbaar voor het component reserve Ontwikkelbedrijf met dien verstande dat daarmee niet de maximumstand overschreden wordt.

Reserve Provinciaal Waterplan (nr.1820 PS 26/11)

In 2010 is de reserve provinciaal waterplan gevormd t.b.v. de dekking van de kosten van het uitvoeringsplan PWP 2010-2015.

Bij afloop van het PWP zal de reserve opgeheven worden, tenzij het PWP verlengd wordt. Ten behoeve van afwikkeling kan de reserve nog enige tijd doorlopen na afloop van het PWP.

Reserve natuurbeheer en ontwikkeling (voorheen du natuur PS 65/14)

De reserve is bedoeld om schommelingen op te vangen in de uitgaven voor:

- beheerskosten natuur;
- natuurbeschermingswet;
- verwerving/inrichting ontwikkelopgave;
- verwerving/inrichting PAS.

Verwerving vindt plaats tot 2027. Daarna wordt bezien of de reserve in stand blijft voor het opvangen van schommelingen in onderhoud en uitvoering van de wet.

Reserve DU-verkeer en vervoer/spaar- en investeringsfonds (nr. 1940 PS 32/11 PS 47/11 / PS 63/14/PS 69/15 PS Burap 2016)

De reserve DU-verkeer en vervoer bevat 3 componenten:

Component 1 betreft de rijksmiddelen voor voormalige specifieke Brede Doeluitkering verkeer en vervoer die via de decentralisatie-uitkering van het provinciefonds worden ontvangen voor:

- OV concessies Brabant
- uitvoering van de regionale maatregelenpakketten
- coördinatie en verbetering van de verkeer en vervoerstack in Brabant

Component 2 Spaar- en investeringsfonds infrastructuur (SIF) is bedoeld voor de aanpak van mobiliteitsmaatregelen om verbindingen binnen Brabant te verbeteren en de internationale bereikbaarheid te vergroten.

De reserve is bedoeld voor maatregelen die uiterlijk in 2023 aanvangen.

Deze reservecomponent wordt gevoed door:

- 18 jaarlijkse stortingen van € 50 miljoen voor de periode 2012 tot en met 2029;
- laatste storting van minimaal 15,3 mln in 2030, naar boven bij te stellen naar aanleiding van de indexatie van de bijdrage aan de PHS.

Component 3 Kapitaallasten

Voor investeringen die in het kader van de nieuwe BBV geactiveerd en afgeschreven moeten worden, wordt de dekking van de toekomstige afschrijvingslasten overgebracht naar een apart deel van de reserve. Uit dit deel worden de toekomstig kapitaallasten gedekt. Afschrijvingslasten worden hiermee geëgaliseerd. Het overbrengen is budgettair neutraal en dekt de gehele afschrijvingslasten.

Reserve grondportefeuille De Kempen (nr 2010 PS 62/12 – Najaarsbrief 2012)

Reserve voor Grondportefeuille de Kempen (gronden en opstallen) waarmee de provincie bijdraagt in projecten. Met de reserve worden de risico's afgedekt met betrekking tot de gronden (bijschrijving rente en waardeontwikkeling) alsmede de eventuele risico's die de provincie loopt bij participatie in projecten. Dit conform projectopdracht Levende Beerze 3.0.

De grondportefeuille wordt aangehouden tot 31-12-2022.

Reserve DU-bodem (PS 69/15)

Reserve voor uitvoering van het convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties welke als doelstelling heeft het ondernemen van acties op 4 hoofdlijnen van beleid, te weten:

- 1) verdere decentralisatie;
- 2) ontwikkeling van een beleid voor de ondergrond;
- 3) ontwikkeling van een gebiedsgerichte aanpak;
- 4) versnelling van de aanpak spoedlocaties met risico's voor de volksgezondheid.

Zie ook convenant bodem en ondergrond op de internetsite van het ministerie van I&M.

De voeding van de reserve is gebaseerd op de decentralisatie uitkering van het Rijk (oud en opvolger van de bijdrageregeling Wet bodembescherming: Chemie-Pack en ISV-3).

Reserve Provinciaal milieu- en waterplan (PMWP)(PS 78/15)

De reserve is bedoeld voor de uitvoering van het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2015-2021 (PMWP).

Voeding is gebaseerd op de bestuursakkoordmiddelen uit het bestuursakkoord 2015-2019 voor het PMWP (in totaal €34,8 mln). En op de toegekende structurele budgetten voor het PMWP door PS.

Verloop reserves

bijlage 4

Reserves	Saldo per 01-01-17	Vermeerderingen		Verminderen		Saldo per 31-12-17
		bijschrijving rente	overige toevoegingen	totaal	waarvan ivm afschrijving	
Centrale reserves						
<i>Algemene reserve (centrale reserve)</i>						
- overheveling	-43.740.669		39.056.011			-4.684.658
- doorgeschoven ruimte	182.232.716			27.878.355		154.354.361
- voorfinanciering	-14.896.437		7.114.514			-7.781.923
- Risicoreserve	116.680.515		9.557.730	9.337.625		116.900.620
- BA middelen 2011-2015	14.000.000			14.000.000		0
- BA middelen 2015-2019	14.865.451		106.143.353	106.632.069		14.376.735
Totaal algemene reserve	269.141.576	0	161.871.608	157.848.049	0	273.165.135
Bestemmingsreserve Essent						
- Immunisatieportefeuille	2.342.387.197		11.225.778	11.225.778		2.342.387.197
- Investeringsagenda	546.310.899		14.333.411	69.534.249		491.110.061
- Dividend- en rentereserve	156.501.392		123.249.817	28.488.146		251.263.063
- Balansverkorting	-416.966.126		30.000.000	-1.694.592		-385.271.534
Totaal bestemmingsreserve Essent	2.628.233.362	0	178.809.006	107.553.581	0	2.699.488.787
Overige bestemmingsreserves						
Res.Co-financiering Europese programma's	54.918.530		12.510.000	15.992.702		51.435.828
Res.instandhouding onroerend erfgoed	10.042.914		2.290.700	2.131.313		10.202.301
Reserve ILG	22.407.844			2.745.144		19.662.700
Reserve Natuur & Landschapsbeleid	8.167.670		7.154.804	7.426.479		7.895.994
Reserve Ontwikkelbedrijf	40.808.616		4.935.687	3.757.953		41.986.351
Reserve Provinciaal waterplan (PWP)	15.431.894			2.050.000		13.381.894
Reserve Natuurbeheer & Ontwikkeling	93.463.999		83.664.383	77.119.905		100.008.477
Reserve DU; Verkeer en Vervoer / SIF	211.889.641		198.711.699	54.692.334		355.909.006
Risicoreserve grondport. de Kempen	694.716		301.894	163.007		833.604
Reserve Bodem; DU Bodem	24.811.477		5.859.167	5.002.993		25.667.651
Reserve PMWP	46.694.325		13.866.935	7.132.473		53.428.788
Totaal overige bestemmingsreserves	529.331.627	0	329.295.270	178.214.302	0	680.412.594
Totaal Reserves	3.426.706.564	0	669.975.884	443.615.932	0	3.653.066.516

Voorziening APPA

De Appa-voorziening is gevormd ter dekking van de verplichtingen die voortvloeien uit de algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. Op basis van actuariële berekeningen van Loyalis wordt de contante waarde van de pensioenverplichtingen per 31 december elk jaar bij de jaarrekening geactualiseerd.

Voorziening grondwaterheffing (nr 240 PS 24/05)

De kosten van het grondwaterbeheer worden bestreden uit de grondwaterheffing. De nog niet tot besteding gekomen middelen uit de grondwaterheffing worden in de voorziening gestort.

Voorziening risico beleidswijzigingen Ruimtelijke ordening

In verband met de wijzigingen van het bestaand beleid m.b.t. de Verordening ruimte loopt de provincie een risico. Naar aanleiding van het Burgerinitiatief "Megastallen Nee" en de uitbraak van de Q-koorts epidemie, is het ruimtelijk beleid m.b.t. de intensieve veehouderij aangepast en zijn de ontwikkelmogelijkheden van de Landbouw Ontwikkelingsgebieden (LOG's) ingeperkt. In verband met dit risico is bij de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd.

Voorziening omgevingsdiensten

Voor het aandeel dat de provincie heeft in deze omgevingsdiensten is bij de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd. Op basis van de verwachting omtrent het eigen vermogen van de omgevingsdiensten per 31 december 2017 wordt de voorziening in 2017 geactualiseerd.

Voorziening onderhoud Noordbrabants Museum (PS 38/12)

De voorziening is ingesteld ter financiering van het groot onderhoud en vervangingsinvesteringen Waterstraatcomplex, Noordbrabants Museum en het provinciaal Depot voor bodemvondsten. Een en ander op basis van een 25 jarig onderhoudsplan. Klein/ dagelijks onderhoud verloopt via een beheersstichting. Onttrekking aan de voorziening geschiedt aan de hand van de werkelijke kosten op basis van het meerjarig onderhoudsplan.

Voorziening onderhoud provinciale gebouwen (nr 1040 PS 24/05)

De onderhoudskosten van de provinciale gebouwen fluctueren jaarlijks. Om deze fluctuerende lasten op te kunnen vangen is een onderhoudsegalisatievoorziening gewenst. Het betreft de provinciale gebouwen: hoogbouw (inclusief audiovisuele voorzieningen/beveiliging en beheer kunstwerken), nieuwbouw, en het PCC. Voor het onderhoud aan deze panden worden periodiek zgn. onderhoudsboeken opgesteld.

Risicovoorziening ontwikkelbedrijf/grondbank

Voor de garantie tot overname van per 2020 niet uitgegeven grond in projectvestiging glastuinbouw Deurne is bij de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd tot een bedrag van € 15.412.322. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd.

Risicovoorziening algemeen

In relatie tot de garantie aan de TOM is bij de jaarrekening 2013 een risicovoorziening gevormd. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd.

Voorzieningen die rechtstreeks in mindering zijn gebracht op de activa.

Naast de voorzieningen die aan de passivakant van de geprognosticeerde balans zijn opgenomen, kent de provincie ook een aantal voorzieningen waarvan in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en

gemeenten is voorgeschreven dat deze rechtstreeks op de waardering van het actief in mindering gebracht dienen te worden. Het overzicht van deze voorzieningen is eveneens opgenomen.

Verloop van de voorzieningen

bijlage 5

Overzicht van voorzieningen	Saldo per 01-01-17	Toevoegingen	Verminderen door:		Saldo per 31-12-17
			vrijval	aanwending	
Voorziening APPA	12.864.609		1.717.762		11.146.847
Voorziening Grondwaterheffing	23.112.375	3.882.194		1.363.164	25.631.405
Voorziening beleidswijzigingen RO	172.000	463.145			635.145
Voorziening Omgevingsdienst	0	871.985		391.985	480.000
Voorziening Onderhoud NBM	1.166.449	344.372		486.952	1.023.869
Voorziening Onderhoud Provinciehuis	1.360.027	343.174		741.057	962.144
Risicovoorziening Ontwikkelbedrijf/grondbank	16.841.461		369.947		16.471.514
Risicovoorziening algemeen*	0				0
Totaal Voorzieningen	55.516.921	5.904.870	2.087.709	2.983.158	56.350.924

Verloop van voorzieningen die rechtstreeks in mindering zijn gebracht op de activa

Overzicht van voorzieningen	Saldo per 1-1-2017	Toevoegingen	Verminderen door:		Saldo per 31-12-2017
			vrijval	aanwending	
Voorziening grondexploitaties	5.260.519	1.179.481		510.000	5.930.000
Voorziening Dubieuze Debiteuren	1.001.092		35.622	2	965.469
Voorziening leningen aan deelnemingen	22.976.153	4.321.783			27.297.936
Voorziening overige leningen	8.569.188		2.570.521	3.468.970	2.529.697
Voorziening Escrow	4.164.771		687.283		3.477.488
Voorziening Kap.verstrekking aan deelnemingen	6.228.996	4.781.238			11.010.234
Voorziening Leningen overig verbonden partijen	7.443.366	710.516		4.000.000	4.153.882
Risicovoorziening algemeen*	2.474.000	2.266.000		1.400.000	3.340.000
Voorziening Leningen Openbare Lichamen	0	3.010.000			3.010.000
	58.118.086	16.269.018	3.293.426	9.378.972	61.714.706

Verloop tranitoria

bijlage 5a

Overlopende activa: Voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel

	Saldo per 1-1-2017	Toevoegingen	Ontvangen	Saldo 31-12-2017
Nog te ontvangen Europese commissie	33.018.241	15.401.761	0	48.420.003
Nog te ontvangen TB OPzuid EC	4.545.082	0	0	4.545.082
Vooruitontvangen EC	3.247.050	922.463	0	4.169.513
Totaal Europese overheidslichamen	40.810.374	16.324.225	0	57.134.598
Sanering MOB-complexen	12.302.260	48.345	31.563	12.319.042
Nog te ontvangen bedragen Rijk	23.347.117	20.363.171	23.347.117	20.363.171
Kruisposten Schatkistbankieren	0	2.593.960.313	2.593.960.313	0
Vooruit ontvangen EZ	331.278	0	1.264.743	-933.465
Nog te ontvangen rente geldleningen Rijk	2.580.636	54.531.951	54.521.869	2.590.718
rente kasgeldleningen openb. lichamen	2.949.411	58.879.703	57.220.485	4.608.629
Totaal Rijk	41.510.702	2.727.783.483	2.730.346.091	38.948.095
Nog te ontvangen bedragen van overige overh(A29C)	1.790.140	4.185.401	4.565.621	1.409.921
Kruisposten stimulus	-58.491	0	35.015	-93.506
Vooruitbetaald aan Stimulus ihkv OP-Zuid	0	22.742.097	20.354.176	2.387.921
Nog te ontvangen TB provincies	10.404.473	344.103	2.292.500	8.456.076
Afdrachten gemeenten RvR	6.811.500	4.450.950	700.000	10.562.450
Geldleningen openbare lichamen	0	31.974.322	31.974.322	0
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	18.947.622	63.696.874	59.921.634	22.722.861
Totaal generaal	101.268.698	2.807.804.581	2.790.267.725	118.805.554

Verloop transitoria

Bijlage 5a

Overlopende passiva: de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel

	Saldo per 1-1-2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo per 31-12-2017
<i>Europese overheidslichamen</i>					
04.03.03 OP zuid	2.845.459	0	0		2.845.459
06.03.02 Interreg	-44.549	93.390	220.290		-171.448
<i>Totaal Europese overheidslichamen</i>	<i>2.800.910</i>	<i>93.390</i>	<i>220.290</i>	<i>0</i>	<i>2.674.011</i>
<i>Het Rijk</i>					
05.03.05 PPS-A59	63.159.807	899.010	15.677.724		48.381.094
06.03.04 Jeugdhulpverlening	0				0
02.01.07 Stads- en dorpsvernieuwing	943.852		13.617		930.235
02.01.01 Stedelijke vernieuwing (ISV)	1.780.173				1.780.173
03.02.03 Besluit luchtkwaliteit	-915.514		-35.000		-880.514
02.01.01 Prov. Ambitie statement/DuurzaamDoor	0				0
03.02.04 Decentralisatie-uitkering: ISV-3	2.503.114		83.544		2.419.570
05.01.06 BDU	185.890.201		74.445.038		111.445.163
05.03.04 Leefbaarheid N69	711.672				711.672
05.03.05 N-69	54.741.093		162.124		54.578.969
03.02.02 Decentralisatie-uitkering; Externe veiligheid	367.174		152.087		215.087
04.04.04 Decentralisatie-uitkering; Green deal proeftuinen zonne-energie en biobased economy	2.595.226				2.595.226
02.02..05 Decentralisatie-uitkering; Green deal zonnepanelen asbestdaken	35.336		12.335		23.001
03.04.01 Decentralisatie-uitkering; Rijks-EHS	15.264.816		13.917.485		1.347.331
<i>Totaal het Rijk</i>	<i>327.076.953</i>	<i>899.010</i>	<i>104.428.954</i>	<i>0</i>	<i>223.547.009</i>
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>					
01.02.01 Bijdrage Brabantstad	0				0
03.03.02 Compensatie natuur- en landschapswaarden	393.679	521.555			915.234
03.01.02 Rivierbedcompensatie afgedamde maas	301.721		301.720,57		0
03.03.02 Bijdrage Groene geleidingszone HSL	0				0
03.02.04 IPO-boog	324.964		62.720		262.244
<i>Totaal overige Nederlandse overheidslichamen</i>	<i>1.020.363</i>	<i>521.555</i>	<i>364.441</i>	<i>0</i>	<i>1.177.478</i>
Totaal-generaal	330.898.227	1.513.956	105.013.684	0	227.398.497

Vaste schulden

bijlage 6

Lening- nummer	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Rente- percen- tage	Restantbedrag van de lening aan het begin van het dienstjaar	Bedrag van de in de loop van het dienstjaar opgenomen leningen	Bedrag van de rente of het rentebe- standdeel	Bedrag van de aflossing of het aflos- singsbestanddeel	Restantbedrag van de lening aan het einde van het dienstjaar
-------------------	---	---------------------------	---	---	--	---	---

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

PPS-A59	80.850.377	3,475	27.662.665		888.092	6.555.971	21.106.694
BOM-lening*	2.566.666	PM	2.566.666				2.566.666
Totaal	83.417.043		30.229.331	0	888.092	6.555.971	23.673.360

* = Schuldrelatie met het Ministerie van Economische Zaken

Overzicht van door de provincie gewaarborgde geldleningen

Bijlage 7a

Lening nummer	Omschrijving van het doel der door de provincie gewaarborgde lening en door wie deze is aangegaan	Omschrijving van het geen door de provincie wordt gewaarborgd	Datum van het door de provincie genomen besluit/ Datum van het goedkeuringsbesluit	Wijze van aflossing	Bedrag v/d aflossing of van de annuïteit	Rente % van de lening	Totaalbedrag dat op de lening is opgenomen	Restantbedrag van de gewaarborgde lening op 01-01	Restantbedrag van de gewaarborgde lening op 31-12
108	Stichting Pantein te Boxmeer	Rente+afl	02.06.1985 21.08.1985	40 jr Afl.	332.721,00	8,000	1.815.121	332.721	0
Totaal							1.815.121	332.721	0

Overzicht van gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen
Bijlage 7b

Nr	Oorspronkelijk bedrag	Door wie de lening is aangegaan	Gevallen van gemeenschappelijke waarborging van de lening	Datum van besluit		Restant per 1 januari	Aflossings- bestanddeel	Restant per 31 december		
				Namen van andere lichamen die waarborgen	Deel dat door de provincie is gewaarborgd					PS c.q. GS
a.	2.500.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	2.500.000	0	2.500.000	Aflossing op 01-06-2022
b.	27.500.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	17.500.000	17.500.000	0	Aflossing op 15-12-2017
c.	6.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	6.000.000	0	6.000.000	Aflossing op 04-07-2018
d.	25.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	25.000.000	0	25.000.000	Aflossing op 15-12-2020
e.	10.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	10.000.000	10.000.000	0	Aflossing op 08-08-2017
f.	10.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	10.000.000	10.000.000	0	Aflossing op 28-09-2017
g.	8.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	8.000.000	8.000.000	0	Aflossing op 02-01-2017
h.	17.500.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	0	0	17.500.000	Aflossing op 15-02-2018
i.		Nationaal Groenfonds	Overige provincies	13,10%	PS 207694	3-12-1998	-7.995.901		11.304.099	Saldo van de door het Nationaal Groenfonds aangetrokken kortlopende leningen
Totaal	106.500.000						71.004.099	45.500.000	62.304.099	
							9.301.537		8.161.837	Aandeel NBr 13,1%

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking

Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Geldleningen Havenschap	0	-	-	-	<p>T.a.v. de door het Havenschap te sluiten geldleningen staat elk der deelnemers naar rato in (provincie en gemeente Moerdijk ieder voor 50%) voor de betaling van rente en aflossingen, zonder dat daarvoor een afzonderlijk besluit is vereist.</p> <p>In de PS-vergadering van 2 juli 2016 is ingestemd met de nieuwe governance van het Havenbedrijf en het Havenschap. Daarbij is ook ingestemd met de wijze waarop het Havenbedrijf zal worden gefinancierd. De financiering van het Havenbedrijf gebeurt door het Havenschap. De leningen die het Havenschap aantrekt worden direct doorgezet naar het Havenbedrijf. Daartoe is een kredietovereenkomst opgesteld waarin een kredietplafond is vastgesteld van € 280 miljoen. Jaarlijks wordt door het bestuur van het Havenschap een kredietlimiet vastgesteld die niet mag uitstijgen boven het kredietplafond. De kredietlimiet voor 2018 is door het bestuur van het Havenschap vastgesteld op € 147,1 miljoen. Ter beperking van het risico heeft het Havenschap zekerheidsrecht op alle bezittingen van het Havenbedrijf (hypotheekrecht op alle vastgoed en pandrecht op alle vorderingen).</p> <p>Bij de vaststelling van de Havenstrategie Moerdijk 2013 t.b.v. kern Moerdijk is door PS op 4 juli 2014 (Statenbesluit 29/14) ingestemd met een mogelijke garantstelling voor eventuele aanvullende financiering van max. € 12,5 mln. Op 9 december 2014 is door GS besloten om een incidentele subsidie te verlenen van € 22.500.000 in de vorm van een geldlening (€ 10.000.000) en in de vorm van een garantstelling (€ 12.500.000) aan de gemeente Moerdijk voor de uitvoering van de waarborgregeling Kern Moerdijk voor de periode tot 1 januari 2030 in het kader van de Algemene subsidieverordening Noord-Brabant. Per 1 januari 2030 draagt de gemeente Moerdijk de waarborgregeling over aan Havenbedrijf Moerdijk. De voortdurende vertraging van het LPM heeft een negatief effect op de initiële grondexploitatie. Dit wordt veroorzaakt door oplopende rentelasten en een opwaartse druk op de aanlegkosten door de aantrekkende economie. Het niet of later kunnen voldoen aan de huisvestingsvraag van bedrijven leidt voor het Havenbedrijf ook tot economisch nadeel.</p> <p>In de Begroting 2018 wordt door het Havenbedrijf op basis van de risico inventarisatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 19,9 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 97,3 miljoen. Het weerstandsvermogen van het Havenbedrijf wordt daarmee voldoende groot geacht om (on)voorzien tegenvallers op te vangen.</p>
Brabantse verkoopgarantie en garanties aan corporaties en projectontwikkelaars	250.000.000	variabel	-	4.697.180	<p>In 2009 is een pakket maatregelen vastgesteld voor de aanpak van de krediet-crisis. In totaal € 250 mln. is bestemd voor het stimuleren van de woningbouw, opgebouwd uit € 205 mln. revolverend en een buffer van € 45 mln. (ultimo 2017 feitelijk € 4,7 mln.) binnen de Reserve ontwikkelbedrijf (zie paragraaf 7). Het resterende pakket bestaat nog uit de Brabantse investeringsfondsen en de Startersmaatregelen.</p>

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking

Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Financiering van RvR CV's	50.000.000	-	5.430.608	-	In 2002 is besloten tot een 2e tranche van maximaal € 155,0 mln. Het uiteindelijke programma inclusief rente t/m 2011, sanering glastuinbouwlocaties en MOB-complexen heeft een omvang van € 128,4 mln. Ultimo 2013 staat hiervan € 98,3 mln. open. De ORR moet dit bedrag terugverdienen. Als gevolg van de verslechterde marktomstandigheden liepen de kavels terug, maar is er sinds 2014 weer sprake van een toename (51 t.o.v. 36 in 2013 en 34 in 2012) en dat heeft zich ook in 2015 voortgezet, 54 kavels zijn er verkocht. In 2015 is besloten om ook de laatste partner (BNG GO) uit te kopen. De in eerste instantie geplande samenwerking kwam helaas niet van de grond. De provincie is nu 100% eigenaar van Ruimte voor Ruimte Beheer BV en voor 99% van de beide CV's. Deze overname is gebaseerd op een positieve businesscase met bijbehorende risico- analyse. Daaruit blijkt dat de risicoreserve een kleinere voorziening moet aanhouden dan nu het geval is. De nieuwe businesscase is o.a. gebaseerd op het samenvoegen van de beide CV's, waardoor het positieve eigen vermogen in I CV wordt gebruikt voor het dekken van het negatieve eigen vermogen in II CV. Voor de financiering is in januari 2016 een lening van maximaal € 50 miljoen aangetrokken bij de BNG Bank. De provincie heeft zich hiervoor borggesteld, maar daarvoor in de plaats heeft de provincie de mogelijkheid om hypotheek te vestigen op de gronden van de RvR CV's. <u>Per ultimo 2017 bedraagt de uitstaande hoofdsom € 18 miljoen.</u>
Garantstelling voortvloeiend uit de leningovereenkomst met de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij.	2.375.058				Bij het sluiten van de leningovereenkomst met de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij zijn ook de garantstellingsovereenkomsten opnieuw gesloten met een drietal partijen. Ter afdekking van het risico is ultimo 2017 gezamenlijk voor de geldlening en de garantstellingen een voorziening getroffen van 2,5 miljoen
Garantstellingen in het kader van de voorfinanciering subsidieregeling particulier natuurbeheer Noord-Brabant	23.136.300	-	-	-	Aan het Groenfonds zijn twee garantstellingen afgegeven voor de voor-financiering van de provinciale subsidieregeling particulier natuurbeheer. De eerste garantstelling betreft de betalingsverplichtingen die voortvloeien uit de leningen die Groenfonds aantrekt. De tweede garantstelling betreft het geval de subsidiegrondslag vervalft. Bij elkaar genomen gaat het om maximaal € 23,1 mln. De garanties lopen door tot 2042 PS(29/08).

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking

Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Garantie ter ondersteuning van de realisatie van het Regionale Bedrijventerrein Land van Heusden en Altena	2.500.000	-	-	2.500.000	<p>Werkendam, Woudrichem en Aalburg ontwikkelen in het Land van Heusden en Altena een regionaal bedrijventerrein met drie subregionale bedrijventerreinen. Dit wordt gekoppeld aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen in de regio, waarbij de gemeenten samenwerken met de BOM. Gezien de forse financiële belasting voor de relatief kleine gemeenten, heeft de provincie zich in 2010 onder voorwaarden bereid verklaard om garant te staan voor een bedrag van € 2,5 mln. De afdekking komt zo nodig ten laste van de Reserve ontwikkelbedrijf.</p> <p>Het project heeft een aantal jaren stilgelegen door de slechte marktomstandigheden voor de uitgifte van bedrijfsgrond. In 2015 zijn de gemeenten, via hun regionale ontwikkelingsbedrijf, begonnen met de uitvoering van de eerste fase van het inmiddels tot "Kop van Brabant" gedoopte regionale bedrijventerrein. In 2016/2017 hebben de gemeenten en de provincie gezamenlijk vastgesteld dat de tweede fase niet kan worden gerealiseerd, omdat de voordracht van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als Werelderfgoed bij de Unesco in gevaar zou kunnen komen. De gemeenten hebben vervolgens een beroep gedaan op de garantiebrieven van 2010 en om uitkering van het maximale garantiebedrag gevraagd (€ 2,5 miljoen). In december 2017 zijn bestuurders van de gemeenten en de gedeputeerde van Ruimtelijke Ontwikkeling overeen gekomen dat de provincie de gevraagde uitkering zal doen, onder de voorwaarde dat de gemeenten overgaan tot terugbetaling als aan het einde van de rit blijkt dat het regionale ontwikkelbedrijf (ROB) tegen de verwachting in geen verlies lijdt op haar projecten. Van deze terugbetalingsverplichting zal de provincie afzien als de per 1 januari 2019 aantredende gemeenteraad van de nieuwe gemeente Altena het bedrag investeert in de havenontwikkeling bij Werkendam.</p>
Garantie tot overname van per 2020 niet uitgegeven grond in projectvestiging glastuinbouw Deurne	28.938.794	-	-	16.471.514	<p>De provincie heeft een garantie afgegeven om de grond eventueel over te nemen. Op basis van de risicoanalyse ultimo 2017 is het risico in 2020 becijferd op € 16,472 miljoen. In de risicovoorziening is dit bedrag afgedekt. Tot en met 2019 zal jaarlijks bezien worden of een bedrag moet worden gedoteerd om in 2020 de risicovoorziening op het gewenste niveau te hebben.</p>
Garantstelling door de provincie aan ROC West-Brabant ter afdekking van het risico dat de cash-inkomsten voor het CIV Biobased lager uitvallen dan geraamd.	300.000	100%	300.000	-	<p>ROC West-Brabant is voornemens een Centrum voor Innovatief Vakmanschap te starten op het vakgebied van de biobased economy (CIV Biobased), daarbij gebruik makend van de subsidieregeling van het Rijk voor opzetten van dergelijke Centra voor Innovatief Vakmanschap. Doelstelling van het CIV Biobased is om te voorzien in de behoefte aan adequaat opgeleid personeel voor bedrijven en instellingen die actief zijn in de biobased economy door intensieve samenwerking van onderwijs, bedrijfsleven en overheid. Het CIV Biobased draagt hiermee bij aan de beleidsdoelen van het Economisch Programma Brabant.</p> <p>Het project heeft een looptijd van 2013 t/m 2017. De garantstelling is verleend onder de opschortende voorwaarde dat de totale projectkosten in deze projectperiode minimaal € 3.800.000,- bedragen. De provincie staat garant voor een tekort aan begrote cash-inkomsten ter financiering van de begrote projectkosten tot maximaal € 3.800.000,- maximum zijn niet subsidiabel. Indien garantstelling niet wordt geëffectueerd, dan komen de middelen weer beschikbaar voor het economisch programma. Begin 2018 zal worden beoordeeld of de garantstelling zal worden ingeroepen.</p>

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking

Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Borgstelling op een lening die het IPO is aangegaan bij de BNG Bank.	420.000	0%	-	-	Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft besloten tot (herhuisvesting) van het IPO-Bureau naar een nieuwe kantoorlocatie. De benodigde financiering (€ 1.200.000) wordt verstrekt door de BNG. De BNG vraagt hiervoor een borgstelling. De provincie Noord-Brabant en een andere provincie hebben zich bereid verklaard om borg te staan. De provincie Noord-Brabant stelt zich garant voor een bedrag van € 600.000. De looptijd van de lening is 10 jaar. De kosten van de verhuizing komen ten laste van de IPO begroting. Voor de dekking van de begroting van het IPO dragen alle provincies jaarlijks een bijdrage af aan het IPO. De provincie Noord-Brabant heeft als aanvullende voorwaarde gesteld dat indien er aanspraak op de borgstelling wordt gemaakt, de provincie Noord-Brabant bevoegd is om de aanspraak te verrekenen met de reguliere bijdragen die de provincie doet aan het IPO. Naar verwachting zal de borgstelling niet ingeroepen worden. Er zal dan ook geen beslag worden gelegd op een reserve. De restant hoofdsom bedraagt per 31 december 2017 € 840.000,- . Het maximale risico voor de provincie Noord-Brabant is per 31 december 2017 € 420.000,-
Garantstelling aan de Stichting Zero Emissie Busvervoer voor de ondersteuning van de subsidie aanvraag bij de ELENA-faciliteit voor de Europese Investerings Bank (EIB).	860.974	100%	-	-	De provincie Noord-Brabant werkt samen met de stichting ZEB aan de transitie naar zero emissie busvervoer. De stichting ZEB heeft voor de financiering van praktijkproeven met elektrische bussen in Noord-Brabant en Limburg een subsidieaanvraag ingediend bij de ELENA-faciliteit van de Europese Investerings Bank (EIB). Ter ondersteuning van die aanvraag heeft de provincie Noord-Brabant een garantiestelling afgegeven (letter of endorsement) voor een bedrag van € 860.973,75. De reservering wordt gedaan uit de te verwachten vrije ruimte uit het meerjarenprogramma verkeer en vervoer 2013. De reservering dient minimaal voor een periode van 3 jaar na ondertekening van het EIB-contract te worden gehandhaafd, eventueel nog aan te vullen met de door de EIB benodigde proceduretijd om één en ander af te handelen, mocht na 3 jaar blijken dat niet aan de verplichtingen is voldaan. Inmiddels heeft de finale audit door een door de EIB aangezochte accountant plaatsgevonden. Het accountantsverslag is ook reeds aangeboden aan de EIB. De finale beoordeling door de EIB is inmiddels afgerond. De eindafrekening richting de stichting ZEB door de EIB heeft ook al plaats gevonden. <u>Op basis daarvan kan worden geconcludeerd dat de EIB geen gebruik zal maken door de provincie afgegeven garantiestelling.</u>

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking
Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Garantstelling aan REWIN voor de ondersteuning van de subsidie aanvraag bij het Ministerie van SZW.	1.200.000	15%	180.000	-	<p>De regio West-Brabant werkt aan het opstellen van het Sectorplan West-Brabant. Met een regionaal sectorplan wordt mede met inzet van Rijksmiddelen (de zogenaamde derde tranche Assher gelden) gewerkt aan het versterken van de mobiliteit en inzetbaarheid van werknemers en werkzoekende voor het bedrijfsleven in een regio. Het sectorplan richt zich primair op de sectoren Maintenance Logistiek.</p> <p>De financiering van maatregelen uit het sectorplan komen voor maximaal 50% uit Rijksmiddelen en 50% uit middelen van deelnemende bedrijven en/of lokale en provinciale overheden. Om tot een aanvraag van te kunnen komen dient de hoofdaanvrager (REWIN) zich garant te stellen voor 80% van de gevraagde Rijkssubsidie. Het betreft een totaalbedrag van € 2.000.000,- met een garantstelling van € 1.600.000,-. Door partners in de regio is aan de provincie gevraagd zich op te werpen als één van de partijen voor die garantstelling. De andere partij wordt gevormd door de gezamenlijke RPA gemeenten, die voor het meest risicovolle deel (de algemene kosten) gevraagd zullen worden garant te staan.</p> <p>Het risicoprofiel is vastgesteld en wordt geschat op 15%. De middelen worden aan de risicoreserve toegevoegd. De garantstelling kent een looptijd van drie jaar. In juni 2018 vindt door de aanvrager eindverantwoording plaats aan het Ministerie SZW, en de provincie, waarna inzichtelijk wordt of garantstelling noodzakelijk is.</p>
Garantstelling aan Stichting S&T voor het realiseren van vermarktbare innovaties	84.536	100%	84.536		<p>Het project EU4Sports Cluster Alliance is in oktober 2015 door de Europese Commissie met subsidie gehonoreerd. Stichting Sports&Technology is één van de partners. Bij de toekenning van de subsidie is gekeken naar de financiële situatie van de verschillende partners. Deze is bij S&T normaal gesproken in balans, maar de stichting boekte net op dat moment een klein verlies. Omdat de Europese Commissie ervan overtuigd wil zijn dat de stichting haar inbreng in het project waarmaakt, vraagt zij om een garantstelling ter hoogte van de voorfinanciering van € 84.536,07 (=70% van de door haar verleende bijdrage aan de activiteiten van S&T).</p> <p>Zonder garantstelling kan het project geen doorgang vinden en verzwakt de positie van S&T in het domein van Europese subsidies. Nu heeft de stichting een sterk track record en goede naam. Vanwege het belang voor de uitvoering van het provinciaal beleid rond sport en innovatie willen we deze positie behouden. Net zoals in 2016, is het financieel resultaat van de stichting in 2017 (licht) positief. Het project is inmiddels inhoudelijk afgerond. In de komende maanden wordt gewerkt aan de verantwoording van het project richting de Europese Commissie.</p> <p>De garantstelling heeft een looptijd van 1-1-2016 t/m 31-12-2018.</p>
Project Grenzeloos werken gericht op invulling van vacatures in België en Duitsland met Nederlandse werkzoekenden	500.000	15%	75.000		<p>FNV beschikt niet over de benodigde eigen vermogen van tenminste 80% van het aangevraagde subsidiebedrag dat wordt aangevraagd bij het ministerie van SoZaWe van de regeling cofinanciering sectorplannen 2015. Uit de Samenwerkingsovereenkomst volgt dat de Provincie Noord-Brabant samen met de Provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland, Limburg en Zeeland de financiële risico's gezamenlijk dragen. Voor de PNB gaat het om maximaal € 500.000 in een periode van 2 jaar.</p> <p>De aantastellina heeft een looptijd van 1-1-2016 t/m 1-2-2018.</p>

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking

Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
<p>Sectorplan Noordoost-Brabant richt zich op beroepen waarin naar verwachting op de korte en (middel)lange termijn vacatures beschikbaar zijn, in de regio Noordoost-Brabant. Agrifood Capital beschikt niet over een eigen vermogen van ten minste 80% van het aangevraagde subsidiebedrag. Derhalve dienen een of meerdere partijen uit het samenwerkingsverband zich garant te stellen.</p>	673.362	15%	101.004		<p>De totale kosten van het sectorplan bedragen € 3.659.150,-. Door het samenwerkingsverband wordt aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een subsidie gevraagd van € 1.829.575,-. De benodigde garantstelling bedraagt 80% van de subsidie, zijnde € 1.463.660,-. U bent bereid om voor 50% van de benodigde garantstelling garant te staan. Wij verstrekken u een subsidie in de vorm van een garantstelling voor de overige 50%, zijnde maximaal € 731.830,-.</p> <p>De speerpunten van deze samenwerking als volgt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meer werkgevers actief aan de slag; 2. Jongeren goed opgeleid voor de arbeidsmarkt; 3. Iedereen doet mee in de speerpuntsectoren. <p>Plan moet leiden tot een totaal van 800 baangaranties in een periode van twee jaar</p> <p>De garantstelling heeft een looptijd van 1-1-2016 t/m 31-12-2017</p> <p>Aanpassing van garantstelling d.d. 01-08-2016 (C2191870-4047370) naar € 673.362.</p> <p>Een eerste tussenevaluatie van het sectorplan heeft plaatsgevonden. Een verlening van de looptijd tot 1 juni 2018 is goedgekeurd. Het sectorplan dient midden 2018 te zijn afgerond.</p>
<p>Sectorplan Midden-Brabant richt zich op beroepen waarin naar verwachting op de korte en (middel)lange termijn vacatures beschikbaar zijn binnen de arbeidsmarktregio Midden-Brabant. Dit sluit aan op de agenda van het Bestuursakkoord, waarin het zorgdragen voor voldoende en gekwalificeerd personeel op zowel de korte als lange termijn hoog op de agenda staat. Daarnaast is er sprake van brede samenwerking in de regio.</p>	739.855	15%	110.978		<p>De totale kosten van het sectorplan bedragen € 3.699.275,-. Door het samenwerkingsverband wordt aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een subsidie gevraagd van € 1.849.637,-. De benodigde garantstelling bedraagt 80% van de subsidie, zijnde € 1.479.710,-. Wij verstrekken u een subsidie in de vorm van een garantstelling voor 50% van voornoemd bedrag, zijnde maximaal € 739.855</p> <p>Daarnaast is er sprake van brede samenwerking in de regio. Stichting Midpoint is de hoofdaanvrager. Deze stichting is een tripartiet regionaal samenwerkingsverband van de drie O's in de regio Midden-Brabant. De speerpunten van deze samenwerking bestaat uit drie pijlers:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inclusieve arbeidsmarkt met arbeidsparticipatie voor alle burgers in de regio ('flexicurity'); 2. Arbeidsmarkt en mobiliteit (iedereen 'Fit for Employability'); 3. Een eigentijdse arbeidsmarktinfrastructuur <p>Plan moet leiden tot een totaal van 800 baangaranties in een periode van twee jaar</p> <p>De garantstelling heeft een looptijd van 1-1-2016 t/m 31-12-2017. De verantwoording van het regionaal Sectorplan Midden Brabant is ingediend en al in concept besproken met Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De definitieve afronding vindt uiterlijk 1 april 2018 plaats.</p>
<p>Garantstelling indien er een aantoonbaar tekort is in de financiële dekking van de kosten van het technologische risico wegens uitval van de materialen na de implementatie van de AC inverters. Het betreft een maximum subsidiebedrag.</p>	1.000.000	100%	-	-	<p>De daadwerkelijk gemaakte kosten van de volgende activiteiten in komen aanmerking: Het project brengt technologische risico's met zich mee, indien technologische uitval van minimaal 50% zich voordoet kan een beroep worden gedaan op de garantstelling.</p> <p>De garantstelling heeft een looptijd van 1-1-2016 t/m 1-7-2020</p> <p>De garantstelling valt onder de subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant, Hoofdstuk 2 § 2 green Deal Zonneceltechnologie (Rijksmiddelen)</p>

Overige garantieverplichtingen en risico-afdekking
Bijlage 7c

Garantieverplichting	Maximum risico voor provincie	Percentage af te dekken	Afdekking in Risicoreserve / voorziening	Afdekking in Reserve/Voorziening ontw.bedrijf	Toelichting
Garantie om risico's tot en met de eerste boring van de projecten af te dekken. EFB participeert voor € 3,5 mln. in Geothermie BV.	3.500.000	100%	-	-	Het genoemde bedrag is een maximum subsidiebedrag. Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komt het waardeverlies van het geïnvesteerde vermogen in de activiteiten tot en met de eerste boring inclusief projectontwikkeling, bodemonderzoek en booractiviteiten ten behoeve van 5 aardwarmteprojecten in aanmerking voor de subsidie. De omschrijving van deze activiteiten is gebaseerd op de aanvraag. Er zijn drie scenario's: 1. Er is sprake van een misboring die leidt tot een uitkering van de Regeling Nationale EZ-subsidies (RNES) en stopzetting van het betreffende aardwarmteproject; 2. Er is sprake van een boring waarbij de RNES-verzekering niet uitkeert, maar de reservoir-capaciteit zodanig is dat een waardevermindering optreedt van de investering; 3. Het project wordt gedurende de ontwikkelingsperiode, maar voordat de eerste boring plaatsvindt, stopgezet vanwege gegronde redenen.
In de ondertekende samenwerkingsovereenkomst is de garantiestelling afgegeven voor een tweetal risico's. Deze zijn afgegeven ter verlichting van de financiële risico's van de gemeenten Cuijk en Mook en Middelaar bij de aanleg (€ 0,65 mln.) en het beheer en onderhoud (€ 0,2 mln.) van de brug.	850.000	100%	850.000	-	Voor het afdekken van de garantiestelling is in 2015 een storting gedaan in algemene risicoreserve van totaal € 850.000. Daarvan wordt in 2018 € 200.000 aangesproken.
			7.132.127	23.668.694	

Informatie i.v.m. ontslagregelingen

bijlage 8

Conform de door u vastgestelde formats geven wij u inzicht in de uitdiensttredingen in 2017, alsmede in de categorisering van de loonkosten.

UITDIENSTREDINGEN

(aantal uitdiensttredingen)

Schaal	Einde arbeids-overeen-komst	Einde tijdelijke aanstelling	Ontslag door werkgever	Ontslag op eigen verzoek	Ouder-doms-pensioen	Overlijden	Eindtotaal
05					1		1
06				1	2		3
07			1		1		2
08					2		2
09					1		1
10				4	1		5
11				11	3		14
12				6		1	7
13				6			6
15	1			1			2
16				2			2
17				1			1
NVT	2	2		3	1		8
Eindtotaal	3	2	1	35	12	1	54

toelichting

Er is één medewerker ontslagen vanwege de werkgever, als gevolg van volledige arbeidsongeschiktheid.

MAATWRKAFSPRAKEN BIJ BEËINDIGING DIENSTVERBAND

In het kader van strategisch personeelsbeleid zijn in 2017 eenmalig de volgende mobiliteitsregelingen voor het personeel opgesteld:

- levensfaseregeling Met deze regeling wordt beoogd aan de ene kant kennis en kunde van oudere werknemers te behouden, en tegelijkertijd ruimte te creëren voor de instroom van nieuwe talenten. Daartoe zijn medewerkers van 60 jaar en ouder eenmalig in de gelegenheid gesteld om vrijwillig minder te gaan werken met een gedeeltelijke salariscompensatie en een gegarandeerde pensioenopbouw, in 3 varianten:
 - 60% blijven werken tegen 78% loon en 100% pensioenopbouw;
 - 70% blijven werken tegen 83,5% loon en 100% pensioenopbouw;
 - 80% blijven werken tegen 89% loon en 100% pensioenopbouw.
- mobiliteitskader Deze regeling is bedoeld voor medewerkers die vrijwillig een stap naar buiten willen zetten, naar werk dat beter bij hen past. Zij kunnen kiezen uit max. 10 maanden vrijgesteld worden van werk (en in die tijd arbeidsmarkt-gerichte activiteiten ontplooiën) dan wel bij vertrek max. 10 maandsalarissen als eenmalige uitkering meekrijgen.

De hiermee gemoeide kosten (garantiesalaris en -pensioenopbouw, vertrekpremie) komen meerjarig neer op:

	LEVENSFASE- regeling	MOBILITEITS- kader
2017	160.884,12	87.121,60
2018	1.269.881,51	268.522,20
2019	1.311.651,41	0,00
2020	1.158.551,39	0,00
2021	984.276,94	0,00
2022	821.203,51	0,00
2023	506.382,38	0,00
2024	235.323,65	0,00
2025	6.345,50	0,00
	<u>6.454.500,40</u>	<u>355.643,80</u>

n.b. Op grond van de regelgeving BBV is het niet mogelijk voor de levensfaseregeling een voorziening te vormen.

FINANCIËLE VERANTWOORDING LOONKOSTEN

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	ACTIEF PERSONEEL	INACTIEF PERSONEEL	VOORMALIG PERSONEEL	TOTAAL
<u>werkelijke salarislasten</u>	90.160	23		90.183
<u>incidentele betalingen, anders dan gratificaties ¹⁾</u>	87			87
<u>wachtgeld- / werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen</u>			184	184
TOTAAL	90.247	23	184	90.454

¹⁾ *Incidentele betalingen*

Dit betreft de uitbetaalde vertrekpremies in 2017 van het mobiliteitskader.

Bijlage 9

Modelstaat A

- **Liquiditeitspositie** over het 1ste kwartaal van het jaar 2017
- Van de decentrale overheid: Provincie Noord-Brabant

Toelichting: liquiditeitspositie in relatie tot kasgeldlimiet

De modelstaten A over de kwartalen van het voorafgaande jaar worden normaliter eenmaal per jaar als onderdeel van de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag naar de toezichthouder verzonden. De liquiditeitspositie heeft betrekking op de financiering met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar. Een derivaat kan daarbij de looptijd van de financiering veranderen. Zo kan een derivaat vaste schuld omzetten in een korte schuld met variabele rente. De liquiditeitspositie is het saldo van (a) de vlottende of korte schulden, zoals schulden in rekening-courant en in bewaring zijnde kasgelden van derden en (b) de vlottende middelen zoals kasgelden en tegoeden in rekening-courant. De liquiditeitspositie heeft betrekking op het gehele openbaar lichaam, alsmede op de gemeentelijke kredietbank en op diensten zoals het grondbedrijf, exclusief interne schuldverhoudingen. De gemiddelde liquiditeitspositie van de drie kwartaal maanden wordt getoetst aan het bedrag van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op het totaal van de begroting van het lopende jaar naar de stand van 1 januari. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, dan dient de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages toe te zenden aan de toezichthouder, met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Berekening (bedragen x €1.000)

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
ultimo maand 1	0	721.074	-721.074
ultimo maand 2	0	1.261.035	-1.261.035
ultimo maand 3	0	1.212.840	-1.212.840
(4) gemiddelde van (3)			-1.064.983
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet		91.412
(6a) = (5>4)	ruimte onder de kasgeldlimiet		1.156.395
(6b) = (4>5)	overschrijding van de kasgeldlimiet		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		1.305.880
(8)	Percentage regeling		7
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		91.412

Bijlage 9

Modelstaat A

- **Liquiditeitspositie** over het 2de kwartaal van het jaar 2017
- Van de decentrale overheid: Provincie Noord-Brabant

Toelichting: liquiditeitspositie in relatie tot kasgeldlimiet

De modelstaten A over de kwartalen van het voorafgaande jaar worden normaliter eenmaal per jaar als onderdeel van de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag naar de toezichthouder verzonden. De liquiditeitspositie heeft betrekking op de financiering met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar. Een derivaat kan daarbij de looptijd van de financiering veranderen. Zo kan een derivaat vaste schuld omzetten in een korte schuld met variabele rente. De liquiditeitspositie is het saldo van (a) de vlottende of korte schulden, zoals schulden in rekening-courant en in bewaring zijnde kasgelden van derden en (b) de vlottende middelen zoals kasgelden en tegoeden in rekening-courant. De liquiditeitspositie heeft betrekking op het gehele openbaar lichaam, alsmede op de gemeentelijke kredietbank en op diensten zoals het grondbedrijf, exclusief interne schuldverhoudingen. De gemiddelde liquiditeitspositie van de drie kwartaal maanden wordt getoetst aan het bedrag van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op het totaal van de begroting van het lopende jaar naar de stand van 1 januari. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, dan dient de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages toe te zenden aan de toezichthouder, met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Berekening (bedragen x €1.000)

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
ultimo maand 4	0	1.216.325	-1.216.325
ultimo maand 5	0	1.361.533	-1.361.533
ultimo maand 6	0	1.343.574	-1.343.574
(4) gemiddelde van (3)			-1.307.144
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet		91.412
(6a) = (5>4)	ruimte onder de kasgeldlimiet		1.398.556
(6b) = (4>5)	overschrijding van de kasgeldlimiet		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		1.305.880
(8)	Percentage regeling		7
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		91.412

Bijlage 9

Modelstaat A

- **Liquiditeitspositie** over het 3de kwartaal van het jaar 2017
- Van de decentrale overheid: Provincie Noord-Brabant

Toelichting: liquiditeitspositie in relatie tot kasgeldlimiet

De modelstaten A over de kwartalen van het voorafgaande jaar worden normaliter eenmaal per jaar als onderdeel van de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag naar de toezichthouder verzonden. De liquiditeitspositie heeft betrekking op de financiering met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar. Een derivaat kan daarbij de looptijd van de financiering veranderen. Zo kan een derivaat vaste schuld omzetten in een korte schuld met variabele rente. De liquiditeitspositie is het saldo van (a) de vlottende of korte schulden, zoals schulden in rekening-courant en in bewaring zijnde kasgelden van derden en (b) de vlottende middelen zoals kasgelden en tegoeden in rekening-courant. De liquiditeitspositie heeft betrekking op het gehele openbaar lichaam, alsmede op de gemeentelijke kredietbank en op diensten zoals het grondbedrijf, exclusief interne schuldverhoudingen. De gemiddelde liquiditeitspositie van de drie kwartaal maanden wordt getoetst aan het bedrag van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op het totaal van de begroting van het lopende jaar naar de stand van 1 januari. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, dan dient de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages toe te zenden aan de toezichthouder, met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Berekening (bedragen x €1.000)

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
ultimo maand 7	0	1.344.505	-1.344.505
ultimo maand 8	0	1.325.585	-1.325.585
ultimo maand 9	0	1.312.940	-1.312.940
(4) gemiddelde van (3)			-1.327.677
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet		91.412
(6a) = (5>4)	ruimte onder de kasgeldlimiet		1.419.089
(6b) = (4>5)	overschrijding van de kasgeldlimiet		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		1.305.880
(8)	Percentage regeling		7
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		91.412

Bijlage 9

Modelstaat A

- **Liquiditeitspositie** over het 4de kwartaal van het jaar 2017
- Van de decentrale overheid: Provincie Noord-Brabant

Toelichting: liquiditeitspositie in relatie tot kasgeldlimiet

De modelstaten A over de kwartalen van het voorafgaande jaar worden normaliter eenmaal per jaar als onderdeel van de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag naar de toezichthouder verzonden. De liquiditeitspositie heeft betrekking op de financiering met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar. Een derivaat kan daarbij de looptijd van de financiering veranderen. Zo kan een derivaat vaste schuld omzetten in een korte schuld met variabele rente. De liquiditeitspositie is het saldo van (a) de vlottende of korte schulden, zoals schulden in rekening-courant en in bewaring zijnde kasgelden van derden en (b) de vlottende middelen zoals kasgelden en tegoeden in rekening-courant. De liquiditeitspositie heeft betrekking op het gehele openbaar lichaam, alsmede op de gemeentelijke kredietbank en op diensten zoals het grondbedrijf, exclusief interne schuldverhoudingen. De gemiddelde liquiditeitspositie van de drie kwartaal maanden wordt getoetst aan het bedrag van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op het totaal van de begroting van het lopende jaar naar de stand van 1 januari. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, dan dient de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages toe te zenden aan de toezichthouder, met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Berekening (bedragen x €1.000)

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
ultimo maand 10	0	1.302.636	-1.302.636
ultimo maand 11	0	1.281.464	-1.281.464
ultimo maand 12	0	1.209.227	-1.209.227
(4) gemiddelde van (3)			-1.264.442
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet		91.412
(6a) = (5>4)	ruimte onder de kasgeldlimiet		1.355.854
(6b) = (4>5)	overschrijding van de kasgeldlimiet		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		1.305.880
(8)	Percentage regeling		7
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		91.412

Bijlage 9 Modelstaat B

- Renterisico vaste schuld over de jaren 2018-2021
- Van de decentrale overheid: Provincie Noord-Brabant

Toelichting: renterisico vaste schuld in relatie tot renterisiconorm

Modelstaat B wordt eenmaal per jaar als onderdeel van de financierings-paragraaf bij de begroting en het jaarverslag naar de toezichthouder verzonden. Op deze staat wordt over het renterisico van de komende vier jaren gerapporteerd. Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico heeft betrekking op het gehele openbaar lichaam, op de gemeentelijke kredietbank en op diensten zoals het grondbedrijf. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. De renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. Het komende jaar is jaar T in de tabel hierna.

Berekening (bedragen x €1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	Jaar 2018:	Jaar 2019:	Jaar 2020:	Jaar 2021:
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0	0	0	0
(3)	Renterisico (1+2)	0	0	0	0
(4)	Renterisiconorm	246.419	246.419	246.419	246.419
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	246.419	246.419	246.419	246.419
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Renterisiconorm					
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal jaar 2018 (T)	1.232.094			
(4b)	Percentage	20			
	Renterisiconorm (van alleen jaar T)	246.419			
(4) = (4a x 4b/100)					

Begrotingsrechtmatigheid

Bijlage 10

Overschrijdingen van de geraamde lasten worden getoetst aan de begrotingscriteria van de commissie BBV.

In deze bijlage zijn de kostenoverschrijdingen > € 50.000 op productgroepniveau toegelicht.

In principe kunnen de volgende categorieën aan de orde zijn:

Categorie

- 1 *Kostenoverschrijdingen die niet passen binnen het bestaand beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot*
- 2 *Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, waarbij de accountant vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn*
- 3 *Kostenoverschrijding die (grotendeels) wordt gecompenseerd door inkomsten.*
- 4 *Kostenoverschrijding bij open eind subsidieregelingen.*
- 5 *Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door inkomsten die niet direct gerelateerd zijn.*
- 6 *Kostenoverschrijding door interpretatieverschillen over uitleg wet- en regelgeving.*
- 7 *Kostenoverschrijding op investeringen waarvan de gevolgen zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten.*

Cat nr.	Toelichting	afwijking t.o.v. de begroting			
		lasten	baten	saldo	
03.04	<p>Groen Ontwikkelfonds Brabant</p> <p>De grondposities (aankoop, verkoop en doorlevering) laten zich moeilijk ramen. Bij de bestuursrapportage wordt op basis van de meest recente grondmutaties ramingen bijgesteld. In de tweede helft van 2017 heeft nog een aantal aankopen van gronden plaatsgevonden die niet voorzien waren bij Burap 2017, waardoor een overschrijding optreedt (gedekt door GOB fonds / rijkmiddelen).</p> <p>In 2017 is de actie 'Basis op Orde' uitgevoerd (o.a. input voor evaluatie BrUG). Daarbij is goed inzicht ontstaan in de ligging van de voorraad gronden (binnen / buiten NNB). De boekwaarde van een deel van de gronden blijkt hoger dan de verwachte opbrengst en dient daarom afgewaardeerd te worden. De gronden die onderdeel uitmaken van het NNB worden gewaardeerd tegen € 1 m2 (zijnde natuurwaarde), buiten NNB tegen €5,5 m2 (zijnde gerealiseerde opbrengst afgelopen jaren). Een deel van de voorraad was al in de jaren vóór 2017 gekocht. De afwaardering op deze gronden vormt een correctie op voorgaande jaren en bedraagt ca €3,4 mln. van de totale €6,4 mln. op een totale boekwaarde van bijna 90 mln. per 1-1-2017</p>	-18.827.259	N 25.014.245	V 6.186.986	V
04.01	<p>Algemeen economisch beleid</p> <p>De overschrijding betreft de Efro bijdrage die lastig is te ramen. Tegenover de last van € 23,3 mln staat een even grote Europese bijdrage.</p> <p>Daarnaast is sprake van een overschrijding bij co-financiering OP Zuid; De raming is (bij burap) op basis van opgave Stimulus bijgesteld op € 3,9 mln. de gerealiseerde beschikkingen zijn € 2,9 mln. hoger. (Deze lasten worden gedekt uit de reserve cofinanciering Europese Programma's.)</p>	-18.288.381	N 25.479.799	V 7.191.418	V

Afwijkingen t.o.v. de begroting

bedragen x € 1.000

				Lasten 2017 + stortingen in reserves		Baten 2017 + onttrekkingen aan reserves					
		begroting	begroting			begroting	begroting				
		oorspr.	ná wijz	realisatie	Verschil	% verschil	oorspr.	ná wijz	realisatie	Verschil	% verschil
		a	b	a-/b			c	d	d-/c		
06	Programma Cultuur en samenleving										
06.01	Cultuur	27.656	23.996	21.895	2.101	8,8%	148	178	267	89	50,0%
06.02	Erfgoed	15.005	23.751	17.116	6.635	27,9%	622	604	765	161	26,7%
06.03	Sociale veerkracht	5.629	5.798	3.642	2.156	37,2%	0	97	119	22	22,6%
06.04	Sport	4.898	5.056	4.528	528	10,4%	0	0	1	1	100,0%
	Toegerekende organisatiekosten	4.741	4.609	4.680	-71	-1,5%					
Totaal programma Cultuur en samenleving		57.929	63.210	51.861	11.349	18,0%	770	879	1.152	273	31,0%
Algemeen financieel beleid											
Algemene dekkingsmiddelen											
	- Heffing opcenten motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0	0,0%	255.700	249.500	250.660	1.160	0,5%
	- Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0,0%	223.928	245.743	248.163	2.419	1,0%
	- Dividend	0	0	0	0	0,0%	30.881	32.434	32.539	105	0,3%
	- Financieringsfunctie	16.190	13.860	12.685	1.175	8,5%	113.320	194.915	272.362	77.447	39,7%
	- Overige algemene dekkingsmiddelen	13	13	75	-63	0,0%	10	697	3.033	2.336	335,0%
	Stelposten (exclusief onvoorzien)	21.750	0	-36	36	100,0%	2.570	0	0	0	0,0%
	Overhead	62.504	62.205	56.844	5.361	8,6%					
	Onvoorzien	1.308	1.008	0	1.008	100,0%	0	0	0	0	0,0%
		101.765	77.086	69.569	7.518	9,8%	626.409	723.290	806.757	83.467	11,5%
		860.564	691.955	657.305	34.650	5,0%	800.337	874.201	995.801	121.600	13,9%
	Stortingen in reserves	445.316	663.516	669.976	-6.460						
	Onttrekkingen aan reserves						505.543	481.270	443.616	-37.654	
	Totaal generaal	1.305.880	1.355.471	1.327.281	28.190		1.305.880	1.355.471	1.439.417	83.946	
	Verschil gerealiseerde lasten t.o.v. begroting ná wijziging				28.190						
	Verschil gerealiseerde baten t.o.v. begroting ná wijziging				83.946						
	Batig rekeningresultaat				112.136						

In artikel 24 van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is bepaald dat de jaarrekening twee verplichte bijlagen dient te bevatten.

Bijlage 12 a bevat de uitvoeringsinformatie met het voorgeschreven overzicht van lasten en baten per taakveld.

Bij besluit van 5 maart 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) gewijzigd.

Één van de wijzigingen betreft de door GS vast te stellen uitvoeringsinformatie.

Daarvan is in het BBV in artikel 66 het volgende bepaald:

- 1. De door gedeputeerde staten onderscheidenlijk het college van burgemeester en wethouders vast te stellen uitvoeringsinformatie bestaat:
 - a. uit een totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld, ten tijde van de begroting;
 - b. uit een totaaloverzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld, ten tijde van de jaarstukken;
 - c. het verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld.
- 2. De raming onderscheidenlijk realisatie van het totaaloverzicht van de baten en lasten per taakveld is integraal en omvat dezelfde totaalbedragen als de begroting onderscheidenlijk de jaarstukken.
- 3. Voor het overzicht met de gerealiseerde baten en lasten worden hetzelfde verdelingsprincipe en dezelfde indeling gebruikt als voor het overzicht met de ramingen.
- 4. De voor de uitvoeringsinformatie te gebruiken taakvelden worden bij ministeriële regeling vastgesteld.

Zoals in artikel 66 lid 4 is aangegeven is de indeling van de taakvelden die in de uitvoeringsinformatie wordt opgenomen uniform voor alle provincies bij ministeriële regeling vastgesteld.

Deze indeling is bepalend voor het op te nemen overzicht zoals bedoeld in artikel 66 lid 1 a. (zie bijlage 1).

Verdelingsprincipe

De provincie Noord-Brabant kent in de begroting een onderverdeling naar programma's en onderliggende productgroepen. Deze indeling is in de administratie van de provincie eveneens vastgelegd.

In die administratie zijn op een gedetailleerder niveau ook alle begrotingsposten opgenomen.

- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één bepaalde productgroep en elke productgroep is gekoppeld aan één bepaald programma.
- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één van de voorgeschreven taakvelden zoals die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld. Ter illustratie begrotingsposten die betrekking hebben op openbaar vervoer zijn gekoppeld aan het voorgeschreven taakveld '2.3 Openbaar vervoer', begrotingsposten die betrekking hebben op erfgoed zijn gekoppeld aan het taakveld '7.1 Cultuur' enz. enz.

Alle begrotingsposten zijn zowel gekoppeld aan de programma's in de door PS vast te stellen begroting/jaarstukken als gekoppeld aan de bij ministeriële regeling voorgeschreven taakvelden (art.66 lid 2).

Het overzicht van de lasten en baten ingedeeld naar de uniform voor alle provincies door het rijk voorgeschreven taakvelden is opgenomen in bijlage 12a. De totalen in dit overzicht naar taakvelden sluiten volledig aan bij de totalen van het overzicht van lasten en baten ingedeeld naar programma's en productgroepen.

Bijlage 12 b bevat de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen die van het rijk door de provincie zijn ontvangen.

Dit betreft de zogenaamde SiSa-bijlage. (SiSa: Single information - Single Audit). In deze Sisa-bijlage moet - volgens een door het rijk voorgeschreven model - de verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen worden opgenomen.

De in deze bijlage opgenomen verantwoordinginformatie betreft twee specifieke uitkeringen:

- Nationaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit
- Brede doeluitkering verkeer en vervoer

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Begroting oorspronkelijk		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
0.	Algemene dekkingsmiddelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	223.928.474	223.928.474
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	255.700.000	255.700.000
0.3	Geldleningen en uitzettingen	16.202.508	113.319.794	97.117.286
0.4	Deelnemingen	0	30.880.558	30.880.558
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	23.058.091	2.580.000	-20.478.091
0.6	Overhead	62.504.358	0	-62.504.358
0.7	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.8	Mutaties reserves	445.316.001	505.542.733	60.226.732
0.9	Resultaat	0	0	
	Totaal algemene dekkingsmiddelen	<u>547.080.958</u>	<u>1.131.951.559</u>	<u>584.870.601</u>
1.	Bestuur			
1.1	Provinciale Staten	4.813.897	0	-4.813.897
1.2	Gedeputeerde Staten	1.680.400	2.267	-1.678.133
1.3	Kabinetszaken	1.765.265	0	-1.765.265
1.4	Bestuurlijke organisatie	1.685.717	0	-1.685.717
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	1.216.161	0	-1.216.161
1.6	Openbare orde en veiligheid	634.416	0	-634.416
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.316.366	0	-2.316.366
	Totaal bestuur	<u>14.112.222</u>	<u>2.267</u>	<u>-14.109.955</u>
2.	Verkeer en vervoer			
2.1	Landwegen	348.527.521	68.341.018	-280.186.503
2.2	Waterwegen	2.651.941	0	-2.651.941
2.3	Openbaar vervoer	94.082.755	82.846.330	-11.236.425
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	11.525.320	0	-11.525.320
	Totaal verkeer en vervoer	<u>456.787.537</u>	<u>151.187.348</u>	<u>-305.600.189</u>
3.	Water			
3.1	Waterkeringen	2.562.038	0	-2.562.038
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	38.088	0	-38.088
3.3	Kwantiteit grondwater	5.566.610	4.021.532	-1.545.078
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	4.115.792	400.000	-3.715.792
3.5	Kwaliteit grondwater	334.754	0	-334.754
3.9	Water, overige baten en lasten	11.815.703	0	-11.815.703
	Totaal water	<u>24.432.985</u>	<u>4.421.532</u>	<u>-20.011.453</u>
4.0	Milieu			
4.1	Bodembescherming	12.898.549	2.669.060	-10.229.489
4.2	Luchtverontreiniging	427.883	95.000	-332.883
4.3	Geluidhinder	10.665	12.607	1.942
4.4	Vergunningverlening en handhaving	23.699.340	1.673.216	-22.026.124
4.5	Ontgronding	0	257.937	257.937
4.6	Duurzaamheid	6.973.490	649.350	-6.324.140
4.9	Milieu, overige baten en lasten	5.945.616	1.455.000	-4.490.616
	Totaal milieu	<u>49.955.543</u>	<u>6.812.170</u>	<u>-43.143.373</u>
5.	Natuur			
5.1	Natuurontwikkeling	17.348.909	3.304.403	-14.044.506
5.2	Beheer natuurgebieden	55.540.412	1.900.000	-53.640.412
5.3	Beheer flora en fauna	4.390.024	0	-4.390.024
5.9	Natuur, overige baten en lasten	2.307.244	26.472	-2.280.772
	Totaal natuur	<u>79.586.589</u>	<u>5.230.875</u>	<u>-74.355.714</u>
6.	Regionale economie			
6.1	Agrarische aangelegenheden	10.711.828	0	-10.711.828
6.2	Logistiek	534.751	0	-534.751
6.3	Kennis en innovatie	9.903.333	22.500	-9.880.833
6.4	Recreatie en toerisme	210.625	0	-210.625
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	24.219.738	129.454	-24.090.284
	Totaal regionale economie	<u>45.580.275</u>	<u>151.954</u>	<u>-45.428.321</u>

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Begroting oorspronkelijk		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
7.	Cultuur en maatschappij			
7.1	Cultuur	44.487.536	621.554	-43.865.982
7.2	Maatschappij	11.998.380	100.000	-11.898.380
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	3.743.822	48.000	-3.695.822
	Totaal cultuur en maatschappij	<u>60.229.738</u>	<u>769.554</u>	<u>-59.460.184</u>
8.	Ruimte			
8.1	Ruimtelijke ordening	23.466.882	4.532.607	-18.934.275
8.2	Volkshuisvesting	1.451.382	300.000	-1.151.382
8.3	Stedelijke vernieuwing	24.561	0	-24.561
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	3.171.194	520.000	-2.651.194
	Totaal ruimte	<u>28.114.019</u>	<u>5.352.607</u>	<u>-22.761.412</u>
	Totaal generaal	1.305.879.866	1.305.879.866	0

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Begroting na wijziging		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
0.	Algemene dekkingsmiddelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	245.743.065	245.743.065
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	249.500.000	249.500.000
0.3	Geldeningen en uitzettingen	13.872.778	194.765.454	180.892.676
0.4	Deelnemingen	0	32.433.831	32.433.831
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	1.008.402	847.283	-161.119
0.6	Overhead	62.205.170	0	-62.205.170
0.7	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.8	Mutaties reserves	663.516.223	481.270.333	-182.245.890
0.9	Resultaat	0	0	0
	Totaal algemene dekkingsmiddelen	740.602.573	1.204.559.966	463.957.393
1.	Bestuur			
1.1	Provinciale Staten	4.893.807	0	-4.893.807
1.2	Gedeputeerde Staten	1.880.400	2.267	-1.878.133
1.3	Kabinetszaken	2.024.094	0	-2.024.094
1.4	Bestuurlijke organisatie	3.352.067	136.500	-3.215.567
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	1.248.353	0	-1.248.353
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.316.116	0	-1.316.116
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.268.183	0	-2.268.183
	Totaal bestuur	16.983.020	138.767	-16.844.253
2.	Verkeer en vervoer			
2.1	Landwegen	107.105.486	18.398.810	-88.706.676
2.2	Waterwegen	2.257.766	0	-2.257.766
2.3	Openbaar vervoer	100.430.428	87.126.184	-13.304.244
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	13.822.751	872.993	-12.949.758
	Totaal verkeer en vervoer	223.616.431	106.397.987	-117.218.444
3.	Water			
3.1	Waterkeringen	241.721	301.720	59.999
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	33.334	0	-33.334
3.3	Kwantiteit grondwater	4.249.446	3.995.365	-254.081
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	1.582.708	480.000	-1.102.708
3.5	Kwaliteit grondwater	330.000	0	-330.000
3.9	Water, overige baten en lasten	10.463.751	0	-10.463.751
	Totaal water	16.900.960	4.777.085	-12.123.875
4.0	Milieu			
4.1	Bodembescherming	17.682.554	8.536.795	-9.145.759
4.2	Luchtverontreiniging	976.125	95.000	-881.125
4.3	Geluidhinder	10.665	12.607	1.942
4.4	Vergunningverlening en handhaving	26.389.125	2.521.560	-23.867.565
4.5	Ontgronding	0	364.168	364.168
4.6	Duurzaamheid	17.293.191	286.658	-17.006.533
4.9	Milieu, overige baten en lasten	2.485.352	609.000	-1.876.352
	Totaal milieu	64.837.012	12.425.788	-52.411.224
5.	Natuur			
5.1	Natuurontwikkeling	59.783.068	6.737.465	-53.045.603
5.2	Beheer natuurgebieden	48.305.871	700.000	-47.605.871
5.3	Beheer flora en fauna	5.453.430	0	-5.453.430
5.9	Natuur, overige baten en lasten	3.919.815	26.472	-3.893.343
	Totaal natuur	117.462.184	7.463.937	-109.998.247
6.	Regionale economie			
6.1	Agrarische aangelegenheden	15.848.227	300.000	-15.548.227
6.2	Logistiek	863.409	0	-863.409
6.3	Kennis en innovatie	32.741.285	12.601.135	-20.140.150
6.4	Recreatie en toerisme	0	0	0
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	41.088.283	24.128	-41.064.155
	Totaal regionale economie	90.541.204	12.925.263	-77.615.941

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Begroting na wijziging		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
7.	Cultuur en maatschappij			
7.1	Cultuur	49.300.173	604.000	-48.696.173
7.2	Maatschappij	12.168.426	100.000	-12.068.426
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	4.191.582	325.206	-3.866.376
	Totaal cultuur en maatschappij	<u>65.660.181</u>	<u>1.029.206</u>	<u>-64.630.975</u>
8.	Ruimte			
8.1	Ruimtelijke ordening	18.535.576	5.753.105	-12.782.471
8.2	Volkshuisvesting	331.963	0	-331.963
8.3	Stedelijke vernieuwing	0	0	0
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	0	0	0
	Totaal ruimte	<u>18.867.539</u>	<u>5.753.105</u>	<u>-13.114.434</u>
	Totaal generaal	1.355.471.104	1.355.471.104	0

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Realisatie jaarrekening		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
0.	Algemene dekkingsmiddelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	248.162.547	248.162.547
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	250.660.079	250.660.079
0.3	Geldeningen en uitzettingen	12.684.823	272.212.416	259.527.593
0.4	Deelnemingen	14.849	32.612.489	32.597.641
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	-35.662	993.082	1.028.744
0.6	Overhead	56.844.309	0	-56.844.309
0.7	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.8	Mutaties reserves	669.975.950	443.615.933	-226.360.017
0.9	Resultaat	0	0	0
	Totaal algemene dekkingsmiddelen	739.484.269	1.248.256.546	508.772.278
1.	Bestuur			
1.1	Provinciale Staten	4.454.510	2.988	-4.451.522
1.2	Gedeputeerde Staten	-20.029	26.349	46.378
1.3	Kabinetszaken	2.583.636	0	-2.583.636
1.4	Bestuurlijke organisatie	2.933.283	181.436	-2.751.846
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	1.349.134	16.852	-1.332.283
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.330.732	0	-1.330.732
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.239.750	0	-2.239.750
	Totaal bestuur	14.871.017	227.625	-14.643.392
2.	Verkeer en vervoer			
2.1	Landwegen	97.851.237	18.448.657	-79.402.580
2.2	Waterwegen	2.415.538	0	-2.415.538
2.3	Openbaar vervoer	93.728.356	76.672.238	-17.056.118
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	14.009.757	460.319	-13.549.438
	Totaal verkeer en vervoer	208.004.888	95.581.214	-112.423.674
3.	Water			
3.1	Waterkeringen	227.290	306.360	79.071
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	0	22.843	22.843
3.3	Kwantiteit grondwater	4.823.907	3.924.388	-899.519
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	1.245.563	858.899	-386.664
3.5	Kwaliteit grondwater	359.032	0	-359.032
3.9	Water, overige baten en lasten	5.856.707	205.218	-5.651.489
	Totaal water	12.512.498	5.317.708	-7.194.790
4.0	Milieu			
4.1	Bodembescherming	16.672.051	8.257.712	-8.414.339
4.2	Luchtverontreiniging	646.842	-35.000	-681.842
4.3	Geluidhinder	8.084	0	-8.084
4.4	Vergunningverlening en handhaving	26.550.339	2.400.998	-24.149.341
4.5	Ontgronding	0	223.164	223.164
4.6	Duurzaamheid	14.622.934	298.078	-14.324.856
4.9	Milieu, overige baten en lasten	2.141.162	1.287.750	-853.412
	Totaal milieu	60.641.412	12.432.701	-48.208.711
5.	Natuur			
5.1	Natuurontwikkeling	76.188.370	31.469.659	-44.718.712
5.2	Beheer natuurgebieden	37.637.023	77.477	-37.559.547
5.3	Beheer flora en fauna	4.771.582	0	-4.771.582
5.9	Natuur, overige baten en lasten	3.940.999	2.199.608	-1.741.391
	Totaal natuur	122.537.975	33.746.744	-88.791.231
6.	Regionale economie			
6.1	Agrarische aangelegenheden	15.048.315	120.297	-14.928.017
6.2	Logistiek	461.666	0	-461.666
6.3	Kennis en innovatie	22.925.734	11.834.940	-11.090.794
6.4	Recreatie en toerisme	0	0	0
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	60.941.407	26.187.420	-34.753.987
	Totaal regionale economie	99.377.122	38.142.658	-61.234.464

Jaarrekening bijlage lasten en baten		Realisatie jaarrekening		Bijlage 12a
Uitvoeringsinformatie: Indeling naar taakvelden		Lasten	Baten	Saldo
7.	Cultuur en maatschappij			
7.1	Cultuur	37.825.815	853.324	-36.972.491
7.2	Maatschappij	10.852.764	100.604	-10.752.160
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	2.411.843	348.000	-2.063.842
	Totaal cultuur en maatschappij	<u>51.090.421</u>	<u>1.301.928</u>	<u>-49.788.494</u>
8.	Ruimte			
8.1	Ruimtelijke ordening	19.013.698	4.339.619	-14.674.080
8.2	Volkshuisvesting	110.341	0	-110.341
8.3	Stedelijke vernieuwing	-359.400	69.862	429.263
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	-3.471	0	3.471
	Totaal ruimte	<u>18.761.168</u>	<u>4.409.481</u>	<u>-14.351.687</u>
	Totaal generaal	1.327.280.770	1.439.416.604	112.135.835

Verdeling taakvelden over programma's

Realisatie jaarrek.2017

Programma	Productgroep	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
01 Programma Bestuur					
01.01	Provinciebestuur				
1.1	Provinciale Staten		3.513.983	2.988	-3.510.995
1.2	Gedeputeerde Staten		-20.029	26.349	46.378
1.3	Kabinetszaken		426.191	0	-426.191
1.6	Openbare orde en veiligheid		1.330.732	0	-1.330.732
1.9	Bestuur, overige baten en lasten		857.262	0	-857.262
7.1	Cultuur		492.117	0	-492.117
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten		500.000	0	-500.000
			7.100.256	29.337	-7.070.920
01.02	Bestuurlijke samenwerking				
1.4	Bestuurlijke organisatie		800.334	120.105	-680.229
1.9	Bestuur, overige baten en lasten		770.136	0	-770.136
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten		0	0	0
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten		143.118	150.000	6.882
8.9	Ruimte, overige baten en lasten		0	0	0
			1.713.587	270.105	-1.443.482
01.03	Interbestuurlijk toezicht				
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio		30.802	16.852	-13.950
4.4	Vergunningverlening en handhaving		2.738	0	-2.738
			33.540	16.852	-16.688
	Organisatiekosten				
1.1	Provinciale Staten		940.527	0	-940.527
1.3	Kabinetszaken		2.157.445	0	-2.157.445
1.4	Bestuurlijke organisatie		1.737.810	61.331	-1.676.480
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio		1.318.332	0	-1.318.332
1.9	Bestuur, overige baten en lasten		610.418	0	-610.418
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten		0	0	0
8.1	Ruimtelijke ordening		0	0	0
			6.764.533	61.331	-6.703.202
	Totaal Programma Bestuur		15.611.917	377.625	-15.234.292
02 Programma Ruimte					
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling van het mozaiek				
4.6	Duurzaamheid		-216.735	0	216.735
4.9	Milieu, overige baten en lasten		0	111	111
5.1	Natuurontwikkeling		145.788	139.562	-6.226
6.1	Agrarische aangelegenheden		0	0	0
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten		1.676.701	0	-1.676.701
8.1	Ruimtelijke ordening		10.526.550	4.339.619	-6.186.931
8.2	Volkshuisvesting		110.341	0	-110.341
8.3	Stedelijke vernieuwing		-512.807	13.617	526.424
8.9	Ruimte, overige baten en lasten		-3.471	0	3.471
			11.726.367	4.492.909	-7.233.458
02.02	Agrofood				
4.6	Duurzaamheid		569.019	0	-569.019
6.1	Agrarische aangelegenheden		11.230.602	120.297	-11.110.305
			11.799.621	120.297	-11.679.324
	Organisatiekosten				
6.1	Agrarische aangelegenheden		2.010.772	0	-2.010.772
8.1	Ruimtelijke ordening		8.487.148	0	-8.487.148

Verdeling taakvelden over programma's

Realisatie jaarrek.2017

Programma	Productgroep	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
		8.2	0	0	0
		8.3	0	0	0
		8.9	0	0	0
			10.497.920	0	-10.497.920
Totaal Programma Ruimte			34.023.908	4.613.206	-29.410.702
03 Programma Natuur, Water en Milieu					
03.01	Water				
	2.2	Waterwegen	1.396.019	0	-1.396.019
	3.1	Waterkeringen	227.290	306.360	79.071
	3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	0	22.843	22.843
	3.3	Kwantiteit grondwater	4.823.907	3.882.194	-941.713
	3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	1.245.563	858.899	-386.664
	3.5	Kwaliteit grondwater	359.032	0	-359.032
	3.9	Water, overige baten en lasten	3.023.158	205.218	-2.817.940
	4.4	Vergunningverlening en handhaving	0	0	0
	5.1	Natuurontwikkeling	0	0	0
	5.2	Beheer natuurgebieden	0	0	0
	6.2	Logistiek	0	0	0
			11.074.969	5.275.514	-5.799.455
03.02	Milieu				
	3.3	Kwantiteit grondwater	0	42.194	42.194
	4.1	Bodembescherming	15.071.163	8.257.712	-6.813.451
	4.2	Luchtreiniging	174.270	-35.000	-209.270
	4.3	Geluidhinder	8.084	0	-8.084
	4.4	Vergunningverlening en handhaving	25.237.211	2.400.998	-22.836.213
	4.5	Ontgronding	0	223.164	223.164
	4.6	Duurzaamheid	-178.888	16.200	195.088
	4.9	Milieu, overige baten en lasten	1.280.561	1.287.638	7.077
	5.2	Beheer natuurgebieden	0	83.544	83.544
	5.3	Beheer flora en fauna	0	0	0
	6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	989.844	0	-989.844
	8.3	Stedelijke vernieuwing	153.407	56.245	-97.161
			42.735.652	12.332.696	-30.402.956
03.03	Natuur en Landschap				
	5.1	Natuurontwikkeling	14.766.650	4.073.530	-10.693.119
	5.2	Beheer natuurgebieden	36.239.157	-6.068	-36.245.225
	5.3	Beheer flora en fauna	4.771.582	0	-4.771.582
	5.9	Natuur, overige baten en lasten	2.237.710	9.633	-2.228.076
	6.2	Logistiek	0	0	0
			58.015.098	4.077.095	-53.938.003
03.04	Groen Ontwikkelfonds Brabant				
	5.1	Natuurontwikkeling	58.104.825	27.256.567	-30.848.258
			58.104.825	27.256.567	-30.848.258
	Organisatiekosten				
	3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	0	0	0
	3.3	Kwantiteit grondwater	0	0	0
	3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	0	0	0
	3.5	Kwaliteit grondwater	0	0	0
	3.9	Water, overige baten en lasten	2.833.549	0	-2.833.549

Verdeling taakvelden over programma's

Realisatie jaarrek.2017

Programma	Productgroep	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo	
		4.1	Bodembescherming	1.600.888	0	-1.600.888
		4.2	Luchtverontreiniging	472.571	0	-472.571
		4.4	Vergunningverlening en handhaving	1.310.390	0	-1.310.390
		4.6	Duurzaamheid	387.628	0	-387.628
		4.9	Milieu, overige baten en lasten	860.601	0	-860.601
		5.1	Natuurontwikkeling	3.171.108	0	-3.171.108
		5.2	Beheer natuurgebieden	1.397.866	0	-1.397.866
		5.3	Beheer flora en fauna	0	0	0
		5.9	Natuur, overige baten en lasten	1.703.290	0	-1.703.290
		6.1	Agrarische aangelegenheden	0	0	0
				13.737.891	0	-13.737.891
		Totaal Programma Natuur, water en milieu	183.668.434	48.941.871	-134.726.563	

04 Programma Economie

04.01	Algemeen economisch beleid				
	0.4	Deelnemingen	14.849	73.539	58.690
	1.4	Bestuurlijke organisatie	395.138	0	-395.138
	4.6	Duurzaamheid	445.854	190.513	-255.341
	6.1	Agrarische aangelegenheden	1.806.941	0	-1.806.941
	6.3	Kennis en innovatie	9.795.075	11.834.940	2.039.865
	6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	45.780.170	26.187.420	-19.592.750
	7.1	Cultuur	-1.904.332	0	1.904.332
			56.333.695	38.286.412	-18.047.283
04.02	Economisch programma Brabant				
	4.6	Duurzaamheid	5.242.000	0	-5.242.000
	6.2	Logistiek	41.512	0	-41.512
	6.3	Kennis en innovatie	12.506.402	0	-12.506.402
	6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	7.186.883	0	-7.186.883
			24.976.797	0	-24.976.797
04.04	Duurzame energie en energietransitie				
	4.6	Duurzaamheid	6.949.682	91.365	-6.858.317
	6.3	Kennis en innovatie	-227.613	0	227.613
	6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	0	0	0
			6.722.069	91.365	-6.630.704
		Organisatiekosten			
	1.4	Bestuurlijke organisatie	0	0	0
	4.6	Duurzaamheid	1.424.375	0	-1.424.375
	6.2	Logistiek	54.425	0	-54.425
	6.3	Kennis en innovatie	851.870	0	-851.870
	6.4	Recreatie en toerisme	0	0	0
	6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	5.232.531	0	-5.232.531
	7.1	Cultuur	0	0	0
			7.563.200	0	-7.563.200
		Totaal Programma Economie	95.595.761	38.377.777	-57.217.983

05 Programma Mobiliteit

05.01	Mobiliteit				
	2.1	Landwegen	16.681.764	840.418	-15.841.346
	2.2	Waterwegen	1.019.519	0	-1.019.519

Verdeling taakvelden over programma's

Realisatie jaarrek.2017

Programma	Productgroep	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo	
		2.3	Openbaar vervoer	263.371	0	-263.371
		2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	11.534.075	187.533	-11.346.542
		6.2	Logistiek	365.730	0	-365.730
				<u>29.864.459</u>	<u>1.027.951</u>	<u>-28.836.507</u>
05.02	Openbaar vervoer					
	2.1	Landwegen	188.843	0	-188.843	
	2.3	Openbaar vervoer	91.886.956	76.672.238	-15.214.718	
			<u>92.075.799</u>	<u>76.672.238</u>	<u>-15.403.561</u>	
05.03	Infrastructuur/provinciale wegen					
	2.1	Landwegen	69.196.880	17.572.109	-51.624.771	
	2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	646.488	234.430	-412.058	
			<u>69.843.368</u>	<u>17.806.539</u>	<u>-52.036.829</u>	
			Organisatiekosten			
	2.1	Landwegen	11.783.749	36.129	-11.747.620	
	2.2	Waterwegen	0	38.356	38.356	
	2.3	Openbaar vervoer	1.578.028	0	-1.578.028	
	2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	1.829.195	0	-1.829.195	
			<u>15.190.973</u>	<u>74.485</u>	<u>-15.116.487</u>	
			Totaal Programma Mobiliteit	206.974.598	95.581.214	-111.393.384
06	Programma Cultuur en samenleving					
06.01	Cultuur					
	7.1	Cultuur	17.935.960	88.256	-17.847.703	
	7.2	Maatschappij	4.367.170	100.000	-4.267.170	
	7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	-407.862	78.808	486.670	
			<u>21.895.267</u>	<u>267.064</u>	<u>-21.628.203</u>	
06.02	Erfgoed					
	1.9	Bestuur, overige baten en lasten	1.935	0	-1.935	
	7.1	Cultuur	17.114.231	765.067	-16.349.163	
			<u>17.116.165</u>	<u>765.067</u>	<u>-16.351.098</u>	
06.03	Sociale veerkracht					
	7.2	Maatschappij	1.473.334	0	-1.473.334	
	7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	2.168.709	119.192	-2.049.517	
			<u>3.642.043</u>	<u>119.192</u>	<u>-3.522.851</u>	
06.04	Sport					
	7.1	Cultuur	969.152	0	-969.152	
	7.2	Maatschappij	3.550.830	604	-3.550.226	
	7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	7.879	0	-7.879	
			<u>4.527.860</u>	<u>604</u>	<u>-4.527.257</u>	
			Organisatiekosten			
	7.1	Cultuur	3.218.688	0	-3.218.688	
	7.2	Maatschappij	1.461.430	0	-1.461.430	
	7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	0	0	
			<u>4.680.118</u>	<u>0</u>	<u>-4.680.118</u>	
			Totaal Programma Cultuur en samenleving	51.861.453	1.151.928	-50.709.526

Algemeen financieel beleid

Verdeling taakvelden over programma's

Realisatie jaarrek.2017

Programma	Productgroep	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
31.02 Algemene dekkingsmiddelen					
		Heffing opcenten motorrijtuigenbelasting			
	0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	250.660.079	250.660.079
		Algemene uitkeringen			
	0.1	Uitkering provinciefonds	0	248.162.547	248.162.547
		Financieringsfunctie			
	0.3	Geldleningen en uitzettingen	12.684.823	272.212.416	259.527.593
		Dividend			
	0.4	Deelnemingen	0	32.538.950	32.538.950
		Overige algemene dekkingsmiddelen			
	0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	0	993.082	993.082
	5.9		0	2.189.975	2.189.975
	6.9	Reg. econ. overige B/L	75.278	0	-75.278
			<u>12.760.101</u>	<u>806.757.049</u>	<u>793.996.948</u>
31.03 Overhead, VPB en stelposten					
		Overhead			
	0.6	Overhead	56.844.309	0	-56.844.309
		Vennootschapsbelasting			
	0.7	Vennootschapsbelasting	0	0	0
		Stelposten			
	0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	-35.662	0	35.662
		Onvoorzien			
	0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten		0	0
			<u>56.808.647</u>	<u>0</u>	<u>-56.808.647</u>
Totaal Algemeen Financieel beleid			69.568.748	806.757.049	737.188.301
					0
Totaal Lasten, Baten, Saldo			657.304.820	995.800.671	338.495.851
<hr/>					
			Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
31.04 Mutaties in reserves					
	0.8	Mutaties reserves (Toevoegingen)	669.975.950		-669.975.950
	0.8	Mutaties reserves (Onttrekkingen)		443.615.933	443.615.933
			<u>669.975.950</u>	<u>443.615.933</u>	
Saldo mutaties reserves					-226.360.017
Gerealiseerd resultaat 2017					112.135.834

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

lenW	E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) Subsidieregeling programmafinanciering lokale luchtkwaliteitsmaatregelen en Besluit milieusubsidies Provincies	Besteding (jaar T) door provincie ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Doorgeleide middelen door provincie naar medeoverheden (jaar T) ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Besteding (jaar T) ten laste van eigen bijdrage provincie zoals beschreven in artikel 9 lid 2 van de subsidieregeling NSL	Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners van provincie (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten provincie op door rijk verstrekte bijdrage NSL	Teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen door provincie
			Aard controle R Indicatornummer: E11 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 23.500
			Eindverantwoording Ja/Nee	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) door provincie ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Cumulatieve doorgeleide middelen door provincie naar medeoverheden (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van eigen middelen (provincie)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van bijdragen door derden =contractpartners van provincie (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rentebaten provincie op door rijk verstrekte bijdrage NSL
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 12
			Ja	€ 100.000	€ 33.080.523	€ 5.406.233	€ 0	€ 1.219.657
			Cumulatieve terugstorting (t/m jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen door provincie	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van provinciale middelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten) door medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van eigen bijdrage medeoverheden zoals beschreven in artikel 9 lid 2 van de subsidieregeling NSL	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners van medeoverheid (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van rentebaten medeoverheden op door provincie verstrekte bijdrage NSL	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 13	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 14	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 15	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 16	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 17	
			€ 0	€ 23.647.049	€ 49.074.647	€ 23.060	€ 265.247	
lenW	E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10)	Eindsaldo/-reservering (jaar T-1)	Terugbetaling door derden vanuit BDU-bijdrage verstrekte middelen in (jaar T)	Besteding (jaar T)	Correctie over besteding (T-1)	Eindsaldo/-reservering (jaar T)	
			Aard controle R Indicatornummer: E27 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 05	
			€ 186.756.089	€ 5.137.145	€ 83.395.689	- € 3.733.770	€ 112.231.315	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en baten

Bijlage 13

De regelgeving van het BBV schrijft voor dat inzicht moet worden gegeven in de incidentele lasten en baten per programma.

In onderstaande tabel zijn deze incidentele lasten en baten per programma opgenomen. Daarbij is op begrotingspost bezien of de last c.q. bate van de jaarrekening 2017 ook in de begroting 2018 en meerjarenraming voor komt. Het criterium voor incidenteel is bepaald op korter dan vier jaar.

Komt een last of bate in de jaarrekening op een begrotingspost voor en is op diezelfde begrotingspost ook in 2018 en verdere jaren een raming opgenomen voor een periode van drie jaar of korter, dan is de last of bate uit de jaarrekening aangemerkt als incidenteel.

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn allemaal als incidenteel aangemerkt.

Aan het slot van onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt dat er sprake is van structureel evenwicht. Met andere woorden de structurele baten komen hoger uit dan de structurele lasten.

Structureel evenwicht en incidentele lasten en baten		Incidentele lasten	Bijlage 13 Incidentele baten
01	Programma Bestuur		
<u>01.01</u>	<u>Provinciebestuur</u>		
1000489	Restitutie kosten fractiewerkzaamheden		2.988
0000096	Toev voorz APPA (Pensioenwet Ambtsdr.)	-1.717.762	
		<u>-1.717.762</u>	<u>2.988</u>
<u>01.02</u>	<u>Bestuurlijke samenwerking</u>		
1000082	Bijdragen partners programma Brabantstad		120.105
1000316	Bijdrage derden in project VND		150.000
		<u>0</u>	<u>270.105</u>
<u>01.03</u>	<u>Interbestuurlijk toezicht</u>		
1000887	Inkomsten IBT		16.852
		<u>0</u>	<u>16.852</u>
	totaal programma	-1.717.762	289.945
02	Programma Ruimte		
<u>02.01</u>	<u>Ruimtelijke ontwikkeling van het mozaïek</u>		
0000942	Procesgeld Omgevingsvisie	571.951	
0001230	Uitvoeringsimpuls revitalisering/reconst	-64.906	
0001528	Streeknetwerken	-163.845	
0001786	PMJP: lopende verplichtingen	-492	
0002187	Projecten buiten ilg (oud ilg-ilg)	-299.500	
0002188	Projecten buiten ilg (oud ilg-pnb)	546	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
0002295	Programma DuurzaamDoor	112.745	
0002489	Uitvoeringsprogramma Werklocaties	1.676.701	
0002520	Leegstand	418.822	
0002222	Ruimtelijke kwaliteit Kleine Beerze	77.982	
0002246	Brainport Oost - Ruimtelijke kwaliteit	-329.480	
0002311	Toevoeging Voorz. Grondexploitaties	1.356.427	
0002350	Uitgaven tbv GOB	82.316	
0002377	Toev. Voorz. Kap.verstr. Deelnemingen OB	-602.085	
1000261	Opbr.locatie Vossenhol - Biest-Houtakker		0
1000791	Inkomsten GOB		139.562
0002309	Toevoeging Voorz Leningen aan deelneming	-1.147.970	
0002478	Toev. voorz kap.verstr. aan deelneming	4.000.000	
0001512	Collectief particul. opdrachtgeverschap	-77.860	
0002167	Afwaardering woningbouw kredietcr.	-3.471	
1000694	Baten woningbouw kredietcr.		58.737
0001909	Versnelde uitv. stedelijke zones B5-SI	-212.807	
0002053	Bijdr. project gem. ISV-3 ond.ruimte	-300.000	
1000325	Rijksbijdrage stads- en dorpsvernieuwing		13.617
		5.095.074	211.916
02.02 Agrofood 2020; Brabant Quality			
0001263	PMJP: vrijwillige kavelruil(od, pnb)	3.042	
0000728	UBA 4.6 Stuurgroep LIB	487.461	
0001855	PMJP: V.I.V. (ilg, pnb) (via AR voorfin)	-1.709	
0001856	PMJP: V.I.V. (od, pnb)	-59.150	
0001881	Gezondheidsonderzoek IV-bedrijven	40.450	
0002061	UBA 4.5 Interreg B NWE 'Food Heroes	141.014	
0002065	Interreg V String	111.481	
0002148	UBA 0 Programmamanagement	485.775	
0002267	Subs. reg.Asbest eraf Zonnepanelen erop	12.335	
0002355	UBA 3.2 Sanering Knelpunten	618.123	
0002509	UBA 4.2 landbouwinnovatiecampus	245.283	
0002510	UBA 6 Verbinden en aanjagen	1.910.226	
0002511	UBA 4.3 Translab	74.602	
0002512	UBA 3.1 Overlast aanpakken	154.646	
0002513	UBA 5.3 Mestbeleid	304.779	
0002514	UBA 2 Gezondheid en agrofood	37.955	
0002515	UBA 5.2 Agrofood plantaardig	32.925	
0002516	UBA 5.1 Circulaire Economie Agrofood	43.596	
0002517	UBA 1.1 Heldere kaders	33.208	
0002518	UBA 4.5 Internationalisering agrofood	69.424	
0002519	UBA 4.4 Toekomstbedrijven	145.796	
0002526	UBA 1.2 BZV	131.000	
0002536	POP3 bijdr.Agrofood Landbouw	2.516.258	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13
		Incidentele baten
1000461	Interreg V String	60.763
1000712	Ink agrofood UBA alg	47.200
1000735	DU-uitk. Green deal zonnepanelen-asbest	12.335
		7.538.519

totaal programma	12.633.593	332.213
-------------------------	-------------------	----------------

03 Programma Natuur, water en milieu

03.01 Water

0001721	Project overdiepse Polder (T)	128.528	
0002031	PWPProvinciale regierol	11.008	
0002535	POP3 bijdragen Water	0	
1000380	Pacht en overige ink.Overdiepse polder T		306.360
1000387	Projectbureau KRW/DHZ		705.180
0000295	Integrale visie Delta wateren	0	
0002032	Strategie waterkwaliteitsbeleid	0	
0002039	Waterveiligheid rivierengebied	0	
0002099	Wijstherstel	18.465	
0002101	Ruimte voor watersysteemherstel	0	
0002109	Inrichting vaarwegen	0	
0002381	Toev. Vz. Leningen Verb.part. Bio PWP	7.142	
0002427	Co-financiering POP3 vanuit water	5.000	
0002500	Stuw doelen buiten N2000 gebieden	0	
0002546	Afwikkeling tweede bestuursovereenkomst	-82.126	
1000571	Inkomsten partners schoon water 07/09		205.218
1000829	Inverdientaakst. Natuur, water en milieu		0
1000900	Inkomsten Veilige leefom.water		22.843
0002218	Roode Vaart	0	
0002281	Overeenkomst Waterpoort (Uitg)	195.380	
0002372	Delta:zoetwater zwd	0	
0002568	Delta proceskosten hoogwaterbescherming	0	
1000747	Overeenkomst Waterpoort (Ink.)		80.000
1000901	InkomstenGroene groei water		73.719
		283.397	1.393.320

03.02 Milieu

0000414	Kosten repressieve handhaving acties	313.481	
0001190	Certificering kwaliteitssystem verg	77	
0002305	Toevoeging voorziening Omgevingsdienst	871.985	
0002306	Toev. voorz. Beleidswijzigingen RO	463.145	
0002459	Impuls omgevingsveiligheid	989.844	
1000752	Inkomsten Handhaving		24.902

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
1000775	Inkomsten IOV		861.894
0000488	Interim-bedrijvenregeling	8.193.116	
0001630	Beleidsregel Lucht 2008 (deel A) SB	-20.000	
0001708	Bodem	2.923.359	
0001716	Beleidsregel lucht 2008 (T)	-35.000	
0001839	Uitvoer.kstn Wett.taken (app.kstn).	636.837	
0001941	Spoedlocatie tlv SDV	13.617	
0001975	Uitgaven bodemsanering tlv ISV-3	139.790	
0002265	Kosten uitvoering nazorg	34.874	
0002573	Vitale bodem	0	
1000207	Interim-bedrijvenregeling		8.257.712
1000422	Nat. samenwerkingsprog. luchtkwaliteit T		-35.000
1000614	Inkomsten gemeenten ISV3		56.245
1000720	DU-ISV-3; ond. Bodemsanering		83.544
1000734	Bijdrage uitvoeringskosten nazorg		40.106
0000484	Dumpen Drugsafval	931.813	
0002081	Externe veiligheid 2011-2014 (R)	152.087	
1000721	Decentralisatie-uitkering Ext.Veiligheid		152.087
0001545	Duurzaam bouwen	-3.360	
0001866	Led verlichting Eindhoven 2e Tr-SB	-11.618	
0001873	Duurzame herstructureringswijk(2e tr)-SB	-163.910	
1000873	Inkomsten groene groei milieu		16.200
		<u>15.430.137</u>	<u>9.457.690</u>
<u>03.03</u>	<u>Natuur en landschap</u>		
0002432	Transitie DLG projecten (res ILG)	7.286.382	
0002587	POP3 bijdragen Natuur	7.401.185	
1000828	Transitie DLG projecten (res ILG)		4.157.957
0001597	PMJP: verw.& inr. EVZ-droog (res,od,pnb)	-200.979	
0001719	Uitgaven natuurcompensatie (T)	0	
0001993	Bestaande natuur EHS	0	
0001994	Relatienotagebieden 1e fase	2.871.903	
0002258	SNL Beheer (prov.deel)	8.375	
0002093	Biodiversiteit (prov)	3.661.279	
0002256	Opvang Inheemse diersoorten	60.332	
1000798	BrUG; uitwerking Natuur + Samenleving		120.000
0002347	Europa Natuur & Milieu	56.510	
1000884	Inkomsten Europa Natuur en Milieu		9.633
0002095	Organisatiekosten Landschappen v. Allure	5.130	
		<u>21.150.117</u>	<u>4.287.591</u>
<u>03.04</u>	<u>GOB</u>		
0001400	Kosten (verwerv./doorlev.) rijks EHS	23.547.911	
0002202	Lente-akkoord middelen (23 mln)	5.690.725	
0002278	GOB verwerving Prov. EHS	25.234.086	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
0002293	GOB verwerving Rijks EHS	-458.468	
0002565	Verlies grond in bezit van GOB	328.203	
0002566	Verlies grond in bezit van PAS	2.776.624	
1000446	DU-rijks-EHS; grond voor grond		8.236.280
1000713	Inkomsten / winst prov EHS		4.628.325
1000738	Inkomsten / verkopen Rijks-EHS		8.701.234
1000799	Inkomsten tbv Lenteakkordproject		9.520
1000817	DU-rijks-EHS; Lenteakkoord		5.681.205
1000889	Winst gronden PAS		2
		57.119.081	27.256.567
totaal programma		93.982.732	42.395.167

04 Programma Economie

04.01 Algemeen economisch beleid

0001901	B5 Samen investeren 060202	-3.423.332	
0002521	Uitvoeringsksten subsidieregeling Eenl	176.434	
0001887	Spin-off fonds BOM (maatregelenpakket)	140.000	
0002385	Toevoeging Vz Lening aan Deeln. Spin off	761.177	
0002072	Secretariatskosten comm.deelnemingen	14.849	
0002383	Toev. Vz. Leningen aan Deelnemingen	-1.152.337	
0002387	Advieskosten havenstrategie Moerdijk	38.044	
0002527	Toev. Vz. Kap.verstr. Deelnemingen	-189.852	
0002588	Leisure Ontwikkel Fonds	5.000.000	
1000659	Bijdr.aandeelhouders in secr.kstn.deeln.		73.539
1000824	Bijdrage Havenstrategie Moerdijk		74.089
1000852	Beleggingsresultaat LS&H ivm Acerta		709.279
1000853	Beleggingsresultaat IFB ivm Acerta		556.991
0002379	Toev. Vz. Leningen Verb.part. Energ.fond	684.067	
0002380	Toev. Vz. Leningen Verb.part.Breedb.fnds	-70.048	
0002563	Intens. internat & brand 2017-2019	972.768	
1000733	Inkomsten Internationalisering		14.034
0001814	Co-financiering Interreg IV	-72.354	
0002396	Co-financiering Interreg V	1.202.720	
0001815	Co-financiering OP Zuid	657.086	
0001834	EFRO bijdrage OP Zuid	23.345.747	
0002344	Co-financiering OP-Zuid 2014-2020	6.850.987	
1000562	EFRO bijdrage OP Zuid		26.099.298
1000831	Vanguard Initiative		0
1000876	Bijdr. uitvoeringskosten Europese Progr.		771.329
0002549	Bijdrage derde in Europese projecten	9.697.704	
1000875	Bijdrage derde in Europese projecten		9.797.341
		44.633.662	38.095.899

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
<u>04.02</u>	<u>Economisch programma Brabant</u>		
0001676	Stimuleren (jong) ondernemerschap	-229.000	
0001565	Pieken in de delta, BA 2007-20011	-10.505	
0002170	Innovatie met Topsectoren	-107.217	
0002276	Innovatieprogramma Agrofood	769.607	
0002361	Versterking topcluster logistiek	41.512	
0002364	Ontwikkeling maintenance cluster Brabant	225.180	
0002494	Biobase economie 2016-2020 3e tr.	5.242.000	
0002171	Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie	3.641.693	
0002107	Subsidieregeling PHP	426.303	
0002141	Fes gelden herstructur.Bedrijventer.	634.000	
0002172	Ruimte voor bedrijvigheid	2.218.990	
0002227	Zorgeconomie	158.163	
0002228	Breedband management en kennisontw.	192.405	
0002354	Spark	200.000	
0002376	Toev. Vz. Leningen aan Deeln. Pivot Park	2.412.702	
		<u>15.815.834</u>	<u>0</u>
<u>04.04</u>	<u>Duurzame energie en energietransitie</u>		
0002114	KIC InnoEnergy	4.371	
0002116	Solar valorisatieprogramma	2.000	
0002112	Biobased Economy	-18.863	
0002382	Toev. Vz. Leningen Deeln. Biob Invfnds	-551.789	
0002115	Elektrisch rijden & slimme netwerken	84.188	
0002428	Toev Vz Leningen Verb.part Cleantech fnd	89.355	
1000776	Inkomsten Laadinfrastructuur		8.721
0002253	Expl. Greendeal proeftuinen	1.500.000	
0002454	Energietransitie	-100.000	
0002455	Energietransitie Investeringsagenda	228.500	
0002539	Energieke landschappen - IA	608.648	
0002540	Energie neutrale industrie - IA	391.274	
0002541	Energy farming - IA	1.454.450	
0002542	Gebouwde omgeving - exploitatie	190.805	
0002543	Gebouwde omgeving - investeringsagenda	13.250	
0002544	Overige - IA	1.820.988	
0002545	Smart and Green Mobility - IA	181.026	
0002551	Brabant als Zukunftstadt	69.000	
0002552	Omgang met ruimtelijk beleid (energietr)	165.821	
1000879	Inkomstenpost Energietransitie 2016-2020		82.645
		<u>6.133.025</u>	<u>91.365</u>
	totaal programma	66.582.520	38.187.264

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
05	Programma mobiliteit		
<u>05.01</u>	<u>Mobiliteit</u>		
0002370	SRE Mobiliteitsbeleid	1.740.457	
0002599	Afwikkelingsverschillen BDU	-6.121.617	
0000271	Subsidie stichting MCA Brabant	924.000	
0001390	Wilhelminakanaal Tilburg	93.703	
0002403	PHS ten laste van SIF	5.725	
0002404	PHS ten laste van BDU	0	
0002562	Robuuste Brabantroute Deurne	8.000.000	
0002583	Robuuste Brabantroute Gilze	0	
0002028	SPODO II	-1.013.412	
0002077	Alders tafel	238.871	
1000443	Inkomsten netwerkprogramma		300
0002266	DVM Brabantstad	-681.180	
1000104	Inkomsten verkeersveiligheid		7.170
0001736	Regionale maatregelen tlv BDU	668.701	
0002435	Eindhoven Challengevariant SRE	0	
0002437	Bereikbaarheid Zuidoost Brabant (SRE)	0	
0002439	Brabantbrede Modelaanpak	355.490	
0002488	Fiets in de Versnelling III	288.740	
0002532	Snelfietsroutes	0	
0002242	Beter Benutten regiopakket Brabant	-558.979	
0002303	Spookfiles A58	1.053.326	
0002342	Beter Benutten 2.0 provinciale bijdrage	154.018	
0002412	BB 2.0 Begrotingssubsidies Rijk	-173.141	
0002413	BB 2.0 Begrotingssubsidies PNB	-5.571	
0002417	Brabants Mobiliteitsnetwerk Rijk	357.109	
0002418	Brabants Mobiliteitsnetwerk PNB	160.235	
0002420	OV marketing-RIJK	12.447	
0002421	OV marketing-PNB	12.053	
0002423	Ons Brabant Fietst - RIJK	501.627	
0002424	Ons Brabant Fietst - PNB	321.418	
0002452	C ITS Programmabureau SRE	0	
0002495	A2 gedragsverandering PNB	685.000	
0002497	Logistiek in Brabant PNB + SRE	104.964	
0002498	Logistiek in Brabant Rijk	260.765	
0002503	C ITS Verkeersmanagement PNB SRE	349.865	
1000767	Bijdragen derden Beter Benutten		13.268
1000822	Bijdragen derden Beter Benutten 2.0		819.981
		<u>7.734.613</u>	<u>840.718</u>
<u>05.02</u>	<u>Openbaar vervoer</u>		
0001743	HOV-as Oosterhout Breda Etten-leur BDU	-1	
0002136	Actieprogramma groei op het spoor	0	
0002280	HOV-2 Nuenen (Garantstelling)	750.000	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
0002438	Maaslijn	32.138	
0002443	Landelijk Verbeterprogramma Overwegen	188.843	
0002533	UP Spoor, HOV en Knooppunten	4.199.814	
0000245	Nachtnet Brabant	100.000	
0002482	Programma Vernieuwing OV	159.304	
1000109	Bijdr.derd.in act-werkbudget vernieuw OV		966
0000235	Exploitatie concessies OV	-12.000	
0001745	Subsidie Veer Gorinchem	34.344	
0001746	Werkbudget concessiebeheer	-28.184	
0002203	Reiskosten MBO	247.650	
0002561	Afwikkelingsverschillen BDU	-2.749.298	
1000539	Rijksbijdrage BDU (OV 02.01)		74.445.038
0002476	Werkbudget Zero Emissie Busvervoer	51.285	
		2.973.894	74.446.004
<u>05.03</u>	<u>Infrastructuur/ provinciale wegen</u>		
0001998	Wegenoverdrachten tlv V&V'	0	
0002150	Komomleidingen tlv BDU	230.590	
0002431	Wegenoverdrachten aan gemeenten	0	
1000094	Inkomsten gladheidsbestrijding		58.147
1000337	Materieel Inruil/verkoop		25.951
0001944	N69	162.124	
0002234	Bijdrage in verkenning A58	-375.000	
0002490	N65 t.l.v. BDU	145.917	
0002491	N65 t.l.v. SIF	0	
0002553	Hoopolder tlv SIF	0	
1000572	Bijdragen derden PPS A59		234.430
		163.631	318.528
	totaal programma	10.872.139	75.605.250
06	Programma Cultuur en samenleving		
<u>06.01</u>	<u>Cultuur en erfgoed</u>		
0002307	Toevoeging voorz. Kapverstr. aan Deeln.	-484.825	
0002506	Uitw. buitenschoolse cultuureducatie	0	
1000714	Inkomsten pand Cubiss		100.000
1000898	Inkomsten cultureel beleid		88.256
0002505	Participatie DC Network Cultuur	246.115	
0002507	Planontw Culturele etalageprojecten	47.400	
		-191.310	188.256
<u>06.02</u>	<u>Erfgoed</u>		
0001906	Herstr.fysieke infrastructuur B5-SI	957.844	
0002462	Interreg VA Demi More (Uitgaven)	68.647	

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
1000847	Interreg VA: Demi More (Inkomsten)		68.647
1000859	Inkomsten Prov.Depot Beheerssysteem		48.819
0001663	Verhalen van Brabant BA2007-2011	-1.650	
0002156	Uitvoeringsprogramma erfgoed	-66.934	
0002287	Werkgelegenh.imp.;Restauratie Monumenten	-110.782	
0002445	Verbeeldingskracht Erfgoed 2016-2020	2.911.373	
0002168	Kwaliteitsborging	164.465	
0002434	Subsidie t.l.v. Res. Hist. Erfcompl.	211.369	
0002479	Erfgoedfabriek Beweging stimuleren	304.290	
1000851	Erfgoedfabriek Beweging stimuleren ink		600
1000885	Inkomsten kwaliteitsborging		22.803
		4.438.623	140.869
06.03 Sociale veerkracht			
0001007	Sociale veiligheid	-7.500	
0001571	PMJP:opst.&uitv IDOPS (od,pnb)	-66.781	
0001617	Stichting 't Heft	-2	
0002217	Kennisdeling, proces, Leefbaarheid L@B	9.424	
0000842	Regionaal sociaal beleid	631.124	
0000890	Health@Home	62.014	
0002557	Horizon 2020: Project SEED	13.969	
1000878	Horizon 2020: Project SEED		28.313
0000895	Impactmonitoring en kennisontwikkeling	-800.000	
		-157.752	28.313
06.04 Sport			
0002159	Alg.proj/Sportnetwerken;sportservice-adv	263.349	
0002161	Sportacc voor topsporttraining	-20.403	
0002162	Sportinnovatie	275.000	
0002164	Topsportevenementen - Sponsoring	1.444.861	
0002165	Talentontwikkeling	898.250	
1000749	Inkomsten sportplan		604
0000888	Communicatie-activiteiten ZW	435	
0001227	Aanbesteden steunfunctietaken	7.444	
		2.868.936	604
totaal programma		6.958.496	358.042
Algemene uitkeringen			
1000782	DU-PF: Natuur		1.512.472
1000785	DU-PF: Overige		4.884.853
1000843	DU-PF: zoetwatervoorz. hoge zandgronden		2.533.935
		0	8.931.260

Structureel evenwicht en incidentele lasten en incidentele baten		Bijlage 13	
		Incidentele lasten	Incidentele baten
<u>Dividenden/opbrengst aandelen verkoop</u>			
1000234	Dividend Eindhoven Airport NV		113.445
1000596	Opbrengst aandelenverkoop Essent		507.765
1000746	Dividend Oikocredit		6.631
		0	627.841
<u>Financieringsfunctie</u>			
0000002	Rente opgenomen kasgeld	104	
1000002	Rente van belegd kasgeld		-21.481
1000794	Boekwinst op verkoop Obligaties		193.279.522
		104	193.258.042
<u>Overige algemene dekkingsmiddelen</u>			
0002604	Toev. voorz leningen Openbare Lichamen	2.500.000	
1000347	Onttrekking vrijval voorzieningen		833.082
1000510	Vrijval overlopende passiva (tussenrek.)		2.189.975
0000013	Toev.aan de voorz.dubieuze debiteuren	-35.662	
		2.464.338	3.023.057
totaal alg.fin beleid		2.464.442	205.840.199
Totaal generaal incidentele lasten c.q. incidentele baten		191.776.159	363.008.080
Totaal lasten +stortingen in reserves cfm jaarrekening		1.327.280.769	
Af: stortingen in reserves		669.975.950	
Af: incidentele lasten		191.776.159	
Structurele lasten		465.528.660	
Totaal baten +onttrekkingen aan reserves cfm jaarrekening			1.439.416.604
Af: onttrekkingen aan reserves			443.615.933
Af: incidentele baten			363.008.080
Structurele baten			632.792.591
structureel batig saldo		167.263.931	

Uitwerking paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing: Risico-inventarisatie en afdekking

bijlage 14

bedragen x € 1.000	Risico-aandeel provincie	Percentage af te dekken	Benodigde dekking a	Aanwezige dekking begroting b	Restrisico binnen Risicores. c=a-b	Toelichting
rubrieken 1 t/m 7						
1. Financieel belang en risico's i.r.t. verbonden partijen						Zie paragraaf 6 Verbonden partijen
1.1 balanswaarde deelnemingen / aandelen (bijlage 9a)	56.307	divers	51.559	18.100	30.891	Risico-aandeel provincie betreft de bruto balanswaarde excl. getroffen voorzieningen. De getroffen voorzieningen bedragen ca. € 11 mln. Daarnaast wordt het risico voor ca. € 7,1 mln afgedekt in de reserve ontwikkelbedrijf
1.2 niet volgestort aandelenkapitaal	570	100%	570	2.567	0	Lening van het Rijk, i.v.m. overname aandelen BOM met gesloten beurs
1.4 vordering op de Verkoop Venootschap BV i.r.t. Attero	3.477	100%	3.477	3.477	0	betreft € 556.000 Eindhoven Airport en € 14.000 NV Waterschapsbank dekking d.m.v. voorziening escrow (zie toelichting balans)
2. Leningen en overige kapitaalverstrekkingen						
2.1 leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen (bijlage 9c)	439.427	divers	429.105	405.604	23.501	zie bijlage verstrekte geldleningen, dekking in de begroting betreft: de voorziening leningen, de reserve en voorziening ontwikkelbedrijf, de reserve investeringsagenda voor de gevormde fondsen en de immunisatieportefeuille
2.2 overige leningen publieke lichamen (bijlage 9c)	95.349	divers	66.839	58.839	8.000	zie bijlage verstrekte geldleningen, dekking in de begroting betreft: de voorziening leningen, de reserve en voorziening ontwikkelbedrijf, de reserve investeringsagenda voor de gevormde fondsen en de immunisatieportefeuille
2.3 overige leningen decentrale overheden (bijlage 9c)	893.913	divers	877.860	877.860	0	leningen vormen onderdeel van de treasuryactiviteiten en worden afgedekt binnen de immunisatieportefeuille en een voorziening
3. Waarborgen en garanties						
3.1 gewaarborgde geldleningen aan zorgcentra (bijlage 13a)	0	0%	0	0	0	resterende gewaarborgde leningen
3.2 gewaarborgde geldleningen aan groenfondsen (bijlage 13b)	8.162	10%	816	816	0	totaal gemeenschappelijke leningen € 62,3 mln. per 31-12-2017 w.v. aandeel Brabant 13,1%
3.3 overige garantieverplichtingen (bijlage 13c)	-	divers	30.801	23.669	7.132	zie toelichtingen bijlage 13c
4. Majeure projecten						Zie desbetreffende programma's
a claims rond megastallen landbouwontwikkelingsgebieden	2.642	100%	2.642	635	2.007	Benodigde dekking is inclusief de getroffen voorziening
c PPS A59	5.700	100%	5.700	0	5.700	beschikbaar voor afdekking risico's
d1 projecten/beleidsrisico's ontwikkelbedrijf	15.325	100%	15.325	15.325	0	afdekking tot 100% in Reserve ontwikkelbedrijf (zie paragraaf 7), inclusief voorziening grondexploitaties
d2 overige krediet ontwikkelbedrijf	7.508	100%	7.508	7.508	0	zie paragraaf grondbeleid/ontwikkelbedrijf
e nog af te dekken risico's economisch programma (economisch programma Brabant (PS 18/12),		100%	3.712	0	3.712	toevoeging voor de verder uitwerking van het economische programma Brabant, incl. Clean-tech fonds
f restantdekking Chemie-pack	3.200	0%	0	0	0	Rijk heeft toegezegd de restantdekking mee te nemen in de nieuwe programmaperiode
g frictiekosten Omgevingsdiensten	1.000	100%	1.000	480	520	aangehouden risicobuffer wordt breder ingezet dan alleen de frictiekosten tot en met 2016. De buffer wordt aangehouden voor ter dekking van een deel van de tekorten in de exploitatie 2017 tm 2019 omgevingsdiensten als gevolg van autonome ontwikkelingen
h hogere verwervingskosten natuur ivm PAS-overeenkomst			PM	0	PM	Bij de aanleg van het rijks natuurnetwerk kan een financieel tekort ontstaan. Provincies en Rijk hebben de gezamenlijk verantwoordelijkheid om te komen tot een oplossing die voor alle partijen redelijk en aanvaardbaar is. Eind 2017 wordt de evaluatie BRUG, met de financiële consequenties, in PS behandeld.
5. Bedrijfsrisico's						
juridische en procesrisico's (3%-norm)	14.823	100%	14.823	0	14.823	buffer 3% netto begrotingsomvang wordt gereserveerd voor bedrijfsrisico's
6. Financiering						
risico's i.r.t. treasury (dividend- en renterisico's)	-	-	236.365	236.365	0	
7. Risico's i.r.t. rijksbeleid, wetgeving en samen-werking met derden						
totaal (rest-)risico's	-	-	1.748.102	1.651.246	96.857	
volume Risicoreserve per 31-12-2017					111.901	* In de stand volgens de bijlage is 5 mln. hoger, ivm afdekking van toekomstige verplichtingen

Kengetallen en uiteenzetting financiële positie

Bij besluit van 15 mei 2015 is het BBV gewijzigd in verband met de verplichte opnemings van financiële kengetallen in de begroting en jaarstukken. Het opnemen van de kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Tevens wordt beoogd provinciale staten in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie met het oog op hun kaderstellende en controlerende rol.

Daarnaast wordt met de invoering van de kengetallen een verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid en de signaalfunctie beoogd.

De voorgeschreven kengetallen betreffen:

- 1a Netto schuldquote
- 1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- 2 Solvabiliteitsratio
- 3 Grondexploitatie
- 4 Structurele exploitatieruimte
- 5 Belastingcapaciteit

Ad 1a) Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote ultimo jaar			Bedragen x € 1.000
Ultimo jaar	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
A Vaste schulden	30.229	23.763	23.673
B Netto vlottende schuld	22.627	48.522	78.725
C Overlopende passiva	901.486	1.393.719	737.255
D Uitzettingen > 1 jr	-2.001.945	-2.109.230	-1.436.488
E Uitzettingen < 1 jr	-383.377	-292.135	-918.446
F Liquide middelen	-136	-780	-153
G Overlopende activa	-160.271	-189.769	-146.548
Netto schuld (A+B+C-D-E-F-G)	-1.591.387	-1.125.910	-1.661.982
totaal baten	847.141	800.337	995.801
Netto schuldquote	-187,9%	-140,7%	-166,9%

De negatieve schuldquote komt voor Noord-Brabant gunstig uit. Bij een negatieve schuldquote is er geen sprake van een schuldenlast, maar een overschot aan middelen. De provincie Noord-Brabant heeft vanwege de verkoop van de aandelen Essent een overschot aan middelen en hierdoor hoeven er geen middelen te worden geleend.

Ad 1b) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote gecorrigeerd	Bedragen x € 1.000		
Ultimo jaar	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
A Vaste schulden	30.229	23.763	23.673
B Netto vlottende schuld	22.627	48.522	78.725
C Overlopende passiva	901.486	1.393.719	737.255
D Financiële vaste activa excl.kapitaalverstrekking	-3.072.968	-3.367.506	-2.824.845
E Uitzettingen < 1 jr	-383.377	-292.135	-918.446
F Liquide middelen	-136	-780	-153
G Overlopende activa	-160.271	-189.769	-146.548
NETTO SCHULD (A+B+C-D-E-F-G)	-2.662.411	-2.384.186	-3.050.339
totaal baten	847.141	800.337	995.801
Netto schuldquote gecorrigeerd	-314,3%	-297,9%	-306,3%

Het verschil tussen 1a de netto schuldquote en 1b de gecorrigeerde netto schuldquote wordt veroorzaakt door het effect van de door de provincie verstrekte leningen (zie bijlage 3b Verstrekte geldleningen).

Het verschil met 1a Netto schuldquote is zichtbaar op regel D. Logischerwijze wordt het overschot aan middelen groter als de door de provincie verstrekte leningen ook meegenomen worden in de berekening.

Ad 2) Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen (= reserves) als percentage van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio	Bedragen x € 1.000		
Ultimo jaar	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
Eigen vermogen	3.426.707	3.194.087	3.765.202
Totaal vermogen	4.436.566	4.713.090	4.661.207
Solvabiliteitsratio	77,2%	67,8%	80,8%

Met een solvabiliteitspercentage van 80,8% komt de provincie uit op een zeer gezonde vermogenspositie.

Ad 3) Grondexploitatie

Kengetal grondexploitatie	Bedragen x € 1.000		
Ultimo jaar	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
Voorraden grond en onderhanden werk	16.712	8.901	14.987
bouwgronden in exploitatie	69.309	75.763	68.934
totaal	86.021	84.664	83.922
totaal baten	847.141	800.337	995.801
Kengetal grondexploitatie	10,2%	10,6%	8,4%

Voor de berekening van dit kengetal worden de voorraden grond en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Ad 4) Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel beleid, om bedrijfsvoeringlasten en kapitaallasten.

Noord-Brabant merkt alle mutaties in de reserves als incidenteel aan.

Structurele exploitatieruimte	Bedragen x € 1.000		
Ultimo jaar	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
Structurele lasten	522.393	577.146	465.529
Structurele baten	686.652	658.466	632.793
Structurele stortingen in reserves	0	0	0
Structurele onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Structureel batig saldo	164.259	81.320	167.264
totaal baten	847.141	800.337	995.801
Structurele exploitatieruimte	19,4%	10,2%	16,8%

Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten bevordert dat de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting.

Ad 5) Belastingcapaciteit

Elke provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal aantal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief (maximaal tarief 2017: 111). De ruimte die provincies hebben, wordt vaak gerelateerd aan de tarieven, die andere provincies hanteren. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Het (ongewogen) landelijk gemiddelde van het aantal opcenten in 2016 bedraagt 80,4 en in 2015 was dat 82,2.

Belastingcapaciteit	jaarrek.2016	begr 2017	jaarrek.2017
Opcententarief Noord-Brabant	76,1	76,1	76,1
Landelijk gemiddelde aantal opcenten in jaar er voor	82,2	80,4	80,4
Benutte belastingcapaciteit	92,6%	94,7%	94,7%

Bij het bestuursakkoord "2015-2019- Beweging in Brabant" is besloten dat de provincie gedurende de looptijd van het bestuursakkoord 2015 t/m 2019 vasthoudt aan het opcententarief van 76,1.

Dit voorgeschreven kengetal heeft weinig betekenis. De onbenutte belastingcapaciteit van Noord-Brabant uitgedrukt in een percentage van de opcenten MRB van 76,1 t.o.v. maximale tarief dat door het Rijk is bepaald op 111 opcenten bedraagt 31,4%. Uitgedrukt in potentiële extra opbrengsten uit de opcenten MRB bedraagt dit € 117 mln. (zie ook de paragraaf heffingen).

N.B. De ingezette beweging om tot uniforme kengetallen te komen is een positieve ontwikkeling, maar daarbij worden wel de volgende kanttekeningen geplaatst:

- Het BBV bevat geen nadere regels over de normering van de kengetallen m.b.t. de financiële positie. Normering wordt overgelaten aan provinciale staten en gemeenteraden. Verder verwacht het ministerie van BZK een normerende werking door publicatie van ranglijsten en de bepaling van signaalwaarden.
- Daarbij geldt wel dat de interpretatieruimte in het BBV dusdanig groot is dat begrotingen/jaarrekeningen van provincies onderling en van gemeenten onderling zich op basis van dit soort kengetallen moeilijk laten vergelijken zolang het gemodificeerd stelsel van lasten en baten - dat ten grondslag ligt aan het BBV - onvoldoende houvast biedt voor een uniforme en eenduidige uitleg.